

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ
কীৰ্ত্তন-ঘোষা

ৰত্নাকৰ কন্দলিৰ সহস্ৰ-নাম-বৃত্তান্ত
আৰু

শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ
নাম-ঘোষা

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ

KĪRTTANA-GHOṢĀ by Śrīmanta Śaṅkaradeva (c 15th. 16th. Cen. A.D.) with Sahasra-nām-vṛttānta by Ratnākara Kandali and NĀMA-GHOṢĀ by Śrī Śrī Mādhavadeva (c 15th. 16th. A.D.), critically edited by a Board of Editors (Gaveṣaka-maṇḍalī) and published by Sri Hariprasād Hazarika, General Secretary, for and on behalf of Srimanta Sankaradeva Sangha, a religio-cultural organisation, with its Head Office at Kalangpar, Nagaon, Assam.
Seventh Edition : 2010

প্ৰথম প্ৰকাশ : ১৯৯১
দ্বিতীয় প্ৰকাশ : ১৯৯৫
তৃতীয় প্ৰকাশ : ১৯৯৯
চতুৰ্থ প্ৰকাশ : ২০০২
পঞ্চম প্ৰকাশ : ২০০৫
ষষ্ঠ প্ৰকাশ : ২০০৭
সপ্তম প্ৰকাশ : ২০১০

মূল্য : ১২০.০০ মাত্ৰ

বেটুপাতৰ শিল্পী :
শ্ৰীচন্দন চুতীয়া

ছপা সংখ্যা : ১০,০০০

মুদ্ৰক :
মাতৃ অফচেট প্ৰেছ
হেদায়েৎপুৰ, গুৱাহাটী - ৩

নাম-ঘোষা

॥ নাম-ঘোষা ॥

॥ শ্ৰীকৃষ্ণায় নমো নমঃ ॥

॥ শ্লোক ॥

যে মুক্তাৰপি নিস্পৃহাঃ প্ৰতিপদপ্ৰোন্নীলদানন্দদাং
যামাস্থায় সমস্তমস্তকমণিং কুবৰ্হন্তি স্বে বশে।
তান্ ভক্তানপি তাঞ্চ ভক্তিমপি তং ভক্তপ্ৰিয়ং শ্ৰীহৰিৎ
বন্দে সন্তমৰ্থয়ে'নুদিবসং নিত্যং শৰণ্যং ভজে।।*

ভজন

ঘোষা ॥ ছবি।।

মুক্তিতো নিস্পৃহ যিটো সেহি ভকতক নমো
বসময় মাগোহো ভকতি।
সমস্ত মস্তক মণি নিজ ভকতৰ বশ্য
ভজো হেন দেৱ যদুপতি।।১।।
যাৰ ৰাম কৃষ্ণ নাম- নাৰে ভৱসিন্ধু তৰি
পাৰে পৰম্পদ পাপী যত।

* ভক্তি-বত্নাৱলী : কান্তিমালা টীকা : মঙ্গলাচৰণ —বিষ্ণুপুৰী সন্ন্যাসী

সদানন্দ সনাতন হেনয় কৃষ্ণক সদা
উপাসা করোহো হৃদয়ত।।২।।

নমস্কার

মৎস্য কৃষ্ণ নরসিংহ বামন পরশুরাম
হলীৰাম ববাহ শ্রীৰাম।
বুদ্ধ কঙ্কি নামে দশ আকৃতি ধৰিছা কৃষ্ণ
তযু পারে করোহো প্রণাম।।৩।।

উপদেশ

একান্ত ভকতসরে নিৰ্গুণ কৃষ্ণের গুণ
গারে সদা বসিয়া যথাত।

- ২। যন্নামধেয়েন ভবাক্ষিমঞ্জসা তর্যা সমুদ্রীয় নরঃ পবং পদম্।
প্রাপ্নোতি পাতক্যপি তং সনাতনং সদা সদানন্দমুপাস্মহে হৃদি।।
—শঙ্করদেব, ভক্তি-বত্নাকর, ১
- ৩। মৎস্যঃ কৃষ্ণোঁরবাহশ্চ নরসিংহোঁথ বামনঃ।
বামো বামশ্চ বামশ্চ বুদ্ধকঙ্কী চ তে দশঃ।।
- তুল. বেদানুদ্ধৰতে জগন্নিরহতে ভূগোলমুদ্রিততে
দৈত্যান্ দাৰয়তে বলিং ছলয়তে ক্ষত্রক্ষয়ং কুবৰ্বতে।
পৌলস্ত্যং জয়তে হলং কলয়তে কাৰ্ণ্যমাতম্বতে
শ্লেচ্ছান্ মুচ্ছয়তে দশাকৃতিকৃতে কৃষ্ণয় তুভাং নমঃ।।
—গীতগোবিন্দম্ ১.২৬

বৈকুণ্ঠক পরিহরি যোগীৰো হৃদয় এৰি
থাকা হৰি সাক্ষাতে তথাত।।৪।।
কৰ্ম্মত বিশ্বাস যাৰ হিয়াত থাকন্তো হৰি
আতিশয় দূৰ হোন্ত তাৰ।
দূৰতো বিদূৰ হোন্ত তাৰ।
অহঙ্কাৰ থাকন্তেও সাক্ষাতে কৃষ্ণক পারে
শ্রবণ কীৰ্ত্তন ধৰ্ম্ম যাৰ।।৫।।
যিটোজনে শুদ্ধভাৰে হৰিত শৰণ লৈয়া
হৰিক সুহৃদ বুলি আছে।
হৰিৰ প্ৰসাদে সিটো বিঘ্নিৰ মুণ্ডত ভৰি
দিয়া হৰিগুণ গায়া নাচে।।৬।।
সকল নিগম লতা তাৰ অৰিনাশী ফল
কৃষ্ণনাম চৈতন্য স্বৰূপ।

- ৪। নাহং তিষ্ঠামি বৈকুণ্ঠে যোগিনাং হৃদয়ে ন চ।
মন্ত্ৰন্তো যত্র গায়ন্তি তত্র তিষ্ঠামি নাৰদ।।
—বৃহন্নাবদীয়-পুৰাণ, ১১.৪, নাৰদ-সংহিতা, ১.৭
- ৫। হৃদিস্থোঁপ্যতিদূৰস্থঃ কৰ্ম্মরিক্ষিপ্তচেতসাম্।
আত্মশক্তিভিবত্নাহোঁপ্যন্ত্যপেতগুণাত্মনাম্।।
—ভাগবত পুৰাণ, ১০.৮৬.৪৭
- ৬। তথা ন তে মাধব তারকাঃ ক্ৰচিদ্-
ভ্রশ্যন্তি মার্গাত্ত্রয়ি বদ্ধসৌহৃদাঃ।
ত্বয়াঁভিগুপ্তা বিচৰন্তি নিৰ্ভয়া
বিনায়কানীকপমূৰ্ধসু প্ৰভো।।
—ভাগবত, ১০.২.৩৩

সুমধুর সুমঙ্গল শ্রদ্ধায়ে হেলায়ে লৈয়া
 নৰ মাত্রে তৰে ভৰকূপ।।৭।।
 অব্যক্ত ঈশ্বৰ হৰি কিমতে পূজিবা তাক্ক
 ব্যাপকত কিবা বিসৰ্জন।
 এতাবন্ত মূৰ্ত্তিশূন্য কেনমতে চিত্তিবাহা
 বাম বুলি শুদ্ধ কৰা মন।।৮।।
 যিটোজনে কৃষ্ণকথা বিচাৰ সময়ে মনে
 ধৈৰ্য্য ধৰি ক্ষণেক থাকয়।
 যত তীৰ্থ স্নান দান দেৱ পিতৃ যজ্ঞ যাগ
 যোগাদিৰো ফলক পাৰয়।।৯।।
 যাৰ পুত্ৰসৰে ঐত হৰিত শৰণ লৈয়া
 হৰিগুণ গাৰে শুদ্ধভাৰে।

- ৭। মধুৰমধুৰমেতন্মঙ্গলং মঙ্গলানাং
 সকলনিগমবল্লীসংফলং চিত্ৰস্বৰূপম্।
 সকৃদপি পৰিগীতং শ্ৰদ্ধয়া হেলায়া বা
 ভৃগুৰ নৰমাত্ৰং তাৰয়েৎ কৃষ্ণনাম।। —স্কন্দ-পুৰাণ, প্ৰভাস-খণ্ড
- ৮। অব্যক্তস্য কথং পূজা ব্যাপকে কিং বিসৰ্জনম্।
 অমূৰ্ত্ত্বাত্ কথং ধ্যানং নামমাত্ৰাং শুচিৰ্ভৱেৎ।।—পদ্ম-পুৰাণ (?)
- ৯। স্নাতং তেন সমস্ততীৰ্থসলিলে দত্তা চ পৃথ্বী দ্বিজৈ
 যজ্ঞানাঞ্চ হৃতং সহস্ৰমযুতং দেৱাশ্চ সম্পূজিতাঃ।
 সদ্যস্তেন সূতপিতাশ্চ পিতৰঃ সৰ্গঞ্চ নীতাঃ পুনঃ
 यस্য ব্ৰহ্মবিচাৰণে ক্ষণমপি প্ৰাপ্নোতি ধৈৰ্য্যং মনঃ।।

দধি দুগ্ধ ঘৃত মধু নদীৰ জলক পিয়া
 পিতৃগণে তৃপিতিক পাৰে।।১০।।
 সেহিসে সকলে শাস্ত্ৰ পঢ়িলে শুনিলে সি সি
 অনুষ্ঠান সমস্তে কৰিল।
 নিৰাশা ঈশ্বৰ কৃষ্ণ তাহাক্ক সম্মুখ ভৈল
 আশাক যিজনে পিঠি দিল।।১১।।
 অপৰিত্ৰ যিটো আতি পৰিত্ৰ হোৱেবা যদি
 সমস্তে অৱস্থা আছে পায়।
 কমললোচন যিটো সুমৰে তাৰেসে শুদ্ধ
 বাহিৰে ভিতৰে হোৱে কায়া।।১২।।
 সেহিসে চতুৰ যিটো পুণ্যৰ নিদানভূত
 নাৰায়ণ নামক উচ্চৰে।

- ১০। বিহায় সৰ্বকৰ্ম্মাণি যে কুৰ্ব্বন্তি হৰৌ বতিম্।
 আত্ম্বেষ্টয়ন্তি বন্ধন্তি তেষাং পিতৃপিতামহাঃ।।
 —নাৰদ-পুৰাণ (?)
- তুল. আত্ম্বেষ্টয়ন্তি পিতৰঃ প্ৰনৃত্যন্তি পিতামহাঃ।
 বৈষ্ণৱো'স্মৎকুলে জাতঃ সন্নঃ সস্তাৰিয়্যতি।।
 —গৰুড়-পুৰাণ, পূৰ্ব্বখণ্ড, ২৩১.৩৬
- ১১। তেনাধীতং শ্ৰুতং তেন তেন সৰ্বমনুষ্ঠিতম্।
 যেনাশাং পৃষ্ঠতঃ কত্বা নৈৰাশ্যমবলম্বিতম্।।
- ১২। অপৰিত্ৰঃ পৰিত্ৰোৱা সৰ্ব্বাৱস্থাং গতৌ'পি বা।
 যঃ স্মৰেৎ পুণ্ডৰীকাক্ষং স বাহ্যভ্যস্তবং শুচিঃ।।
 —ভৱিষ্য-পুৰাণ (?); পদ্ম-পুৰাণ—৮০.১২ (?)

অচতুৰ সি সি আতি পাপৰ নিদান ভূত
 নামে অর্থবাদ যিটো কৰে।।১৩।।
 মহেশে বোলন্ত মোৰ ব-কাৰাদি নাম শুনি
 পৰম প্ৰসন্ন হোৱে মন।
 শুনিয়ে পাৰ্ব্বতী মঞি মনতে শঙ্কঞেণ বঙ্গে
 ৰাম বুলিবেক ইটো জন।।১৪।।
 কৰ্ণপথে ভকতৰ হিয়াত প্ৰবেশি হৰি
 দুৰ্ব্বাসনা হৰে সমস্তয়।
 জলৰ যতেক মল যেহেন শৰত কালে
 স্বভাৱতে নিৰ্মল কৰয়।।১৫।।
 ত্ৰয়া দেৱ দিগম্বৰ ভস্মবিভূষিত অঙ্গ
 শিৰত ধৰিয়া জটাভাৰ।

- ১৩। অহো হি লোকে চতুৰাচতুৰে হে পুণ্যস্য পাপস্য নিদানভূতে।
 উচ্চাৰণাদেৱ মুনীন্দ্ৰমুখ্যা নাৰায়ণশ্চেতি তথার্থবাদঃ।।
 —বৃহন্নাৰদীয়-পুৰাণ, ১.৬০
- ১৪। বকাৰাদীনি নামানি শৃণ্বতো মম পাৰ্ব্বতি!
 মনঃ প্ৰসন্নতাং যাতি ৰামনামাভিশঙ্কয়া।।
 —পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰ-খণ্ড, ২৫৪.২৩
- ১৫। প্ৰৰিষ্টঃ কৰ্ণৰঞ্জেণ স্বানাং ভাৱসৰোৰুহম্।
 ধুনোতি শমলং কৃষ্ণং সলিলস্য যথা শৰৎ।।
 —ভাগৱত-পুৰাণ, ২.৮.৫

মহেশে সেৱন্ত যাক হেন কৃষ্ণ বিনে আন
 কোন শ্ৰেষ্ঠ দেৱ আছে আৰ।।১৬।।
 ব্ৰহ্মা আদি দেৱগণে নিচল সম্পত্তি মনে
 লক্ষ্মীক সেৱন্ত তপ কৰি।
 লক্ষ্মীও সেৱন্ত যাক হেন মহেশ্বৰ বিষ্ণু
 আন কোন দেৱ তাক সৰি।।১৭।।
 সমস্ত বেদান্ত সাৰ মহাভাগৱত শাস্ত্ৰ
 ইহাৰ অমৃতৰস পাই।
 পৰম সন্তোষে পান কৰিলে যিজনে তাৰ
 অন্যত্ৰ বসত ৰতি নাই।।১৮।।
 মহাভাগৱত ৰস মাধৱৰ নাম যশ
 আক পান কৰিল যিজনে।

- ১৬। যমুদ্দিশ্য সদা নাথো মহেশো'পি দিগম্বৰঃ।
 জটিলো ভস্মলিণ্ডাঙ্গস্তপস্বী বীক্ষ্যতে জনৈঃ।।
 ততো'ধিকো'স্তিকো দেৱো লক্ষ্মীকান্তমধুদ্বিষঃ।
 যত্তত্ত্বং চিন্ত্যতে নিত্যং ত্ৰয়া যোগেশ্বৰেণ হি।।
 —পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰ-খণ্ড, ৭১/৩১৭-১৮
- ১৭। ব্ৰহ্মাদয়ো বহুতিথং যদপাঙ্গমোক্ষকামান্তপঃ সমচৰন্ ভগৱৎপ্ৰপন্নাঃ।
 সা শ্ৰীঃ স্বৰাসমৰবিন্দৱনং ৰিহায় যৎপাদসৌভগমলং ভজতে'নুৰক্তা।।
 —ভাগৱত-পুৰাণ, ১.১৬.৩২
- ১৮। সৰ্ব্ববেদান্তসাৰং হি শ্ৰীভাগৱতমিষ্যতে।
 তদ্রসামৃততৃপ্তস্য নান্যত্ৰ স্যদ্ৰতিঃ ক্ৰচিৎ।।
 —ভাগৱত-পুৰাণ, ১২.১৩.১৫

কৃষ্ণেৰ চৰণে চিত্ত দিয়া মোক্ষ আদি বসে
 বতি আৰ নকৰয় মনে।।১৯।।
 কৃষ্ণেৰ নামক সদা কীৰ্ত্তন কৰয় যিটো
 মনে দৃঢ় কৰিয়া নিশ্চয়।
 নিষ্কাম হোক বা যদি সকাম হোৱয় তাক
 কদাচিতো কলি নবাধয়।।২০।।
 চাণ্ডাল পৰ্য্যন্ত কৰি জগতৰে উপকাৰী
 নাহি নামগুণ বিনে আন।
 সেইসে কাৰণে হৰি নিজ যশপ্ৰিয় ভৈল
 ভগৱন্ত ভকতৰ প্ৰাণ।।২১।।
 যিহেতু চৈতন্য পূৰ্ণ পৰমাত্মা ৰূপে হৰি
 হৃদয়ত আছন্ত প্ৰকাশি।
 তাতেসে ইন্দ্ৰিয়গণ ভূত প্ৰাণ বুদ্ধি মন
 প্ৰৱৰ্ত্তে যতোক জড়ৰাশি।।২২।।
 ৰাম কৃষ্ণ হৰিনাম সৰ্ব্বধৰ্ম্ম অনুপাম
 সকল নিগম তত্ত্ব সাৰ।
 যাত পৰে ধৰ্ম্ম নাহি আৰ।

১৯। ভক্তিং লক্ষৱতঃ সাধোঃ কিমন্যদৰশিষ্যতে।
 পীত্বা পীযুষমমৃতং পাতৰ্যং নাৰশিষ্যতে।।

—ভাগৱত-পুৰাণ ১১.২৬.৩০

২০। অহো ৱাঢ়ং হৰেৰ্নাম কীৰ্ত্তয়ন্তি চ যে নবাঃ।
 নিষ্কামো বা সকামো বা ন কলিৰ্বাধতে ক্ৰচিৎ।।

—বৃহন্নাৰদীয়-পুৰাণ, ৩৮.৯৯

হেন নাম নুসুমৰি কমন ভাৰসা কৰি
 ৰৈয়া আছা ভৱ তৰিবাৰ।।২৩।।
 বিষ্ণু পাদোদকী গঙ্গা মহেশে সহিতে ইটো
 জগতকে পৱিত্ৰ কৰয়।
 হেন কৃষ্ণ বিনে কোন ভগৱন্ত হেন ইটো
 শব্দৰ স্বৰূপ আছয়।।২৪।।
 পুণ্য অৰণ্যৰ মাজে মাধৱৰ নামসিংহ
 প্ৰকাশ কৰয় আতি বড়ে।
 যাৰ ধ্বনি শুনি ভয়ে মহাপাপ হস্তীচয়
 পলায় আতি ত্ৰাসত লৱড়ে।।২৫।।
 আপুনি আপুন বন্ধু আপুনি আপুন শত্ৰু
 আপুনি আপুন ৰাখে মাৰে।
 হৰিক নভজি নৰে আপুনি হোৱয় নষ্ট
 হৰি ভজি আপুনাক তাড়ে।।২৬।।

২৪। অথাপি যৎপাদনখাৱসৃষ্টং জগদ্বিৰিধেগপহতাৰ্হণান্তঃ।

সেশং পুনাতন্যতমো মুকুন্দাৎ কো নাম লোকে ভগৱৎপদাৰ্থঃ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.১৮.২১

২৫। পুণ্যাৰণ্যে নৃসিংহৈকনামসিংহো ৱিৰাজতে।

যন্নাদতঃ পলায়ন্তে মহাকল্মষকুঞ্জৰাঃ।।

২৬। আত্মৈৱ হ্যাত্মনো বন্ধুৰাত্মৈৱ ৰিপুৰাত্মনঃ।

হস্তি ৰক্ষতি চেৱাত্মা হ্যসৎসাধুসমাগমে।।

দুর্লভ মনুষ্য তনু লভিয়া পশুৰ যোগ্য
 বিষয়ৰ আশা পৰিহৰা।
 সন্তৰ সঙ্গত বসি সুখে হৰিগুণ গায়া
 সন্তোষ অমৃত পান কৰা।।২৭।।
 বিষয় সম্বন্ধ সুখ সমস্ত যোনিতে পায়
 হৰিসেৱা একো থানে নাই।
 হৰিৰ সেৱাৰ যোগ্য কেৱলে মনুষ্যতনু
 জানি ফুৰা হৰিগুণ গাই।।২৮।।
 হৰিনাম কীৰ্ত্তনত নাহি কাল দেশ পাত্ৰ
 নিয়ম সংযম একো বিধি।
 হৰিত শৰণ লৈয়া কেৱলে হৰিৰ নাম
 কীৰ্ত্তন কৰন্তে হোৱে সিদ্ধি।।২৯।।

তুল. আত্মৈৱ হ্যত্মনো বন্ধুৰাত্মৈৱ ৰিপুৰাত্মনঃ।।

—ভগৱদগীতা, ৬.৫

২৭। লক্ষৰা সুদুৰ্লভমিদং বহুসম্ভৱাস্তে মনুষ্যমৰ্থদমনিত্যসুখম্ ৰিহায়।
 গায়ন্ গুণান্ সুৰাৰিপোঃ কিল সাধুসঙ্গে সন্তোষসীধুমধুনা পিৰ সাদৰেণ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.৯.২৯ (?)

২৮। যোনিস্তৰে'পি ভোগাদিসম্পাদনং শক্যং।

জ্ঞানার্থং তত্রৈৱ যদি ততৰ্যমিত্যাহ।।

২৯। ন কালনিয়মঃ কশ্চিৎ দেশনিয়মস্তথা।

নাসৌচাদৌ নিবৃত্তিঃ স্যাৎ শ্ৰীহৰেৰ্নামি লুক্কক।।

তুল. ন দেশনিয়মো নৈৱ নিয়মঃ কালসংখ্যায়েঃ।

নোৎসৃষ্টাদৌ নিষেধোহ'স্তি হৰেৰ্নামানি লুক্কক।।

—বিষ্ণু-বহস্য (ভক্তি-বিৱেক, ৩৩১)

মৃত্যুৰ মুখত পৰি আছে যিটো সিটো নৰে
 হৰিগুণ কীৰ্ত্তন নকৰে।
 মৃত্যু তৰিবাৰ জানা নাহিকে উপায় আন
 হৰিনাম কীৰ্ত্তনত পৰে।।৩০।।
 মৃত্যু তৰিবাৰ যত আছয় উপায় আন
 বিঘিনি দূষিত নিৰন্তৰে।
 বিঘিনি ৰহিত যত মাধৱৰ গুণ কস্ম
 কীৰ্ত্তন কৰিয়া সুখে তৰে।।৩১।।
 লুক্কমতি মনুষ্যৰ হৰি কীৰ্ত্তনত পৰ
 নাহিকে ৰহস্য বিত্ত আৰ।
 আন আশা পৰিহৰি মাধৱক মনে ধৰি
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৰা সাৰ।।৩২।।
 শুনা পৰমার্থ তত্ত্ব শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ মত
 ধৰিয়োক সজ্জনসকল।

ন দেশকালনিয়মো ন শৌচাশৌচনিৰ্ণয়ঃ।

পৰং সংকীৰ্ত্তনাদেৱ ৰামনামেতি সূচ্যতে।।

—স্কন্দ পুৰাণ (ভক্তি-বিৱেক, ৩৩৩)

৩০। মৃত্যোন্মুখে সম্পতিতো মনুষ্যো লীলাং হৰেৰ্গায়তি নো কথং ৰৈ।

নহাস্ত্যপায়ো'ন্যতৰঃ প্ৰতত্ত্বং মৃত্যুং হৰেঃ কীৰ্ত্তনমস্তৰেণ।।

৩১। সন্ত্যপায়াঃ বহৱঃ সৰ্বেৰ্তেৱিঘ্নদূষিতাঃ।

কেৱলং ৱিঘ্নৰহিতং শ্ৰীহৰেৰ্নামকীৰ্ত্তনম্।।

৩২। গুপ্তৱিত্তং হৰেৰ্নাম লুক্কবুদ্ধেন চাপৰম্।

অন্যাশাং ত্যজ কৃষস্য কীৰ্ত্তনং কুৰু তত্ত্বতঃ।।

হৰিৰ কীৰ্তন কৰি সুখে সংসাৰক তৰি
 পাইবা ভক্তি পৰম নিৰ্মল।।৩৩।।
 শুনা সভাসদচয় নেৰিবা শাস্ত্ৰৰ নয়
 হৰিগুণ ভাগৱত সাৰ।
 সাধুসঙ্গ অনুসৰা শ্ৰৱণ কীৰ্তন কৰা
 পৰিহৰা পাষণ্ড আচাৰ।।৩৪।।
 বৈৰাগ্যত পৰে ভাগ্য নাহি প্ৰবোধত পৰে
 সুখ আৰ নাহি পুৰুষৰ।
 হৰি বিনে পৰিত্ৰাণ কৰ্ত্তা আৰ নাহি জানা
 ৰিপু নাহি সংসাৰত পৰ।।৩৫।।
 লক্ষ্মীপতি ভগৱন্ত যাহাৰ প্ৰসন্ন ভৈল
 তাহাৰ দুৰ্লভ কিছু নাই।
 নাৰায়ণপৰ ভৈলে তথাপি কিঞ্চিতো আন
 নবাঞ্ছয় সেৱা সুখ পাই।।৩৬।।
 কৃষ্ণৰ হৃদয় চাৰু লক্ষ্মীৰ নিৰাস থান
 মুখ নয়নৰ পানপাত্ৰ।

৩৫। ন বৈৰাগ্যাৎ পৰং ভাগ্যং ন প্ৰবোধাৎ পৰং সুখম্।

ন হৰেঃ পৰতন্ত্ৰাতা ন সংসাৰাৎ পৰো ৰিপুঃ।।

৩৬। কিমলভ্যং ভগৱতি প্ৰসন্নো শ্ৰীনিকেতনে।

তথাপি তৎপৰা ৰাজন্ ন হি ৰাঞ্ছন্তি কিঞ্চন।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১০.৩৯.২

দিগপাল সমস্তৰ আশ্ৰয় কৃষ্ণৰ বাহু
 ভকতৰ পাদপদ্ম মাত্ৰ।।৩৭।।
 পৰম ঈশ্বৰদেৱ কৃষ্ণক নপায় লাগ
 তপ জপ যাগ যজ্ঞ দানে।
 একান্ত ভক্তৰ পদ- ৰেণু শুদ্ধ চিত্তে মাথে
 অভিষেক নকৰয় মানে।।৩৮।।
 গ্ৰাম্যকথা বিনাশন উত্তম শ্লোকৰ গুণ
 প্ৰসৱয় সাধুৰ সঙ্গত।
 তাক অনুদিনে যিটো সেৱে তাৰ সতী মতি
 হোৱে বাসুদেৱ চৰণত।।৩৯।।
 সেহিসে দিনক ভাই দুৰ্দ্দিন বুলিয়া মানি
 মেঘাচ্ছন্ন নোহয় দুৰ্দ্দিন।

৩৭। শ্ৰিয়ো নিৰাসো যস্যোৰঃ পানপাত্ৰং মুখং দৃশাম্।

বাহৰো লোকপালানাং সাৰঙ্গাণাং পদাম্বুজম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.১১.২৬

৩৮। বহুগণৈতন্তপসা ন যাতি ন চেজয়া নিবৰ্বপণাদগৃহাৰ্হা।

ন ছন্দসা নৈৰ জলাগ্নিসূৰ্যৈৰিৰ্না মহৎপাদৰজে'ভিষেকম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৫.১২.১২

৩৯। যত্রোত্তমশ্লোকগুণানুৰাদ ঃ প্ৰস্তুয়তে গ্ৰাম্যকথাৰিঘাতঃ।

নিষেৰ্যমাণো'নুদিনং মুমুক্ষোৰ্মতিং সতীং যচ্ছতি বাসুদেৱে।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৫.১২.১৩

৩৮। পা. কৃষ্ণক নপাৰে লাগ, যোগ > যজ্ঞ

হৰিকথা অমৃতৰ সম্যক আলাপ বসে
 যিটো দিন হোৱয় বিহীন।।৪০।।
 আত্মা ঈশ্বৰক লাগ প্ৰত্যক্ষে সততে পায়
 নপায় জানা তাক্ৰ অবিদ্যা।
 অবিদ্যা নাশিলে লাগ কৃষ্ণক পাৱয় যেন
 কণ্ঠলগ্ন বস্তুক সাক্ষাত।।৪১।।

নিন্দা

নাৰায়ণ হেন ইটো শব্দ আছে মুখে
 বশৱৰ্ত্তী বচনো আছে।
 তথাপি অদ্ভুত কিনো ঘোৰ নৰকত মজি
 মলমতি মনুষ্য মৰয়।।৪২।।
 তৰ্কশাস্ত্ৰ মহাব্যাসী তাহান নিপুণ পতি
 তাৰ শিষ্য ভৈল পুত্ৰপ্ৰায়।

- ৪০। তদ্দিনং দুৰ্দ্ধিনং মন্যে মেঘাচ্ছন্নং ন দুৰ্দ্ধিনং।
 যদ্দিনং হৰিসংলাপকথাপীযুষৱৰ্জ্জিতম্।।
- ৪১। আত্মানং সততং প্ৰাপ্তং হ্যপ্ৰাপ্তৱদবিদ্যায়া।
 তন্নাশে সত্যৱদ্ব্যতি স্বকণ্ঠাভৰণং যথা।।
- ৪২। নাৰায়ণেতি শব্দো'স্তি ৰাগস্তি ৰশৱৰ্ত্তিনী।
 তথাপি নৰকে ঘোৰে পতন্তীতি কিমদ্ভুতম্।। —পাণ্ডৱী গীতা
 তুল. তিষ্ঠন্তি মম নামানি তিষ্ঠন্তি ৰচনানি চ।
 তথাপি নৰকে ঘোৰে পতন্তি ৰালিশাঃ সখে।।
 —বৈষ্ণৱামৃতলহৰি, ৮৩

সংসাৰ বনত পশি পতি পুত্ৰ সমন্বিতে
 উপনিষদ খেনু ধৰি খায়।।৪৩।।
 সৰ্ব্বশ্ৰুতি শিৰোবত্ন ভাগৱত বনমাজে
 হৰিনাম সিংহ প্ৰকাশয়।
 তাৰ মহাধ্বনি শুনি নিজ পৰিবাৰ সমে
 তৰ্কব্যাসী পলায় ছয়া ভয়।।৪৪।।
 স্মৰহু গোৱিন্দ মূঢ় বোলহু গোৱিন্দ মূঢ়
 ভজহু গোৱিন্দ সৰ্বক্ষণে।
 মৰণ সন্নিহিত পাইলে গোৱিন্দেৰে ৰাখিবন্ত
 নৰাখিবে 'ডুক্‌একৰণে'।।৪৫।।
 ঈশ্বৰ কৃষ্ণক যিটো অন্য দেৱতাৰ সম
 বোলয় অধম মূঢ়মতি।
 চৌৰাশী নৰক ভুঞ্জি পাপৰ যোনিত সিটো
 অৱশ্যে হুইবেক উতপতি।।৪৬।।

- ৪৩। তৰ্কশাস্ত্ৰং মহাব্যাসী পতিস্তত্ৰ ৰিশাৰদঃ।
 তচ্ছিষ্যস্তৎসুতপ্ৰায়ো তক্ষতু্যপনিষদগ্ৰাম্।।
- ৪৪। সৰ্ব্বশ্ৰুতিশিৰোবত্নভাগৱতাৰণ্যে হৰিনামসিংহো ৰিৰাজতে' ধ্বনি।
 তৎশব্দং শ্ৰুত্বা সনিজপতিপুত্ৰা তৰ্কব্যাসী তূৰ্ণং ত্ৰাসাদ্ৰৱতি।।
 তুল. শ্ৰীভাগৱতটীয়াং ৰাজতে নামকেশৰী।
 ভীতা দ্ৰৱতি যন্নাদাৎ তৰ্কব্যাসী সগোষ্ঠিভিঃ।।
- ৪৫। স্মৰ গোৱিন্দং ৰদ গোৱিন্দং গোৱিন্দং ভজ মূঢ়মতে।
 প্ৰাপ্তে সন্নিহিতে মৰণে ন হি ন হি বক্ষতি ডুক্‌একৰণে।।
 (শঙ্কৰাচাৰ্য, মোহমুদগৰ)
- ৪৬। অন্যদেৱসমং ৰিষুং যে ৰদন্ত্যপ্লমেধেসঃ।
 তেষাং ৰৈ নিৰয়ে ৰাসঃ পাপযোনিষু চোদ্ভৱঃ।।

মায়া আদি কৰি যত সমস্তে জগত জড়
 কৃষ্ণেৰে চৈতন্য আত্মা শুদ্ধ।
 চৈতন্য কৃষ্ণক এড়ি জড়ক ভজিয়া মৰে
 কোনো লোক অধম মুগ্ধ।।৪৭।।
 তপ জপ তীৰ্থ ব্রত যাগ যোগ যজ্ঞ দান
 কাকো নুসুমৰে মৃত্যুবেলা।
 মৰন্তাজনক বেড়ি বোলে সৰে বাম বোলা
 হেন নাম এতিক্ষণে হেলা।।৪৮।।
 পৰলোক সময়ৰ বান্ধৱ হৰিৰ নাম
 সৰ এড়ি যিহেতু সুমৰে।
 এতিক্ষণে কি কাৰণে হেনয় হৰিৰ নাম
 মলমতি নৰে নুসুমৰে।।৪৯।।

- ৪৭। মায়াদয়ো জড়াঃ সৰ্ব্ব কৃষ্ণস্ত শুদ্ধচিদ্বনঃ।
 জড়ং ভজন্তি তং ত্যক্ত্বা অহো মুঢ়া ব্রজন্ত্যধঃ।
 তুল. মায়াদয়ো জড়া সৰ্ব্ব কৃষ্ণস্ত শুদ্ধচিন্ময়ঃ।
 তমনাদৃত্য মুঢ়াত্মা কিমর্থং ভজতে জড়ান্।।
- ৪৮। যাগযোগযজ্ঞদানতপোজপতীৰ্থব্রতান্যসুগমে ন স্মৰন্তি সৰৈৰ্শ্রিয়মাণং
 জনং মধ্যং কৃত্বা বাম উচ্চৈৰ্ৰুচ্যতাং তস্য হেলা ন কৰ্ত্তব্য।
 তপোযোগাদিকং কৰ্ম্ম ন স্মৰেদসুনিৰ্গমে।
 শ্রিয়মাণমাবৃত্যোচ্চৈৰ্ৰদ বামমন্যধীঃ।।
- ৪৯। সৰ্ব্বং ত্যক্ত্বা প্ৰাণৰোধে বন্ধুহৰিনাম স্মৰেৎ।
 তন্নাম কলুষীকৃত্য কিম্মু স্মৰন্তি সৰ্ব্বদা।।
 প্ৰেত্যানাং পৰমো বন্ধুৰ্হৰেনামৈৰ কেৰলম্।
 তদাত্ৰ কলুষীকৃত্য তন্নাম ন স্মৰেৎ কথম্।।

দুৰ্য্যোৰ সংসাৰ ইটো ব্যাধিৰ ঔষধ মহা
 তেজি হৰিনামক সম্প্ৰতি।
 কমন উপায়ে আন পণ্ডিতসকলে আৰে
 লভিবেক আপুন মুকুতি।।৫০।।
 লভিয়া মনুষ্যতনু যিসৰ পণ্ডিত নৰে
 নসাধিলে গতি আপুনাৰ।
 কোটি জনমক লাগি সংসাৰ সাগৰে মজি
 ফুৰিবেক ভুঞ্জিয়া নিকাৰ।।৫১।।
 গৌৰিন্দক নৰাধিয়া কোন কালে কদাচিত
 সুখী হুয়া আছে কোনজন।
 হেন শিক্ষা মনে ধৰি ডাউকে বোলয় সদা
 ‘কো বা কো বা’ ক্ল-বাক্য বচন।।৫২।।
 শঙ্কৰেসে শুদ্ধমত ঈশ্বৰ ভক্তিৰ তত্ত্ব
 প্ৰচাৰিলা শাস্ত্ৰসাৰ জানি।

- ৫০। অপহায় হৰেন্নাম যোৰসংসাৰভেষজম্।
 আত্মনো লভতে মুক্তিং কেনোপায়েন পণ্ডিতঃ।।
- ৫১। যো বুধো মানুষং দেহং লব্ধ্বা ন সাধয়েদগতিং।
 স জন্মকোটিং সংসাৰে মজ্জন্ ভোক্ষ্যতে যাতনাম্।।
 তুল. পণ্ডিতঃ মানুষং লব্ধ্বা ন গতিং সাধয়েন্নৰং।
 দুঃখং ভুঞ্জ্য জন্মকোটিং সংসাৰে মজ্জতি পুনঃ।।
- ৫২। অনাৰাধিতে গৌৰিন্দে কো বা কুত্ৰ সুখীৰ্ভৱেৎ।
 এৰষদতি চ দাত্যুহঃ কো বা কো বা ক্ৰা ক্ৰা।।

তাহাঙ্ক নজানি মূঢ়ে জীৱিকাৰ অৰ্থে ফুৰে
 আপুনাৰ মহত্ত্ব বখানি।।৫৩।।
 শঙ্কৰে সংশয় ছেদি শাস্ত্ৰৰ তত্বক ভেদি
 প্রচাৰিলা কৃষ্ণৰ ভকতি।
 তাঙ্ক এৰি কি কাৰণে আনক বোলয় গুৰু
 কিনো লোক মহামূঢ়মতি।।৫৪।।
 নজানে শাস্ত্ৰৰ নয় যেহি আসে তাকে কয়
 ছেদিবাক নপাৰে সংশয়।
 গুৰু বোলাই তথাপিতো ফুৰয় লোকৰ মাজে
 মান্য-সতকাৰ খুজি লয়।।৫৫।।
 বচনে কেৱলে মাত্ৰ হৰিত শৰণ লয়
 চিত্তে আন দেৱক ভজয়।
 জানিবাহা কদাচিতো সিদ্ধি সিটো নলভয়
 হৰি তাৰ সন্তোষ নহয়।।৫৬।।

৫৩। কেশৱান্ন পৰো দেৱো ন নাম্নঃ ধৰ্ম্ম উত্তমঃ।
 শঙ্কৱান্ন পৰো গুৰু ন ভক্তিঃ সজ্জনাদিনা।।

—আচাৰ্য্য-সংহতি, ৩৬

শঙ্কৱান্ন পৰো গুৰুঃ ন তজ্জনাৎ পৰো বন্ধু ইতি চ পাঠঃ।।

৫৪। তস্যোপদেশমাশ্ৰিত্য বহরো মনুজাস্তদা।
 ভৱবন্ধৱিনিৰ্মুক্তা যাস্যতি কেশৱালয়ম্।।

—আচাৰ্য্য-সংহতি, ৩৮

৫৬। বাচা বদেদ্বৰ্ণনাম চেতোহ'ন্যদেৱতাং ভজেৎ।
 ন স সিদ্ধিমৱাপ্নোতি তস্য তুষ্যতি ন হৰিঃ।।

আগম নিগম তৰ্ক পুৰাণ ভাৰত যত
 ইতিহাস তন্ত্ৰমন্ত্ৰচয়।
 হে হৰি তোমাতেসে খেলাৰে কেৱলে বাদ
 তোন্ধাৰ তত্বক নজানয়।।৫৭।।
 ঐশ্বৰ্য্য ভোগৰ মদে মত্ত হুয়া ঈশ্বৰত
 পৰাঙ্ঘুখ ভৈল যিটোজন।
 যেন জীৰ্ণ গাই সিটো দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ মহা-
 পঙ্কে পৰি হোৱয় মগন।।৫৮।।
 হৰিনাম ধ্বজ কৰি বেদপস্থ পৰিহৰি
 ফুৰে আতি পাষণ্ডসকল।
 ইহ পৰলোকে ভ্ৰষ্ট হুয়া পেট পুষি মাত্ৰ
 ফুৰে আতি পৰম নিপথল।।৫৯।।

৫৭। ত্বাং বহুধা বৰ্ণয়ন্তি তত্ত্বতন্ত্ৰ কে'পি ন জানন্তীত্যাহ—

ত্বাং ব্রহ্ম কেচিদৱয়ন্ত্যত ধৰ্ম্মমেকে
 একে পৰং সদসতোঃ পুৰুষং পৰেশম্।
 অন্যে'বদন্তি নৱশক্তিযুতং পৰং ত্বাং
 কেচিন্মহাপুৰুষমৱায়মাগ্নতন্ত্ৰম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, চ. ১২.৯ (ভাৱাৰ্থ-দীপিকা সহ)

৫৮। ভোগৈশ্বৰ্য্যমদোম্মত্তন্ত্ৰজ্ঞানপৰাঙ্ঘুখঃ।
 সংসাৰাখ্যে মহাপঙ্কে জীৰ্ণা গৌৰিৰ মজ্জতি।।

—নৰসিংহ-পুৰাণ, ১৬, ১৪

৫৯। হৰেৰ্নাম ধ্বজীকৃত্য ত্যক্ত্বা ৱৈ বেদপদ্ধতিং।
 শিষ্টোদৰপৰো ভ্ৰষ্টঃ স ইহামুত্র নংক্ষতি।।

প্রার্থনা

হে ভগৱন্ত গুৰু তযু পদে মন মোৰ
 যি কালত থিতিক লভয়।
 তোম্কাৰ কৃপাত তেৰে সমস্তে সাধন শ্ৰম
 এৰাই সুখী হুইবোহো নিশ্চয়।।৬০।।
 হে প্ৰভু নৰহৰি তোম্কাৰ চৰণ দুই
 প্ৰেমভাৱে স্মৰণ দুৰ্লভ।
 যথাকথঞ্চিৎকৰূপে অহৰ্নিশে প্ৰভু মোৰ
 সুমৰণ হুয়োক সুলভ।।৬১।।
 হে প্ৰাণবন্ধু কৃষ্ণ কৃপাৰ সাগৰ হৰি
 কৃপাদৃষ্টি চাহিয়োক মোক।
 সহজ বাসনাৰূপ শৰণ দিয়োক নাথ
 মোৰ অহঙ্কাৰ দূৰ হোক।।৬২।।
 নমো ৰাম কৃষ্ণ হৰি নাৰায়ণ নিৰঞ্জন
 নমো দেৱ দৈৱকীদায়াদ।
 পৰম অনাথ আমি তোম্কাৰ চৰণে নমি
 মাগো প্ৰভু ভকতিপ্ৰসাদ।।৬৩।।

- ৬০। যদা পৰানন্দগুৰো ভৱংপদে পদং মনো মে ভগৱন্তভেত।
 তদা নিৰস্তাখিলসাধনশ্ৰমঃ শ্ৰয়েয় সৌখ্যং ভকতঃ কৃপাতঃ।।
 —শ্ৰীধৰস্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ দীপিকা, ২০।।৩৩।।(১০.৮৭.৩৩)
- ৬১। চৰণস্মৰণং প্ৰেমণা তৱ দেৱ সুদুৰ্লভম্।
 যথা কথঞ্চিৎহৰে মম ভূয়াদহৰ্নিশম্।।
 —শ্ৰীধৰস্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ দীপিকা ১০।।২৩।।(১০.৮৭.২৩)

ব্ৰহ্মা হৰ পুৰন্দৰ আদি দেৱ নিৰন্তৰ
 যাত সদা পশয় শৰণে।
 আৰ আন নাহি ত্ৰিভুবনে।
 ভকতজনৰ বন্ধু তুমিসে কৰুণাসিন্ধু
 মোৰ গতি তোম্কাৰ চৰণে।।৬৪।।
 মায়াৰ নিগ্ৰহে মগ্নিঃ পৰম আতুৰ ভৈলো
 প্ৰাণ যদুপতি জীৱন যদুপতি।
 অনাথৰ নাথ হৰি তুমি কৃপাময় বিনে
 মোৰ আৰ নাহি আন গতি।।৬৫।।
 হে প্ৰভু ভগৱন্ত ইটো সংসাৰত যত
 আছে পাপী তাৰ মগ্নিঃ সীমা।
 চৰণে থাপিয়ো মোক পতিত পাৱন নিজ
 দেখায়োক নামৰ মহিমা।।৬৬।।
 তোম্কাত বিমুখ হৰি হৈবাৰ দেখিয়া মায়া
 মোৰ মতি কৰিলে মোহিত।
 এৰে হৰি তযু পদে সেৱাতে যিমতে ৰহো
 হেন কৃপা কৰিতে উচিত।।৬৭।।
 নমো নমো নাৰায়ণ প্ৰসন্ন হুয়োক হৰি
 কৰিয়োক মায়াক নিৰ্যাণ।
 আপুনাৰ মহিমাৰ আপুনি বেকত কৰি
 জীৱক কৰিয়ো পৰিত্ৰাণ।।৬৮।।

তোক্ষাৰ মায়ায়ে হৰি কপট গুণক ধৰি
 মুহিয়াছে আমাক সমূলি।
 গুচায়োক মায়া স্বামী তোক্ষাৰ চৰণে আমি
 ভজিলোহো জয় জয় বুলি।।৬৯।।
 মৰ্ত্তিঃ অনাথক দায়া কৰহু পৰমানন্দ
 দাস বুলি ধৰিয়ো মনত।
 থৈয়ো নিজ ভৃত্যৰ সঙ্গত।
 আঙ্গুলি মুখত কৰো দাস্তে তৃণ তুলি ধৰো
 কেশ ছিণ্ডি দেঞে চৰণত।।৭০।।
 অপৰাধ বিনাশন তযু নাম নাৰায়ণ
 জানি নামে পশিলো শৰণে।
 আন গতি নাহিকে মৰণে।
 অপৰাধ ক্ষমা কৰি তুমি দায়াশীল হৰি
 মোক বক্ষা কৰিয়ো চৰণে।।৭১।।

অনুনাথনা

তোক্ষাৰেসে অবিদ্যায়ে আমাক মুহিলে হৰি
 নজানোহো তোক্ষাৰ তত্ত্বক।
 তোক্ষাৰ চৰণে হৰি শৰণ পশিয়া সাৰ
 কৰিলোহো তোক্ষাৰ নামক।।৭২।।

৬৯। জয় জয়াজিত জহগজঙ্গমাবৃতিমজামুপনীতমুযাণ্ডগাম্।
 ন হি ভৱন্তমুতে প্ৰভৱন্ত্যমী নিগমগীতগুণাৰ্ণৱতা তৱ।।
 —শ্ৰীধৰস্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ-দীপিকা, ১।।১৪।। (১০.৮৭.১৪)

হে কৃষ্ণ তুমি মাত্ৰ চৈতন্যস্বৰূপ নিত্য
 সত্য শুদ্ধ জ্ঞান অখণ্ডিত।
 আৱৰ যতেক ইটো তোক্ষাৰ বিনোদ ৰূপ
 চৰাচৰ মায়াৰ কল্লিত।।৭৩।।
 তযু গুণনাম হৰি কেৱলে নিৰ্গুণ মাত্ৰ
 আৱৰ সমস্তে গুণময়।
 এতেক জানিয়া হৰি তোক্ষাৰ নামক মাত্ৰ
 কৰিলোহো সাৰ কৃপাময়।।৭৪।।

মহিমা

কৃষ্ণপাদপঙ্কজৰ সেৱাৰ মহিমা কথা
 শুনি বড় আনন্দ মিলয়।
 যাৰ ভকতৰ সঙ্গে সৰ্ব্বপুৰুষাৰ্থশিৰে
 চড়ি আতি কৌতুক কৰয়।।৭৫।।
 যদি ভৱভয় ভঙ্গ মনে ইচ্ছা কৰা ভাই
 সদা সাধুসঙ্গ কৰা সাৰ।

৭২। ত্বদীক্ষণশৰশ্ৰোভমায়াবোধিতকৰ্মভিঃ।
 জাতান্ সংসৰতঃ খিলান্ নুহৰে পাহি নঃ পিতঃ।।
 —শ্ৰীধৰস্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ দীপিকা, ১৬।।২৯।। (১০.৮৭.২৯)
 ৭৩। কৃষ্ণ ত্বমেৱ চিদ্রূপো নিত্যো'খণ্ডিতবোধৱান্।
 ত্বদন্যদখিলং বিশ্বং মায়াকল্লিতমেৱ হি।।

এক ক্ষণমানে মাত্র কেবল সাধুৰ সঙ্গে
 হোৱে নাৱ ভৱ তৰিবাৰ।।৭৬।।
 হৰিকীৰ্ত্তনৰ মহা- আনন্দ সুখক আশে
 কতো কতোসৰ মহাজনে।
 মুকুতিসুখকো তেজি মহন্তজনৰ সঙ্গ
 খোজে আতি কৃষ্ণৰ চৰণে।।৭৭।।
 কিন্তু ইটো মহাধৰ্ম্ম মাধৱৰ জন্ম কৰ্ম্ম
 বেদে যাৰ নজানে মহিমা।
 হৰিনাম কীৰ্ত্তনত মিলে মোক্ষ আদি যত
 কীৰ্ত্তনসুখৰ নাহি সীমা।।৭৮।।
 মধুৰৰো সুমধুৰ হৰিৰ কীৰ্ত্তনৰস
 মঙ্গলৰো পৰম মঙ্গল।
 এতেকেসে মুকুতিকো তেজি হৰিগুণ গায়া
 ফুৰে মহা মহন্তসকল।।৭৯।।
 পৰম নিপুণসৰে বুজিয়া শাস্ত্ৰৰ তত্ত্ব
 হৰিপদপঙ্কজে ভজিয়া।

- ৭৬। ইচ্ছসি চেত্বং ভৱভয়ভঙ্গং কুরু সততং সংসাধোঃ সঙ্গং।
 ক্ষণমপি সজ্জনসঙ্গতিৰেকা ভৱতি ভৱাৰ্ণৱতৰণে নৌকা।।
 —মোহ-মুদ্গৰ (ভক্তি-ৰত্নাকৰ)
- ৭৭। ত্বৎকথামৃতপাথোযৌ বিহৰন্তো মহামুদঃ।
 কুৰ্ব্বন্তি কৃতিনঃ কেচিচ্চতুৰ্বৰ্গং তৃণোপমম্।।
 —শ্ৰীধৰস্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ-দীপিকা, ৮।।২১।। ১০.৮৭.২১

হৰিকীৰ্ত্তনৰ মহা- নিৰ্ভৰ আনন্দে মজি
 থাকে সুখে মুকুতি তেজিয়া।।৮০।।
 গৌৱিন্দৰ নামগুণ কীৰ্ত্তন কৰন্তে জানা
 কিঞ্চিতেকো নাহিকে প্ৰয়াস।
 নিজ গুণলুক্ক হৰি কীৰ্ত্তন কৰন্তে আসি
 হৃদয়তে হোৱন্ত প্ৰকাশ।।৮১।।
 যিসৰ চতুৰ নৰে মাধৱৰ নামগুণ
 কীৰ্ত্তন কৰন্ত সৰধানে।
 দেৱৰো দেৱতা হৰি তাহাৰ হৃদয় এড়ি
 যাইবাক নপাৰে আন থানে।।৮২।।
 যিটো দেৱ ভগৱন্ত বেদো যাক নজানন্ত
 তেন্তে নিজ কীৰ্ত্তনত বশ্য।
 জানি মাধৱৰ নাম কীৰ্ত্তন কৰিয়ো সদা
 ইটো সৰে শাস্ত্ৰৰ বহস্য।।৮৩।।
 হৰিভক্তি সৰোবৰে সন্তোষ অমৃতজলে
 কৃষ্ণপাদপদ্ম প্ৰকাশয়।

- ৮১। প্ৰগায়তঃ স্বৰীৰ্যাণি তীৰ্থপাদঃ প্ৰিয়শ্ৰৱাঃ।
 আহুত ইৰ মে শীঘ্ৰং দৰ্শনং যাতি চেতসি।।
 —ভাগৱত-পুৰাণ, ১.৬.৩৪
- ৮২। যে তু ত্বদীয়চৰণাম্বুজকোশগন্ধং
 জিঘ্ৰন্তি কৰ্ণবিবৰৈঃ শ্ৰুতিৰাতনীতম্।
 ত্যক্ত্বা গৃহীতচৰণপৰতয়া চ তেবাং
 নাপৈষি নাথ হৃদয়াম্বুকহাৎ স্বপুংসান্।।

বামনাম রাজহংসে ছানিয়া আৰাৰ কৰে
 শুনি আতি কৌতুক মিলয়।।৮৪।।
 সমস্তে তীৰ্থত স্নান কৰিলেক সৰ্ব যজ্ঞ
 দীক্ষিত ভৈলেক সিটোজন।
 সমস্তে দানৰ ফল সি সি জনে পাইলে আতি
 যিটো কৰে হৰিৰ কীৰ্ত্তন।।৮৫।।
 মাথৰে বোলন্ত মোক কৃষ্ণ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি
 সদায় সুমৰে যিটোজনে।
 জল হস্তে যেন পদ্ব নৰকৰপৰা তাক
 আপুনি উদ্ধাৰো বঙ্গ মনে।।৮৬।।
 যদ্যপি দুৰ্জ্জন কলি হৰিৰ ভকতিপথ
 কৰিলেক বিৰল প্রচাৰ।
 একান্ত শৰণে যিটো শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰে
 ওচৰো নচাপে কলি তাৰ।।৮৭।।

৮৫। স স্নাতঃ সৰ্ব্বতীৰ্থেষু সৰ্ব্বযজ্ঞেসু দীক্ষিতঃ।

সৰ্বদানফলপ্রাপ্তো যস্ত সৎকীৰ্ত্তয়েদ্ধৰিম্।।

৮৬। কৃষ্ণ কৃষ্ণেতি কৃষ্ণেতি যো মাং স্মৰতি নিত্যশঃ।

জলং ভিত্ত্বা যথা পদ্বং নৰকাদুদ্ধৰাম্যহম্।।

—পাণ্ডুরী-গীতা; নৰসিংহ পুৰাণ, ৮.২৭ (ভক্তি-বিৱেক, ৩০৭)

৮৭। অস্তি বিষুঃ-ভক্তিৰ্নাম মহাপ্ৰভাৱা সিদ্ধযোগীনি। সা যদ্যপি কলিনা
 বিৰলপ্রচাৰিতা, তথাপি তদরলোকিতান্ লোকানরলোকায়িতুং ন
 প্রভৰামো রয়ম্।

পৰম পুৰুষ দেৱ পৰম কাৰণ প্ৰভু
 পৰম ঈশ্বৰ ভগৱন্ত।
 সদানন্দ সদাশিৱ সত্য সনাতন হৰি
 জয় জয় অচিন্ত্য অনন্ত।।৮৮।।

আত্ম-উপদেশ

হে জিহ্বা সদা তোৰ মধুৰেসে মাত্ৰ প্ৰিয়
 জান ত্ৰিঃ বসৰ সাৰক।
 আন তেজি নিৰন্তৰে কৰিয়োক মাত্ৰ পান
 নাৰায়ণ নাম অমৃতক।।৮৯।।
 হে জিহ্বা ত্ৰিঃ সদা আত্মাত নিৰ্দয় ভৈলি
 কেনে নোবোলস ৰামবাণী।
 সংসাৰ সাগৰে ইটো হৰিসে সুদৃঢ় নাৰ
 জানি হৰি বুলিয়ো কল্যাণী।।৯০।।
 হে কৰ্ণ সদা তোৰ শব্দ মাত্ৰসে প্ৰিয়
 ত্ৰিঃ শব্দ মধুৰ জানস।

৮৯। হে জিহ্বে বসসাৰঞ্জে সৰ্বদা মধুৰপ্ৰিয়ে।

নাৰায়ণাখ্যমমৃতং পিৰ জিহ্বে নিৰন্তৰম্।।

—পাণ্ডুরী-গীতা

৯০। হে জিহ্বে ময়ি নিঃস্নেহে হৰিৎ কিং ত্বং ন ভাষসে।

হৰীতি ৰদ কল্যাণি সংসাৰাৰ্ণৱনৌহৰিঃ।।

কোটি অমৃততোধিক পৰম মধুর শব্দ
 শুন সদা কৃষ্ণ নাম যশা।।৯১।।
 হে মন তোৰ কাম সঙ্কল্প বিকল্প ধৰ্ম্ম
 তেজি মিছা কামনা সকল।
 সদায়ে সঙ্কল্প মাত্র কৰিয়ো সুহৃদ মন
 কৃষ্ণনাম পৰম মঙ্গল।।৯২।।
 শুনিয়ো হৃদয় হেৰ ব্রহ্মাণ্ড ভিতৰে যত
 বস্তু আছে তোক নোজোড়য়।
 তাক তেজি কৃষ্ণনাম অক্ষয় অমৃত পিয়া
 সন্তোষক লভিয়ো হৃদয়।।৯৩।।
 শুনিয়োক বুদ্ধি তোৰ কেবলে নিশ্চয় ধৰ্ম্ম
 তেজি সৰ বিনাশী বিষয়।
 সদা শুদ্ধ সুমঙ্গল অক্ষয় কৃষ্ণৰ নাম
 তাকে মাত্র কৰিয়ো নিশ্চয়।।৯৪।।
 শুন হেৰ অহঙ্কাৰ নিচিন্ত আপুন মাৰ
 মিছা অহম্মমক তেজিয়ো।
 পৰম ঈশ্বৰ কৃষ্ণ হৃয়োক তাহান দাস
 সাধুসঙ্গে কৃষ্ণক ভজিয়ো।।৯৫।।
 শুনিয়োক চিত্ত হেৰ পৰম বহস্য বাণী
 তুমি শুদ্ধ জ্ঞানৰ আলায়।

কৃষ্ণ নিত্য শুদ্ধ বুদ্ধ পৰম ঈশ্বৰ দেৱ
 নছাড়িবা তাহান আশ্রয়।।৯৬।।
 কৃষ্ণ নিজ ইষ্টদেৱ আত্মা প্ৰিয়তম গুৰু
 সুহৃদ সোদৰ বন্ধুজন।
 কৃষ্ণ মোৰ মতি গতি কৃষ্ণত ভকতি ৰতি
 কৃষ্ণপাৰে নিমজোক মন।।৯৭।।

আত্ম নিন্দা

শান্ত চিদানন্দ শুদ্ধ অনন্ত মহিমা নিত্য
 নিৰ্মল তৰঙ্গচয় হীন।
 হেনয় পৰমানন্দ অমৃতসাগৰে মজি
 আচান্ত নকৰি বুদ্ধিক্ষীণ।।৯৮।।
 হে হৰি সাৰশূন্য মৃগতৃষ্ণাৰ্ণৰজলে
 শ্রান্ত হুয়া মহামোহ পাঞে।
 স্নান পান আচমন কৰোহো ৰমণ তাতে
 কতোহো উপঙ্গে তল যাঞে।।৯৯।।

৯৮। শান্তে'নন্তমহিনি নিৰ্মলচিদানন্দে তৰঙ্গাৱলি।

নিৰ্মুক্তে'মৃতসাগৰাভাসি মনাত্মগো'পি নাচামতি।।

(কৃষ্ণমিশ্ৰ, প্ৰবোধ-চন্দ্ৰোদয় নাটক)

৯৯। নিঃসাৰে মৃগতৃষ্ণাৰ্ণৰজলে শ্রান্তো ৰিমুঢ়ঃ।

পিবত্যাচমত্ৰগাহতে'ভিৰমতে মজ্জত্যথোন্মজ্জতি।।

(কৃষ্ণমিশ্ৰ, প্ৰবোধ-চন্দ্ৰোদয় নাটক)

বস্তু প্রকাশ

পৰম অমূল্য বস্তু হৰিৰ নামৰ পেড়া
 আতি গুপ্ত স্বৰূপে আছিল।
 লোকক কৃপায়ে হৰি শঙ্কৰ স্বৰূপে আসি
 মুদ ভাঙ্গি সমস্তকে দিল।।১০০।।
 হৰিনাম প্ৰেমৰস অমৃত নিধিক বান্ধি
 গুপ্ত কৰি থৈলা দেৱগণে।
 দয়ালু শঙ্কৰে পাই তুলি মুদ ভাঙ্গি দিলা
 সুখে পান কৰে সৰ্ব্বজনে।।১০১।।
 হৰিনাম গুপ্ত ভৈল মনুষ্যত পূজা বৈল
 বুলি বঙ্গ কৰে দেৱ সৰ্ব।
 হেন হৰিনাম ধৰ্ম্ম শঙ্কৰে বিদিত কৰি
 চূৰ কৈলা দেৱতাৰ গৰ্ব্ব।।১০২।।

প্ৰশংসা

বেদৰ বিহিত যত আছে ধৰ্ম্ম সংসাৰত
 সৰে হৰিনামৰ কিঙ্কৰ।
 হেন জানি যিটোজনে নামৰ কীৰ্ত্তন কৰে
 সেইসে পৰম সাধু নৰ।।১০৩।।

অনুধিতা

হৰিৰ গৃহৰ দ্বাৰে বেত্ৰৰ প্ৰহাৰ যোগ্য
 ব্ৰহ্মা ইন্দ্ৰ আদি দেৱজাক।
 হেনয় দ্বাৰত বেত্ৰ- প্ৰহাৰ পাইবাৰ যোগ্য
 হঞো আমি কমন বৰাক।।^{১০৪}।।

নাম

অচ্যুত কেশৱ বিষ্ণু হৰি সত্য জনাৰ্দন
 হংস নাৰায়ণ অষ্ট নাম।
 পৰম মঙ্গলৰূপ যিটো অহৰ্নিশে লৰে
 তাৰ পূৰ্ণ হোৱে মনস্কাম।।^{১০৫}।।

পৰমার্থ সাৰ

মাধৱ মাধৱ নাম বচনত সুমৰয়
 মাধৱ মাধৱ হৃদয়ত।

১০৪। যত্ৰ বেত্ৰপ্ৰহাৰাণাং পাত্ৰমিন্দ্ৰাদয়ঃ সুৰাঃ।

মুৰাৰেৰ্ভৱনদ্বাৰি বৰাকাস্ত্ৰ কে বয়ম্।।

১০৫। অচ্যুতং কেশৱং বিষ্ণুং হৰিং সত্যং জনাৰ্দনং।

হংসং নাৰায়ণঐশ্বৰ্য্যৰিষ্ণেৰ্ণামাষ্টকং শুভম্।।

নিবন্তৰে সাধুসৰে মাধৱ মাধৱ নাম
 উচ্চৰয় সমস্তে কাৰ্য্যত।।১০৬।।
 পৰম মঙ্গল ৰূপ মাধৱ মাধৱ নাম
 যিটো মহাজনে উচ্চৰয়।
 তাৰ অমঙ্গল ৰূপ গুচয় সংসাৰ ভয়
 মাধৱৰ নিকট পায়।।১০৭।।
 দুঃস্বপ্ন নাশন ইটো মাধৱ মাধৱ নাম
 দুষ্ট গ্ৰহভয় বিনাশন।
 পৰম সম্পদ ৰূপ জানি মাধৱৰ নাম
 সৰ্ব্বদায়ে কৰিয়ো কীৰ্ত্তন।।১০৮।।
 মাধৱেৰে আত্মা নিজ মাধৱেৰে ইষ্ট গুৰু
 মাধৱেৰে দেৱতা পৰম।
 পৰম ঈশ্বৰ স্বামী জানি মাধৱক ভজা
 মনুষ্যৰ ইসি নিজ ধৰ্ম্ম।।১০৯।।
 পৰম চতুৰ সি সি বুদ্ধিত কুশল আতি
 যিটো মাধৱৰ গুণ গাৰে।
 মিছা কলেৱৰগোটে মুকুতি বণিজ কৰি
 ভৱ তৰি মাধৱক পাৰে।।১১০।।

১০৬। মাধৱ মাধৱ ৰাচি মাধৱ মাধৱ হৃদি।
 স্মৰন্তি মাধৱঃ সৰ্ব্ব সৰ্ব্বকাৰ্য্যেষু মাধৱম্।।

যিজনে একান্ত চিত্তে মাধৱক ভজি নিতে
 ফুৰে মাধৱৰ গুণ গাই।
 দুৰ্লভ অমৃত যেন যিজনে কৰিলে পান
 মধুৰ পিবাক আৰ নাই।।১১১।।
 ভজ ভাই মাধৱক স্মৰ ভাই মাধৱক
 গাৰ ভাই মাধৱৰ গুণ।
 নিচিন্তি আপুন মাৰ সুখে আপুনাক তাৰ
 হয়ো ভাই পৰম নিপুণ।।১১২।।

সাৰনিৰ্ণয়

ভগৱন্ত ঈশ্বৰৰ গুণসমূহক যিটো
 শুনিতে উদ্যম কৰে নৰ।
 তেখনৰেপৰা সিটো জানিবা নিশ্চয় কৰি
 ভৈল আতি শুদ্ধ নিৰ্ম্মৎসৰ।।১১৩।।
 ঈশ্বৰ কৃষ্ণসে নিষ্ট পৰম আৰাধ্য দেৱ
 মোৰ তান নামে নিজ গতি।
 হেনয় নিশ্চয় যিটো কৰিলেক নিতে আতি
 সি সি জন পৰম সুকৃতি।।১১৪।।

১১৩। ভগৱদ্গুণসন্দোহং শ্ৰোতুং যশ্চ সমুদ্যতঃ।

ভৱেন্নিৰ্ম্মৎসৰঃ শুদ্ধঃ স তং কিং বৰ্ণয়াম্যতঃ।।

১১৪। ঈশ্বৰঃ পৰমো দেৱো মম তন্মাম তাৰকম্।

ইতি যো নিশ্চিতো নিত্যং কৃতিনং তং পৰং ৰিদুঃ।

সংসাৰৰ ইন্দ্ৰ কৃষ্ণ তাহান নামক যিটো
 অজ্ঞানতো চাণ্ডালে লৰয়।
 হেনয় পৰিত্ৰ সিটো জানিবা যজ্ঞত আনি
 পাত্ৰ পাতিবাৰ যোগ্য হয়।।১১৫।।
 বাম বাম বাম বাণী পৰম মঙ্গলৰূপ
 যাৰ মুখে প্ৰকাশ কৰয়।
 চিৰকালে মহাতীৰ্থ কৰিয়া পৰিত্ৰ ছয়া
 তাকো কদাচিতো তুল্য নয়।।১১৬।।
 জগত আশ্ৰয় কৃষ্ণ তাহান অব্যয় স্থান
 তাক প্ৰতি য়েৰে আছে মন।
 ভগৱন্ত ঈশ্বৰৰ চৰণপঙ্কজে সদা
 ছয়ো তেৰে একান্ত শৰণ।।১১৭।।
 পৰম নিৰ্মল ধৰ্ম হৰিনাম কীৰ্তনত
 সমস্তে প্ৰাণীৰ অধিকাৰ।
 এতেকেসে হৰিনাম সমস্তে ধৰ্মৰ ৰাজা
 এহি সাৰ শাস্ত্ৰৰ বিচাৰ।।১১৮।।

- ১১৫। অপি চেৎ স্বপচো নাম সংসাৰেদ্ৰস্য চাৰশাৎ।
 যদি গৃহগতি সো'প্যত্ৰ যজ্ঞায় পৰিকল্পতে।।
 ১১৬। বাম বামেতি বামেতি যস্য ৰক্তে ভৱত্যালম্।
 ন তস্য তুল্যতাং যাতি চিৰতীৰ্থাটনং মহৎ।।
 ১১৭। যদিচ্ছসি জগদ্ধামধামৰায়মতুভ্ৰমম্।
 ভগৱত্যানুজাঞ্চে চ সৈকেশৰণো ভৱ।।

বৰ্ণাশ্ৰম ধৰ্ম যত যাৰ যেন বিধি আছে
 তাৰেসে কেৱলে অধিকাৰ।
 হৰিনাম কীৰ্তনত নাহিকে নিয়ম একো
 এতেকেসে ধৰ্ম মাজে সাৰ।।১১৯।।

হৰবাৰ

অধমে কেৱলে দোষ লৰয় মধ্যমে গুণ-
 দোষ লৰে কৰিয়া বিচাৰ।
 উত্তমে কেৱলে গুণ লৰয় উত্তমোত্তমে
 অল্প গুণ কৰয় বিস্তাৰ।।১২০।।
 দোষৰ সাগৰ কলি তাকো পৰীক্ষিত ৰাজা
 গুণ দেখি কৰিলা ৰক্ষণ।
 মহাপাপী অন্ত্যজাতি তৰয় কলিত সুখে
 মুখে কৰি হৰিৰ কীৰ্তন।।১২১।।

- ১২০। দোষান্ পৰেযাং হি গুণেষু সাধৰো
 গৃহুস্তি কেচিন্ ভৱাদ্ৰূপা দ্বিজ।
 গুণাঞ্চ ফল্পন্ বহুলীকৰিষংৰো
 মহত্তমাস্তেষৱিদম্ভৱানঘম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৪.৪.১২

- ১২১। কলেদৌষনিধে ৰাজনস্তি হ্যেকো মহান্ গুণঃ।
 কীৰ্তনাদেৱ কৃষ্ণস্য মুক্তবন্ধঃ পৰং ব্ৰজেৎ।।
 —ভাগৱত পুৰাণ, ১২.৩.৫১ (ৰত্নাকৰ ২১.১৬)

অবিদ্যাজনিত সুখ সত্যলোক আদি কৰি
 আত নিৰপেক্ষ নিৰন্তৰ।
 কেৱলে চিদংশ শুদ্ধি কৰণেসে মাত্ৰ জানা
 পুৰুষাৰ্থ মুমুক্শুজনৰ।।১২২।।
 বিদ্যা-অবিদ্যা জন্য সুখে নিৰপেক্ষ ছয়া
 কৰিল আপুন মন থিৰ।
 সকল জগত ইটো বাসুদেৱময় মাত্ৰ
 পুৰুষাৰ্থ জানিবা জ্ঞানীৰ।।১২৩।।
 সমস্তে সুখক তেজি পুৰুষোত্তমৰ প্ৰেম
 ভকতিক কৰিল আশ্ৰয়।
 ভকতসৱৰ এহি পুৰুষাৰ্থ মনোনীত
 আনো সুখ অধিক পাৰয়।।১২৪।।
 মুমুক্শুজনৰ য়েৰে অবিদ্যাজনিত সুখে
 বিৰকতি ভৈল আতিশয়।
 কেৱলে আত্মাত মাত্ৰ সদায় ৰমণ কৰে
 তেৰে বিধিকিঙ্কৰ গুচয়।।১২৫।।
 জ্ঞাননিষ্ঠজনে বিদ্যা- অবিদ্যা জনিত দুয়ো
 সুখে বিৰকতি ভৈল য়েৰে।
 বাসুদেৱময় মাত্ৰ দেখয় জগত ইটো
 বিধিৰ কিঙ্কৰ গুচে তেৰে।।১২৬।।

পুৰুষোত্তমৰ প্ৰেম ভকতি সুখক মাত্ৰ
 নিশ্চয় কৰিলা যিটোজন।
 শৰণ কালৰেপৰা বিধিৰ কিঙ্কৰ গুচি
 কৰে সদা শৰণ কীৰ্ত্তন।।১২৭।।
 ভাৰত ৰত্নৰ দীপ মনুষ্য শৰীৰ নৌকা
 ৰামনাম মহাৰত্ন সাৰ।
 হেনয় বাণিজ পাই যিটো জীৱ নতৰয়
 তাত পৰে দুখী নাহি আৰ।।১২৮।।

প্ৰাৰ্থনা

তুমি চিত্তবৃত্তি মোৰ প্ৰৱৰ্ত্তক নাৰায়ণ
 তুমি নাথ মঞি নাথৰন্ত।
 চৰণ ছত্ৰৰ ছায়া দিয়া দূৰ কৰা মায়া
 কৰা দায়া মোক ভগৱন্ত।।১২৯।।
 তুমি মোৰ অন্তৰ্য্যামী তযু ভৃত্য ভৈলো আমি
 জানি কৃপা কৰা হৃষীকেশ।

১২৬। জ্ঞাননিষ্ঠো বিৰক্তো বা মন্তুক্তো বা'নপেক্ষকঃ।
 সলিঙ্গানাশ্ৰমাংস্ত্যক্তা চৰেদবিধিগোচৰঃ।।

দাস্তে তৃণ তুলি লঞেণ যিমতে সেৱাত বঞেণ
 দিয়া মোক সেহি উপদেশ।।১৩০।।
 তুমি ভক্ত কল্পতৰু বাহিৰে ভিতৰে গুৰু
 তুমি বিনে নাহি মোৰ আৰ।
 কৃপা কৰা হে হৰি চৰণত ৰক্ষা কৰি
 দিয়া মোক সেৱাৰস সাৰ।।১৩১।।
 তুমি হৰি কৃপাময় বাহিৰত গুৰু ৰূপে
 অনুগ্রহ কৰি আছা মোক।
 অন্তৰ্য্যামী গুৰু ৰূপে তাকে সত্য কৰা মোৰ
 তযু নামে সদা ৰতি হৌক।।১৩২।।
 হে কৃষ্ণ হে বাসুদেৱ দৈৱকী নন্দন হৰি
 নমো নন্দগোপৰ কুমাৰ।
 কৃপাময় শ্ৰীগোৱিন্দ তযু পদ অৰৱিন্দ
 কৰো মঞিঃ লক্ষ নমস্কাৰ।।১৩৩।।
 পদ্মসম নাভি যাৰ প্ৰণামোহো বাৰম্বাৰ
 নমো দিব্য পদ্মমালাধাৰী।

১৩৩। কৃষ্ণায় বাসুদেৱায় দেৱকীনন্দনায় চ।

নন্দগোপকুমাৰায় গোৱিন্দায় নমো নমঃ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ ১.৮.২১

নমো পদ্ম সম নেত্ৰ পদ যাৰ শতপত্ৰ
 নমো ভকতৰ ভয়হাৰী।।১৩৪।।
 বাসুদেৱ সুত কৃষ্ণ তুমি ভকতৰ ইষ্ট
 কংস চাগুৰাদি বিমৰ্দন।
 দেৱকী হৃদয়ানন্দ জগতৰ গুৰু কৃষ্ণ
 তযু পাৰে কৰোহো বন্দন।।১৩৫।।
 মোৰ সম পাপী লোক নাহিকে ই তিনি লোক
 তুমি সম নাহি পাপহাৰী।
 ই জানি গোৱিন্দ মোক যেন যুৱাই কৰিয়োক
 তুৱা পদে কৰোহো গোহাৰি।।১৩৬।।
 সহস্ৰ সহস্ৰ আতি অপৰাধ দিনে ৰাতি
 কৰো মঞিঃ মহা মূঢ়জন।
 আমি প্ৰভু তযু দাস আকে মানি জগবাস
 ক্ষমিয়োক শ্ৰীমধুসূদন।।১৩৭।।

১৩৪। নমঃ পঙ্কজনাভায় নমঃ পঙ্কজমালিনে।

নমঃ পঙ্কজনেত্ৰায় নমস্তে পঙ্কজাঙ্ঘ্ৰয়ে।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.৮.২২, ১০.৫৯.২৬

১৩৫। বাসুদেৱসুতং কৃষ্ণং কংসচাগুৰমৰ্দনম্।

দেৱকীহৃদয়ানন্দং কৃষ্ণং ৰন্দে জগদগুৰুম্।। —গীতা-মহাশ্ব্য (?)

১৩৬। মৎসমঃ পাতকী নাস্তি তৎসমো নাস্তি পাপহা।

ইতি ৰিজ্জায় গোৱিন্দ যথাযোগ্যং তথা কুৰু।।

ধৰ্ম্মক জানোহো মৰ্ণিঃ তথাপি প্ৰবৃত্তি নাই
 অধৰ্ম্মতো নিবৃত্তি নোহয়।
 হৃদিস্থিত হুয়া তুমি যেন কৰাবাহা স্বামি
 হৃষীকেশ কৰিবো তেহুয়।।১৩৮।।
 নজানোহো আৱাহন নজানোহো বিসৰ্জ্জন
 পূজামন্ত্ৰ নজানো কিঞ্চিৎ।
 এতেকে পৰমেশ্বৰ দাস ভৈলো চৰণৰ
 মোৰ গতি সাধিবে উচিত।।১৩৯।।

নামাঙ্ঘয়

কৃষ্ হেন শব্দ ইটো পৃথিৱী বাচক ভৈল
 ণ আনন্দত প্ৰবৰ্ত্তয়।
 দুইবো এক পদ ভৈলে পৰমব্ৰহ্মৰূপ কৃষ্ণ
 নাম আনন্দক মাত্ৰ কয়।।১৪০।।

১৩৭। অপৰাধসহস্ৰাণি ক্ৰিয়ন্তে হৰ্নিশং ময়া।

দাসো'য়মিতি মাং মত্না ক্ষমস্ব মধুসূদন।।

১৩৮। জানামি ধৰ্ম্মং ন চ মে প্ৰবৃত্তি-

ৰ্জা নাম্যধৰ্ম্মং ন চ মে নিবৃত্তিঃ।

ভুয়া হৃষীকেশ হৃদিস্থিতেন

যথা নিযুক্তো'স্মি তথা কৰোমি।।

—পাণ্ডৱী-গীতা।

১৩৯। আৱাহনং ন জানামি ন জানামি বিসৰ্জ্জনম্।

পূজামন্ত্ৰং ন জানামি ত্বং গতিঃ পৰমেশ্বৰ।।

ঈশ্বৰ পদসেৱা কৰন্তে জীৱৰ যত
 কৃশতা গুচয় নিবন্তৰ।
 এহি হেতুতেসে জানা ঈশ্বৰক বুলি কৃষ্ণ
 প্ৰসিদ্ধ অল্পয় মনোহৰ।।১৪১।।
 নিবন্তৰে নিজানন্দ- সুখ পৰিপূৰ্ণ ৰূপ
 অখণ্ড আনন্দ নুগুচয়।
 এতেকেসে সদানন্দ নিত্যানন্দ নামে ইটো
 ঈশ্বৰকে বুলিয় নিশ্চয়।।১৪২।।
 ক্, অ, ঈশ পদে ব্ৰহ্মা বিষুঃ মহেশ্বৰ
 প্ৰতি প্ৰতি তিনিবো অল্পয়।
 ৰ পদে নাৰায়ণে তিনিকো আছয় ছান্দি
 এহি হেতু কেশৱ বোলয়।।১৪৩।।
 ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ পদ সেৱন্তে জীৱৰ চ্যুতি
 গুচয় সংসাৰ অদভূত।
 এহি হেতুতেসে জানা যতেক মহন্তসৰে
 ঈশ্বৰক বোলয় অচ্যুত।।১৪৪।।

১৪০। কৃষিৰ্ভূৱাচকঃ শব্দো ণশ্চ নিবৃত্তিৱাচকঃ।

দ্বয়োৰৈক্যাৎ পৰব্ৰহ্ম কৃষ্ণ ইত্যভিধীয়তে।।—উদ্যোগ ৭.৮

১৪৩। কো ব্ৰহ্মা ইশঃ ৰুদ্ৰন্তে আত্মনি স্বৰূপে ৰসতি প্ৰলয়কালে

উপাধিৰূপমূৰ্ত্তিৱয়ং মুক্তা একমাত্ৰপৰমাত্মস্বৰূপেণাৱতিষ্ঠতে।

ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ পদে ভজিয়া অধমসরো
 আতিশয় হোরয় উত্তম।
 এহি হেতুতেসে জানা লোকত প্ৰসিদ্ধ ভৈল
 ঈশ্বৰৰ নাম নৰোত্তম।।১৪৫।।
 ঈশ্বৰক জানি নৰে ভজিয়া মায়াক তৰে
 সিংহ যেন ভ্ৰমন্তু নিৰ্ভয়।
 এতেকেসে ঈশ্বৰৰ নাম নৰসিংহ ভৈল
 মহাজনসকলে কহয়।।১৪৬।।
 ঈশ্বৰৰ পাদপদ্ম ভজি শুদ্ধচিত্ত হুয়া
 অধমো তেজয় বামানয়।
 এহি হেতুতেসে থাকি নিৰন্তৰে মহাজনে
 ঈশ্বৰক বামন বোলয়।।১৪৭।।
 মোক্ষ আদি কৰি সুখ ঈশ্বৰ সেৱাৰ জানা
 অণু একো নুহি সমসৰ।
 এহি হেতু মহাজনে জানিবা পৰমানন্দে
 নাম ধৰি আছন্ত ঈশ্বৰ।।১৪৮।।

১৪৪। ন চ্যৱন্তে মহাভক্তা মহতাং প্ৰলয়াদপি। অতো'চ্যুতে'খিলে লোকে
 ভগৱান্ পৰিকীৰ্ত্ততে।।—স্কন্দ-পুৰাণ, কাশীখণ্ড ২০.১০

যিহেতু কৃষ্ণেসে আত্মা এতেকেসে জীৱৰাশি
 নিৰন্তৰে আনন্দ লভয়।
 এহি হেতু সৰ্বানন্দ নাম ধৰি আছা হৰি
 মহাজনে জানিবা নিশ্চয়।।১৪৯।।
 যি কাৰণে নাৰায়ণে পঞ্চভূতে পঞ্চবৰ্ণ
 মালা পিন্ধি প্ৰকাশ কৰন্ত।
 এহি হেতু নিৰন্তৰে জানিবাহা বনমালী
 নাম ধৰি আছা ভগৱন্ত।।১৫০।।
 ঈশ্বৰ সেৱাৰ সুখ লভিয়া ইন্দ্ৰিয় জন্য
 সুখ জীৱে অধঃকৃত কৰে।
 এহি কাৰণত সৰে জানিবাহা অধোক্ষজ
 নাম ধৰি আছা দামোদৰে।।১৫১।।
 চৈতন্যত কৰি পৰ মায়াত উপজি যত
 আছে তাক বমাৱন্ত হৰি।
 এহিসে কাৰণে জানা পৰম ঈশ্বৰ প্ৰভু
 পশুৰাম নাম আছা ধৰি।।১৫২।।
 চৈতন্য শক্তিৰ দ্বাৰে ইটো জড় জগতক
 বমাৱন্ত কৰ্ম্ম অনুৰূপে।
 এতেকেসে ঈশ্বৰৰ পৰম প্ৰসিদ্ধ বাম
 নাম আক জানিবা স্বৰূপে।।১৫৩।।

অনন্ত চৈতন্য আত্মা সদানন্দ ঈশ্বরত
 যোগীজনে সদায় বময়।
 এহি হেতু বাম পদে পৰমব্রহ্ম স্বৰূপক
 কহে বামনামৰ অন্নয়।।১৫৪।।

দুলডি

স্মরণ মাত্রকে যিহেতু দুর্ঘোৰ
 সংসার দুখ হৰন্ত।
 এহি হেতুতেসে ঈশ্বরক হৰি
 বোলয় যত মহন্ত।।১৫৫।।
 আত্মারূপে জানা ইটো জগতত
 আছন্ত হুয়া প্রবেশ।
 এহি হেতুতেসে ঈশ্বরক বিষুঃ
 বুলিয় নাম বিশেষ।।১৫৬।।

১৫৪। বমন্তে যোগিনো'নন্তে নিত্যানন্দে চিদাত্মনি।
 তেন বামপদেনা'সৌ পৰংব্রহ্মা'ভিধীয়তে।।

—পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰ-খণ্ড, ২৫৪.২১

১৫৫। সংসার ঘোৰদুঃখৌঘং হৰতি স্মৃতিমাত্রতঃ।
 অতো রৈ শূৰিভিনিত্যং হৰীতি পৰিকীৰ্ত্তিতঃ।।

১৫৬। যস্মাদ্বিশ্বমিদং সৰ্বং তস্য শক্ত্যা মহাত্মনঃ।
 তস্মাদেবোচ্যতে বিষ্ণুর্বিবশধাতোঃ প্রবেশনাৎ।।

ইন্দ্রিয় বর্গত যিহেতু ঈশ্বর
 আছন্ত হুয়া প্রবেশ।
 এতেকে মহন্ত- সকলে বোলয়
 ঈশ্বরক হৃষীকেশ।।১৫৭।।
 অন্তর্যামী রূপে যিহেতু জীৱক
 সুখ দুঃখ ভুঞ্জারন্ত।
 এতেকেসে পৰ- মাত্মা নাম ধৰি
 আছন্ত প্রভু অনন্ত।।১৫৮।।
 পৰম ঈশ্বর- স্বৰূপে জীৱৰ
 আছন্ত হুয়া আশ্রয়।
 এতেকেসে তাক্ক বুলি নাৰায়ণ
 নামৰ দিব্য অন্নয়।।১৫৯।।
 অহঙ্কার আদি একোরে উপাধি
 কৰিতে নপাৰে ছন।
 এহিসে কাৰণে মহন্তসকলে
 বোলে তাক্ক নিৰঞ্জন।।১৬০।।
 সত্ত্ব ৰজ তম তিনি গুণ বৃত্তি
 লুপ্ত তাক্ক নকৰয়।
 সেহিসে কাৰণে বেদশাস্ত্রগণে
 বোলে তাক্ক নিৰাময়।।১৬১।।

যতেক প্রাকৃত আকাৰ বৰ্জিত
 ভৈলন্ত যিহেতু হৰি।
 সেহি হেতুতেসে নিৰাকাৰ নাম
 আছন্ত ঈশ্বৰে ধৰি।।১৬২।।
 মা পদে লক্ষ্মী- দেৱীক বোলয়
 তাহান স্বামী ঈশ্বৰ।
 এতেকেসে তাক বোলয় মাধৱ
 মহাজন নিৰন্তৰ।।১৬৩।।
 জনা পদে মায়া- দেৱীক বোলয়
 ভক্তৰ মায়া মৰ্দন্ত।
 এহি হেতুতেসে জনাৰ্দন নাম
 ধৰি আছা ভগৱন্ত।।১৬৪।।
 মধুমতী মায়া উন্নত কৰায়া
 আছে যত জীৱগণ।
 ভক্তৰ মায়াক পীড়ন নিমিত্তে
 বোলয় মধুসূদন।।১৬৫।।

১৬৩। মা লক্ষ্মীস্তয়া ধৰঃ মায়ায়াৰিদ্ভায়াঃ ধৰ ইতি বা।

জনাং ভক্তস্য মায়ামৰ্দয়তীতি জনাৰ্দনঃ।।

১৬৪। যত্র যেযু জনয়তি সৰ্ব্বং জগদিতি জনা মায়া ভক্তস্য

তামৰ্দয়তীতি জনাৰ্দনঃ।।

— ভক্তি-ৰত্নাকৰ, ৩.২ (টীকা)

গো পদে বেদ ইন্দ্ৰিয়ক বুলি
 কৰন্ত তাক পালন।
 এতেকেসে তাক বোলয় গোপাল
 জানিবাহা মহাজন।।১৬৬।।
 ইন্দ্র অদি দেৱে গোৰ ইন্দ্র পাতি
 কৰিলন্ত অভিষেক।
 পৰম প্ৰসিদ্ধ গোৱিন্দ নামক
 ধৰিলা হৰি প্ৰত্যেক।।১৬৭।।
 দেশ কালে তাক একোৱে প্ৰকাৰে
 কৰিতে নপাৰে অন্ত।
 এহি হেতুতেসে ঈশ্বৰৰ নাম
 প্ৰসিদ্ধ ভৈল অনন্ত।।১৬৮।।
 যত বেদবাদী বেদক বিচাৰি
 কৰিতে নপাৰে আদি।
 এতেকেসে তান পৰম প্ৰখ্যাত
 হুয়াছে নাম অনাদি।।১৬৯।।
 অধম পুৰুষো হোৱয় উত্তম
 ভজিয়া যাৰ চৰণে।

১৬৭। ইন্দ্রঃ সুৰ্ষিভিঃ সাকং নোদিতো দেৱমাতৃভিঃ।

অভ্যষিঞ্চত দাশাহং গোৱিন্দ ইতি চাভ্যধাৎ।।

— ভাগৱত-পুৰাণ, ১০.২৭.২৩

পুৰুষোত্তম নামক ধৰিয়া
 আছন্ত এহি কাৰণে।।১৭০।।
 ক্ষৰ পদে ইটো দেহক বুলিয়
 অক্ষৰ শবদে ব্ৰহ্ম।
 দুইতো কৰি হৰি উত্তম নিমিত্তে
 প্ৰখ্যাত পুৰুষোত্তম।।১৭১।।
 প্ৰকৃতি পুৰুষ দুইতো কৰি পৰ
 দুইহানো নিজ কাৰণ।
 পৰম ঈশ্বৰ নামক ধৰিয়া
 আছা তাতে নাৰায়ণ।।১৭২।।
 কৰ্ম্ম অনুসাৰে ইটো জগতক
 পালন্ত হৰি সাক্ষাত।
 এহি হেতুতেসে জগন্নাথ নাম
 আছন্ত হুয়া প্ৰখ্যাত।।১৭৩।।
 ঈশ্বৰৰ সেৱা কৰন্তে জীৱৰ
 গুচয় মায়াৰ ভ্ৰম।
 ব্ৰহ্ম পদে শুদ্ধ জীৱক বুলিয়
 ঈশ্বৰক পৰমব্ৰহ্ম।।১৭৪।।

১৭১। যস্মাৎ ক্ষৰমতীতো'হমক্ষৰাদপি চোত্তমঃ।

ততো'স্মি লোকে ৰেদে চ প্ৰথিতঃ পুৰুষোত্তমঃ।।

—ভগৱদ্-গীতা, ১৫.১৮

অন্তৰ্য্যামী ৰূপে জীৱ আদি কৰি
 নিয়ন্ত সমন্তক।
 এহি হেতুতেসে পৰমাত্মা পদে
 বুলি জানা ঈশ্বৰক।।১৭৫।।
 ব্ৰহ্ম পৰমাত্মা কৰিয়া যিহেতু
 ঐশ্বৰ্য্যৰ নাহি অন্ত।
 এহি হেতু মহা- মহন্তসকলে
 বোলে তাক ভগৱন্ত।।১৭৬।।
 নিজ ভক্ত পদে গৰুড়ক ধ্বজ
 কৰিলা হৰি যিহেতু।
 সেহিসে কাৰণে মহন্তে হৰিক
 বোলয় গৰুড়কেতু।।১৭৭।।
 কাল মায়া আদি যাহাৰ মনক
 কৰিতে নপাৰে কুষ্ঠ।

১৭৫। অন্তকৰণযোগাঙ্কি জীৱ ইতুচ্যতে চ যঃ।

আৰিদ্য়াকৰ্ম্মৰহিতঃ পৰমাত্মেতি গীয়তে।।

—বৃহ্নাৰদীয়-পুৰাণ, ৩৬.২৮

১৭৬। ৰদন্তি তৎ তত্ত্বৱিদন্তত্ত্বং যজ্জ্ঞানমদয়ম্।

ব্ৰহ্মেতি পৰমাত্মেতি ভগৱানিতি শব্দতে।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.২.১১

১৭৮। পা. যাহাৰ নামক

এহিসে কাৰণে ঈশ্বৰৰ নাম
 প্ৰসিদ্ধ ভৈল বৈকুণ্ঠ ॥১৭৮॥
 সদানন্দ আত্মা চৈতন্য অনন্তে
 যিহেতু যোগী বময়।
 এতেকেসে বাম পদে পৰব্ৰহ্ম
 ৰূপক বুলি নিশ্চয় ॥১৭৯॥
 চৈতন্য স্বৰূপে যিহেতু সদায়ে
 বমায়ন্ত জগতক।
 এতেকেসে বাম সুমধুৰ পদে
 বুলি জানা ঈশ্বৰক ॥১৮০॥
 জগততে কৰি আছন্তে নিৰাস
 জগতো তান্তে বসয়।
 এতেকেসে তাক্ক বুলি বাসুদেৱ
 নামৰ ইটো অল্পয় ॥১৮১॥

১৭৯। বমন্তে যোগিনো'নন্তে নিত্যানন্দে চিদাত্মনি।
 তেন বামপদেনাসৌ পৰব্ৰহ্মাভিধীয়তে ॥

—পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰ-খণ্ড, ৮১.৮

১৮১। সৰ্বব্ৰাহ্মসৌ সমস্তঞ্চ বসত্যব্ৰেতি বৈ জগৎ।
 অতো'সৌ বাসুদেৱেতি ৰিদ্ধাষ্টিঃ পৰিকীৰ্তিতম্ ॥

—বিষ্ণু-পুৰাণ, ১.২.১২

১৮০। পা. চৈতন্যস্বৰূপে—অন্তৰ্য্যামীৰূপে

হৰিপদ সেৱা নকৰে নিমিত্তে
 মায়ায়ে বান্ধি ফুৰাৰে।
 তাৱত মায়াক নতৰে হৰিত
 শৰণ নলৰে যাৰে ॥১৮২॥
 শৰণ
 মঞিঃ দুৰাচাৰ কেৱলে তোন্ধাৰ
 অপৰাধী নাৰায়ণ।
 ক্ষমিয়োক হৰি লৈয়ো দাস কৰি
 পশিলো হেৰা শৰণ ॥১৮৩॥
 হে কৃষ্ণ স্বামী তযু পাৰে আমি
 কেৱলে শৰণ চাঞে।
 কৰা অনুগ্রহ মায়াৰ নিগ্রহ
 তেৰেসে প্ৰভু এৰাঞে ॥১৮৪॥
 হে যদুপতি মঞিঃ মুঢ়মতি
 নজানো সেৱা তোন্ধাৰ।
 কেৱল তোন্ধাৰ চৰণপঙ্কজে
 শৰণ কৰিলো সাৰ ॥১৮৫॥

পুৰুষ উত্তম পৰম পুৰুষ
 পৰম আনন্দ স্বামী।
 তযু পাদপদ্ম- মকৰন্দ আশে
 শৰণ পশিলো আমি।।১৮৬।।
 প্রভু ভগৱন্ত অনন্ত ঈশ্বৰ
 প্রপন্নজন তাৰণ।
 তুমি প্ৰিয়তম পৰম দেৱতা
 জানিয়া লৈলো শৰণ।।১৮৭।।

ভজন

জয় জয় জয় কৃষ্ণ কৃপাময়
 ভজিলো তোম্ভাৰ পাৰে।
 তোম্ভাৰ চৰণ- পঙ্কজত মন
 মজোক মোৰ স্বভাৱে।।১৮৮।।
 জয় জয় বাম জগত কাৰণ
 জগত জীৱন স্বামী।
 পৰম দেৱতা জানিয়া তোম্ভাৰ
 চৰণে ভজিলো আমি।।১৮৯।।

১৮৬-৮৭। ভজামি পুৰুষোত্তমং পৰমং পুৰুষং পৰমানন্দং স্বামিনম্।
 ভগৱন্তং নৰোত্তমমনন্তমীশ্বৰং পৰমদৈৱতং বন্দে।।

অনাদি অনন্ত হে ভগৱন্ত
 ভজো কৰি প্ৰণিপাত।
 মুকুতি বসকো তেজি মহাজনে
 শৰণ লৱে তোম্ভাত।।১৯০।।
 নমস্কাৰ

নমো কৃষ্ণদেৱ পাপী বুলি কেৰ
 মোক মোৰ নোবোলয়।
 পতিতপাৱন জানিয়া তোম্ভাত
 আপুনি গৈলো বিক্ৰয়।।১৯১।।
 নমো হৰি পদ- পঙ্কজ যুগল
 বিমল সুখ সাগৰ।
 অনাদি অনন্ত সন্ত সদাশিৱ
 ভগৱন্ত ভৱহৰ।।১৯২।।
 মোহ মায়া ৰাগ মদ মল কাম
 দন্ত দ্বেষ আদি ভাৱ।
 যি গুৰুজনত ইসৰ নথাকে
 প্ৰণামো তাহান পাৰ।।১৯৩।।

১৯৩। মোমাৰামকাদদেহয়াগদলন্তাঃ।

এতে যত্ন ৰিদ্যন্তে তং গুৰুং প্ৰণামাম্যহম্।। (?)

১৯০। পা. মুকুতি সুখকো

জয় যদুপতি গোপাল গোরিন্দ

যাদব মাধব বাম।

ভকতৰ ধন জীৱৰ জীৱন

কৰোহো পাৰে প্ৰণাম।।১৯৪।।

নমো নিত্যানন্দ জগত কাৰণ

বাসুদেৱ ভগৱন্ত।

নিত্য শুদ্ধ বুদ্ধ কাম অনিৰুদ্ধ

পুৰুষ প্ৰভু অনন্ত।।১৯৫।।

বাম নিৰঞ্জন দানৱগঞ্জন

ভকতৰঞ্জন দেৱ।

তুমিসি পৰম গুৰু নাৰায়ণ

তুৱা পাৰে কৰো সেৱ।।১৯৬।।

উপদেশ

বামকৃষ্ণ নাম ধৰ্ম্ম অনুপাম

সদায় যিটো সুমৰে।

১৯৫। নমো ভগৱতে ভূভাং বাসুদেৱায় ধীমহি।

প্ৰদ্যুম্নায়ানিৰুদ্ধায় নমঃ সঙ্কৰ্ণায় চ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.৬.৩৭

যত মহাপাপ নাম অপৰাধ

সৰে মৰিমুৰ কৰে।।১৯৭।।

ঘোৰ সংসাৰৰ ঔষধ হৰিৰ

তেজিয়া নাম সম্প্ৰতি।

আৱৰ কমন উপায়ে পণ্ডিতে

লভিবে আপুন গতি।।১৯৮।।

মোৰ ভক্তিযুক্ত যোগীৰো জানিবা

মোতেসে চিত্ত যাহাৰ।

জ্ঞান কৰ্ম্ম বিনে কেৱল ভক্তিত

পাৰয় সংসাৰ পাৰ।।১৯৯।।

কেৱল ভকতি পুৰুষক তাৰে

সহায় কাকো নচাৰে।

জ্ঞানে কৰ্ম্মে তাৰে তাৰিতে নপাৰে

ভকতি নপাৰে যাৰে।।২০০।।

দুষ্ট কলিসৰ্পে সৱাকো দংশিলে

হৰাইল চেতন জ্ঞান।

১৯৭। নামাপৰাধযুক্তানাং নামান্যেৰ হৰন্ত্যঘম্

—পদ্ম-পুৰাণ, স্বৰ্গ-খণ্ড, ৩৮.৫৫

২০০। তস্মান্মুক্তিযুক্তস্য যোগিনো ৰৈ মদাত্মনঃ

ন জ্ঞানং ন চ ৰৈৰাগ্যং প্ৰায়ঃ শ্ৰেয়ো ভৱেদিহ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.২০.৩১

ইহাৰ ঔষধ সুধা বামনাম
 বিনে নাহি নাহি আন।।২০১।।
 সকল পুণ্যৰ অবিনাশী ফল
 হৰি গুণনাম সাৰ।
 হৰিক সন্তোষ কৰাইবাৰ হেতু
 নাম বিনে নাহি আৰ।।২০২।।
 বেদে বামায়ণে পুৰাণে ভাৰতে
 আদি মধ্য অৱসানে।
 হৰিকেসে মাত্ৰ কহৰে নিশ্চয়
 জানা তত্ত্ব এহিমনে।।২০৩।।
 সত্য অসত্যৰ জড় চৈতন্যৰ
 মাজত ষিটো প্ৰকাশে।

২০১। কলিনা দুষ্টসৰ্পেণ দংষ্ট্ৰানামিহ ভেষজম্।

নাস্তি নাস্ত্যেৰ নাস্ত্যেৰ বামনামামৃতং বিনা।।

—কুৰ্ম-পুৰাণ (ভক্তি-বত্নাকৰ ২১.১১৮)

২০২। তুল. ইদং হি পুংসস্তপসঃ শ্ৰুতস্য বা
 স্থিতস্য সূক্তস্য চ বুদ্ধিদত্তয়োঃ।
 অৰিচ্যুতো'র্থঃ কৰিভিৰ্নিৰূপিতো
 যদুত্তমশ্লোকগুণানুৰ্গনম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.৫.২২

২০৩। বেদে বামায়ণে চৈৰ পুৰাণে ভাৰতে তথা।

আদিমধ্যাৱসানেষু হৰিঃ সৰ্ব্বত্র গীয়তে।।

—মহাভাৰত-শ্ৰৱণ-মাহাত্ম্য, ৯৩

তাকে বুলি মন সেহি সিটো পাৰে
 ঘিৰনে যাক উপাসে।।২০৪।।
 মায়া আদি কৰি সমস্তে অসন্ত
 জানিবা জড় নিশ্চয়।
 হৰি মাত্ৰ সন্ত চৈতন্য ঈশ্বৰ
 পৰম তত্ত্ব নিৰ্ণয়।।২০৫।।
 বাসুদেৱ বাসু- দেৱ বাসুদেৱ
 বুলিয়া যিটো সুমৰে।
 সিটো পুৰুষৰ জানা যম ৰাজা
 লিখন মাজ্জন কৰে।।২০৬।।
 দিব্য সহস্ৰেক নাম তিনিবাৰ
 পঢ়ি পাৰে যত ফল।
 একবাৰ কৃষ্ণ- নাম উচ্চৰিলে
 পাৰয় তাক সকল।।২০৭।।
 যতেক অনর্থ আছে সংসাৰত
 তাতে তিনি বিধ সাৰ।

২০৪। যদি সদসতোৰ্ম্মধ্যং যন্মধ্যং চিত্তিজাড্যয়োঃ।

তন্মনঃ প্ৰোচ্যতে ৰাজন্ দয়ং দোলায়তে হৃদি।।

২০৬। বাসুদেৱ বাসুদেৱ বাসুদেৱতি যে ৰদেৎ।

তস্য ৰৈৱশ্বতো ৰাজা কৰোতি লিপিমাজ্জনম্।।

২০৭। সহস্ৰনাম্নাং দিব্যানাং ত্ৰিৰাবৃত্ত্যা তু যৎ ফলম্।

একাবৃত্ত্যা তু কৃষ্ণস্য নামৈকং তন্নিযচ্ছতি।।

—ব্ৰহ্মাণ্ড-পুৰাণ

কাম ক্রোধ লোভ আপুন নাশন
জানি কৰা পৰিহাৰ।।২০৮।।
আত্মনাশ হেতু কাম ক্রোধ লোভ
নৰকৰ তিনি দ্বাৰ।
জানি আক তেজি কেৰলে কৃষ্ণৰ
ভকতিক কৰা সাৰ।।২০৯।।
কাম ক্রোধ লোভ তেজি যিটো জনে
ভজয় কৃষ্ণৰ পাৰে।
কৃষ্ণৰ কৃপাত হোৱয় কৃতার্থ
সুখে মুকুতিক পাৰে।।২১০।।
কৃষ্ণকেসে মাত্ৰ ভজে যিটো জনে
অব্যভিচাৰী ভকতি।
তিনি গুণ অতি- ক্ৰমি ব্ৰহ্মৰূপ
পাৰে সিটো মহামতি।।২১১।।

২০৮-২০৯। ত্ৰিবিধং নৰকস্যেদং দ্বাৰং নাশমাশ্বনঃ।

কামঃ ক্রোধস্তথা লোভস্তস্মাদেৎত্ৰয়ং ত্যজেৎ।।

—ভগৱদ্গীতা, ১৬.২১

২১০। এতৈৰ্বিমুক্তঃ কৌন্তেয় তমোদ্বাৰৈস্ত্ৰিভিৰ্নৰঃ।

আচৰত্যাশ্বনঃ শ্ৰেয়স্ততো যাতি পৰাং গতিম্।।

—ভগৱদ্গীতা, ১৬.২২

২১১। মাঞ্চ যো'ৰ্যাভিচাৰেণ ভক্তিযোগেন সেৱতে।

স গুণান্ সমতীতৈত্যান্ ব্ৰহ্মভূয়ায় কল্পতে।।

—ভগৱদ্গীতা, ১৪.২৬

তিনিগুণময় যত জ্ঞান কৰ্ম
কেৱল বন্ধ কাৰণ।
জানি তাক তেজি একান্ত ভকতি
ভজিয়ো কৃষ্ণ চৰণ।।২১২।।
ৰজোগুণ তমো- গুণ যত বৃত্তি
কেৱলে আসুৰী ভাৱ।
শুধ সত্ত্ব বৃত্তি দেৱৰ সম্পত্তি
লৈয়া ভজা কৃষ্ণপাৰ।।২১৩।।
মহন্তৰ সঙ্গে হৰি কথা ৰসে
মনক জিনিয়ো ভাই।
মায়াক তৰিয়া হৰিক পাইবাৰ
উপায় আৱৰ নাই।।২১৪।।
হৰিগুণ নাম শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে
ভজিয়ো হৰি চৰণ।
মনুষ্য হুইবাৰ এহিমাণে মাত্ৰ
জানা নিজ প্ৰয়োজন।।২১৫।।
যাহাৰ জিহ্বাত থাকয় সতত
হৰিৰ নাম মঙ্গল।
সেহিসে মহন্ত তাহাৰেসে মাত্ৰ
সিজয় ধৰ্ম্ম সকল।।২১৬।।

সমস্তে শাস্ত্রৰ তত্ৰুক জানিয়া
 নেৰয় নাম মুখত।
 সিটো মহাজনে অপ্রয়াসে তৰে
 সংসাৰ ঘোৰ দুঃখত।।২১৭।।
 ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ বোল ভাই
 তেজিয়া লাজ আলাস।
 শাস্ত্ৰ আচাৰ্য্যক উপাসা কৰিয়া
 বাসনা কৰা বিনাশ।।২১৮।।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন যিজনে নকৰে
 তাত পৰে নাহি দুঃখী।
 হৰিগুণ নাম সন্তোষ অমৃত
 পিয়ে যিটো সদা সুখী।।২১৯।।
 হৰিসে চৈতন্য আত্মা জ্ঞানময়
 আৰৰ সমস্তে জড়।
 বেদ বেদান্তৰ সমস্তে শাস্ত্ৰৰ
 এহিসে বিচাৰ বড়।।২২০।।
 দেৱৰো দুৰ্ল্লভ ঈশ্বৰ কৃষ্ণক
 ভকতিসে কৰে বশ্য।
 আগম নিগম গীতা ভাগৱত
 শাস্ত্ৰৰ এহি বহস্য।।২২১।।

যম কাল মায়া মৃত্যুৰে বেড়িয়া
 আছে বাঘজালি কৰি।
 হেনয় জীৱক কোনে তাৰিবেক
 বিনে কৃপাময় হৰি।।২২২।।
 পাপ সাগৰত তল নিয়াইলেক
 বলে কলি দুৰাচাৰ।
 ৰামনাম বিনে পাপ এৰাইবাৰ
 উপায় নাহিকে আৰ।।২২৩।।
 হৰিত শৰণ লৈয়া যিটোজনে
 সদা ৰামনাম গাৰে।
 হোক বা সকাম নিষ্কাম তথাপি
 কলিৰ দোষে নপাৰে।।২২৪।।
 হৰিগুণ নাম- আনন্দ সাগৰে
 মজায়ো মন নিপুণ।
 সুখে সংসাৰৰ তাপ এৰাইবাহা
 নছাৰিবা হৰিগুণ।।২২৫।।
 সদায়ে ভাৰিয়ো ৰাম নাৰায়ণ
 আলাস কেনে কৰস।
 মুখ মাঝে হৰি- নামৰ নিৰাস
 ভুলিয়া কেনে মৰস।।২২৬।।

গোপাল গোপাল গোপাল গোপাল
 গোপাল গোরিন্দ হৰি।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ
 বুলিয়ো আনন্দ কৰি।।২২৭।।
 শীঘৰ কৰিয়া বোলা বাম হৰি
 বিলম্ব নকৰ ভাই।
 কোননো নায়ক যমৰ দায়ক
 হৰিক সুহৃদ পাই।।২২৮।।
 নমো নিৰঞ্জন দানৱ গঞ্জন
 ভকতৰঞ্জন বাম।
 গোপাল গোরিন্দ মুকুন্দ মুৰাৰি
 বোলা ভাই অৱিশ্ৰাম।।২২৯।।
 হৰিপদে ধৰ অন্যায় নকৰ
 দুৰ্জৰ্ন মন পামৰ।
 সাক্ষী হুয়া হৰি হিয়াৰ ভিতৰে
 আছা দেৱ দণ্ডধৰ।।২৩০।।
 সদা বামকৃষ্ণ হৰি বোল ভাই
 তেজিয়া মনে কপট।

হৰিৰ তলপ লৈয়া যমদূতে
 চাপিয়া আছে নিকট।।২৩১।।
 বাম কৃষ্ণ বাম হৰি বোলা ভাই
 নামে নকৰিয়ো হেলা।
 হৰিৰ নামৰ মাঝত সমস্তে
 ভকতি সুখৰ মেলা।।২৩২।।
 বাম কৃষ্ণ হৰি বাম কৃষ্ণ হৰি
 ভাৰিয়ো ভাৰক ভাই।
 বাম কৃষ্ণ হৰি গোপাল বুলিয়া
 বধিয়ো যমৰ দায়।।২৩৩।।
 বাম কৃষ্ণ হৰি বাম কৃষ্ণ হৰি
 বামকৃষ্ণ হৰি বাম।
 বাম কৃষ্ণ হৰি বুলিয়া তেজিয়ো
 ধৰ্ম্ম অৰ্থ মোক্ষ কাম।।২৩৪।।
 অজ্ঞান আন্ধাৰে পৰিয়া জীৱৰ
 জ্ঞানপথ ভৈল নাশ।
 নাম অঞ্জনীয়া বিনে আনমতে
 নপাৰে হৰিৰ পাশ।।২৩৫।।
 বামকৃষ্ণ নাম অমৃত সাগৰে
 যিটোজনে কৰে কেলি।

তৃণ সম কৰি সিটো মহাজনে
মুকুতিকো থৰে ঠেলি।।২৩৬।।
হৰিপদ মহা- থালী ৰামনাম
অমৃতে আছে ভৰিয়া।
কপট ঢাকন ভাঙ্গি আৰে ভাই
সন্তোষ হুকৈ পিয়া।।২৩৭।।
মহন্তসৱৰ সঙ্গে ৰামনাম
লৈয়ো অঞ্জনীয়া কৰি।
কপট দুৱাৰ চুৰিয়া হৃদয়
ভাঙাৰে দেখিয়ো হৰি।।২৩৮।।
ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ
ৰাম কৃষ্ণ ৰাম হৰি।
আলাস তেজিয়া ভজিয়ো হৰিক
জানি মন এক কৰি।।২৩৯।।
মহন্তৰ সঙ্গে সদায় মুখত
নছাৰিবা ৰামবাণী।
তেৱেসে চঞ্চল দুৰাচৰ মন
হৈবে আসি একজানি।।২৪০।।

২৩৬। ত্বৎকথামৃতপাথোঘৌ বিহৰন্তো মহামুদঃ।

কুৰ্বন্তি কৃতিনঃ কেচিচ্চাতুৰ্বৰ্গং তৃণোপমম্।।

—ভাগৱত-ভাৰ্থ-দীপিকা, ১০.৮৭।২১

বোল ৰাম হৰি গোপাল গোৱিন্দ
মুকুন্দ যদু মুৰাৰি।
নিত্য নিৰঞ্জন যাৰ এক নামে
ভৱ তৰিবাক পাৰি।।২৪১।।
ৰাম কৃষ্ণ হৰি বোল শুন ভাই
অন্যায় নকৰ মনে।
চৈধ্য সাক্ষী সমে যমেৰ দেৱান
দেখিয়োক সৰ্বক্ষণে।।২৪২।।
ভজিয়ো হৰিৰ চৰণ পঙ্কজে
তেজিয়ো অন্যত্ৰ কাম।
সমস্তে ধৰ্ম্মৰ ফল ৰূপ জানি
নেৰিবাহা হৰিনাম।।২৪৩।।
পিয়ু পিয়ু ভাই ভাৱকসকল
হৰিনাম ৰস সাৰ।
যাক পায়ো মহা- মহন্তে কৰয়
মুকুতিকো পৰিহাৰ।।২৪৪।।

২৪২। চৈধ্য সাক্ষী—

আদিত্যশ্চন্দ্ৰানিলো'নলশ্চ

দ্যৌৰ্ভূমিৰাপো হৃদয়ং যমশ্চ।

অহশ্চ ৰাত্ৰিশ্চ উভে চ সশ্চে

ধৰ্ম্মশ্চ জানাতি নৰস্য বৃত্তম্।।

শুনিয়ে সজ্জন ভজা নাৰায়ণ
এৰিয়া বিষয় ৰাগ।
হৰি নুসুমৰে আনসে আচৰে
সেহিসে যমেৰ ভাগ।।২৪৫।।
গোপাল গোরিন্দ মুকুন্দ শ্ৰীৰাম
জয় সনাতন হৰি।
নিগম নিগূঢ় হৰিৰ নামক
লৈয়োক যতন কৰি।।২৪৬।।
কৰ কোন কাম বোল ৰাম ৰাম
তেজিয়ো মুখে আলাস।
ভকতৰ সঙ্গ হৰি গুণ গাই
বৈকুণ্ঠে কৰিয়ো বাস।।২৪৭।।
আন যত ধৰ্ম হৰিৰ নামৰ
ৰেণুকো নোহে সমান।
হেন হৰিনাম অমৃত সাগৰে
সন্তোষে কৰিয়ো পান।।২৪৮।।
হৰিৰ আশ্ৰয় জানিবা নিশ্চয়
সুখৰ মূল কাৰণ।
হৰিত বিমুখ দুখৰ কাৰণ
জানিবা নিষ্ঠ বচন।।২৪৯।।

বিধিৰ কিঙ্কৰ যতেক সাধন
তাক পাশ কৰি থৈয়ো।
বিধিৰ ঈশ্বৰ হৰিনাম গুণ
তাহাতে শৰণ লৈয়ো।।২৫০।।
মুকুত সকলো গাৰে ৰামনাম
বসত অধিক জানি।
মৃত্যুৰ মুখত পৰি ৰামনাম
নলৈবেক কোন প্ৰাণী।।২৫১।।
ৰামনাম বিনে মৃত্যু এৰাইবাৰ
আৰৰ উপায় নাই।
মৃত্যু তৰিবাৰ ইচ্ছা আছে যাৰ
ফুৰা ৰামনাম গাই।।২৫২।।
শাস্ত্ৰ গুৰু উপ- দেশে শিষ্যসৰে
ঈশ্বৰক নেদেখয়।
বুদ্ধিক সত্ত্বস্থ কৰিয়া আপুন
আত্মাক দেখে নিশ্চয়।।২৫৩।।
শাস্ত্ৰ গুৰু উপ- দেশ-ব্ৰহ্ম ৰাম
ব্যৱস্থা মাত্ৰ পালন।

২৫৩। ন শাস্ত্ৰেণাপি গুৰুণা দৃশ্যতে পৰমেশ্বৰঃ।
দৃশ্যতে চান্ননৈৱাত্মা স্বয়া সত্ত্বস্থয়া ধিয়া।।

কেৱলে শিষ্যৰ শুদ্ধ বুদ্ধি মাত্ৰ
 জ্ঞানৰ হোৱে কাৰণ।।২৫৪।।
 গুৰু উপদেশ লক্ষ শিষ্যসৰে
 উপদেশ সাৰ ধৰা।
 যেৱে ঈশ্বৰক পাইবা যত্ন কৰি
 বুদ্ধিক সত্ত্বস্থ কৰা।।২৫৫।।
 শাস্ত্ৰ গুৰুসৰে শিষ্যক কৃপায়ে
 শুদ্ধ উপদেশ দিব।
 শিষ্যসৰে শুদ্ধ- ভাৱে নধৰিলে
 তাৰাসৰে কি কৰিব।।২৫৬।।
 যেৱে শিষ্যসৰে মহা শুদ্ধভাৱে
 উপদেশ আচৰয়।
 শাস্ত্ৰ গুৰু আপু- নাকো সিটো শিষ্যে
 তিনিকো বক্ষা কৰয়।।২৫৭।।
 হৃদয় স্তম্ভত কৃষ্ণ চৰণক
 প্ৰেমজৰী দিয়া ছান্দা।
 পৰম সুদৃঢ় বামকৃষ্ণ নাম
 কৰচ গলত বান্ধা।।২৫৮।।

২৫৪। উপদেশক্রমো বাম ব্যৱস্থামাত্ৰপালনম্।

জ্ঞানস্য কাৰণং শুদ্ধা শিষ্যপ্ৰজ্ঞেৰ কেৱলম্।।

বামকৃষ্ণ নাম অভেদ্য কৰচ
 সদায়ে যিটো পিন্ধয়।
 তিনি গুণবৃত্তি অক্ষৰ প্ৰহাৰে
 তাক আৰ নিবিন্ধয়।।২৫৯।।
 হিৰণ্যকশিপু প্ৰহ্লাদ পুত্ৰক
 নানান দুৰ্গতি দিল।
 হৰিনাম মহা- কৰচ প্ৰভাৱে
 তান লোম নলৰিল।।২৬০।।
 একান্ত শৰণে যিটো নাম লৰে
 ফুৰা হৰি তাক্ৰ ৰাখি।
 ইহাত যদ্যপি সঞ্জাত নযাৰা
 লৈয়ো প্ৰহ্লাদত সাক্ষী।।২৬১।।
 জ্ঞানে বা অজ্ঞানে মাধৱৰ নাম
 যিজনে ফুৰে সুমৰি।
 তাক মোৰ বুলি হাতে অস্ত্ৰ তুলি
 ৰাখিয়া ফুৰন্ত হৰি।।২৬২।।
 গ্ৰাহ্যস্ত হুয়া গজেন্দ্রে শৰণ
 লৈলা ত্ৰাহি হৰি বুলি।

তাহাঙ্ক তেখনে বাখিলন্ত আসি
 হাতে হৰি চক্ৰ তুলি।।২৬৩।।
 কালগ্রাহে ধৰি সৰাকো গিলয়
 চেতন নাহিকে মনে।
 ত্ৰাহি হৰি বুলি পশিয়ো শৰণে
 অভয় হৰিচৰণে।।২৬৪।।
 ভৃত্য ভয়হৰী অপৰ দেৱতা
 নাহি হৰি সমসৰ।
 প্ৰপন্নজনৰ জানিবাহা হৰি
 বজ্ৰৰ যেন পঞ্জৰ।।২৬৫।।
 হৰিৰ সেৱাত প্ৰয়াস নাহিকে
 জানিবা নিশ্চয় কৰি।
 নাম মাত্ৰ লৈলে হোৱন্ত প্ৰসন্ন
 কিনো কৃপাময় হৰি।।২৬৬।।

২৬৩। তুল. তং বীক্ষ্য পীড়িতমজঃ সহসারতীৰ্য
 সগ্ৰাহমাশু সবসঃ কৃপয়োজ্জহাৰ।
 গ্ৰাহাদ্বিপটিতমুখাদৰিণা গজেদ্ৰং
 সংপশ্যতাং হৰিৰমুমুচ দুষ্ক্ৰিয়াণাম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৮.৩.৩৩

২৬৪। তুল. সংসাৰকূপে পতিতং বিষয়েমুখিতেক্ষণম্।
 গ্ৰস্তং কালাহিনাঙ্গানং কো'ন্যদ্ভাতুমবীশ্বৰঃ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.৮.৪১

শুনियो চতুৰ মহন্তসকল
 ফুৰা হৰি গুণ গাই।
 দুৰ্য্যোৰ কলিত হৰিনাম বিনে
 গতি আনমতে নাই।।২৬৭।।
 ঘোৰ কলিয়ুগে যত ধৰ্ম্ম কৰ্ম্ম
 সৰে কৰিলেক দূৰ।
 যিজনে কেৱলে হৰিনাম লৰে
 পুৰুষ সি সি চতুৰ।।২৬৮।।
 বিষয় সম্বন্ধ ইন্দ্ৰিয়ৰ সুখ
 সমস্ত যোনিতে পাই।
 পৰম দুৰ্লভ হৰিৰ ভকতি
 মনুষ্যত পৰে নাই।।২৬৯।।
 মনুষ্য জনম লভিবাৰ ফল
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন মাত্ৰ।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৰি মহাসুখে
 হোৱে ভকতিৰ পাত্ৰ।।২৭০।।
 হৰিগুণ নাম- শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে
 কৰয় চিত্ত নিৰ্ম্মল।
 হৰিৰ চৰণে কেৱলে ভকতি
 লভিবাহা সুমঙ্গল।।২৭১।।

সিটো নিদাৰুণে হৰিগুণ নাম
 কীৰ্ত্তন কেনে নকৰে।।২৮০।।
 ভাৰত ভূমিত জনম লভিয়া
 নভজে হৰি চৰণে।
 সিটো জ্ঞানশূন্য পশুতো অধম
 জনম লভিল কেনে।।২৮১।।
 মুকুতি সুখকো তেজি মহাজনে
 সদা বামনাম ধৰে।
 হেন হৰিনাম মুখত তেজিয়া
 কুমতি মনুষ্য মৰে।।২৮২।।
 মুকুতি সুখক তেজি মহাজনে
 বামনামে কৰে আশা।
 হেন হৰিনাম নলৈয়া কেমনে
 মৰে মলমতি নাশা।।২৮৩।।
 মুখ ভৰি ভৰি বোলা বাম হৰি
 অক্ষয় পুণ্যক সাধণ।
 বাম নাভাৰিয়া আন আচৰিয়া
 কেনে আপুনাক বধণ।।২৮৪।।

হৰি কীৰ্ত্তনৰ সময়ে যিজনে
 থাকে আন কথা পাতি।
 অন্তকালে নিয়া যমদূতে ধৰি
 কৰে তাক উগ্র শাস্তি।।২৮৫।।
 বেদৰ বহস্য হৰিৰ কীৰ্ত্তন
 নুশুনিলে সারধানে।
 যমৰ কিঙ্কৰে তপত শলাক
 বাহাৰে তাহাৰ কাণে।।২৮৬।।
 আনন্দ সমুদ্ৰ হৰিৰ কীৰ্ত্তনে
 যিটোজনে নেদে চিত্ত।
 সিটো মূঢ়মতি হৰিৰ দুৰ্লভ
 প্ৰসাদে ভৈল বঞ্চিত।।২৮৭।।
 মুকুত সকলো হৰিৰ কীৰ্ত্তনে
 কৰন্তু সদায় বতি।
 হেন কীৰ্ত্তনত যিটো নেদে চিত্ত
 যাইবে সিটো অধোগতি।।২৮৮।।
 কলিত জনম লভিয়া হৰিৰ
 নামত নকৰে বতি।
 সিটো মূঢ়মতি আন কেনমতে
 সাধিবে আপুন গতি।।২৮৯।।

শব্দ ব্রহ্মৰ পাৰ ভৈল যিটো
 কৃষ্ণত ভকতি নাই।
 তাৰ শাস্ত্ৰশ্ৰম শ্ৰমে মাত্ৰ ফল
 যেন ৰাখে বাজী গাই।।২৯০।।
 ৰাজা প্ৰজা জানি- লোক ভক্তিপন্থ
 শঙ্কৰৰ মত শুদ্ধ।
 সিটো মত লাড়ি আন আচৰয়
 পৰম সিটো মুগ্ধ।।২৯১।।
 আপুনি পণ্ডিত নুহি মহন্তক
 নুপাসিলে কদাচিত।
 তথাপিতো গুৰু বোলাৰে কৃষ্ণৰ
 মায়ায়ে ছয়া মোহিত।।২৯২।।
 নজানে শাস্ত্ৰক শিষ্যৰ সংশয়
 নপাৰে দূৰ কৰিত।
 তাৰ উপদেশে আন নতৰয়
 আপুনো ভৈল বঞ্চিত।।২৯৩।।
 শাস্ত্ৰমত এৰি যি কথা কহয়
 কেৱলে পাষণ্ড নয়।

২৯০। শব্দব্ৰহ্মাণি নিষগতো ন নিষগয়াৎপৰে যদি।
 শ্ৰমস্তস্য শ্ৰমফলো হ্যধেনুমিৰ বন্ধতঃ।।

আছোক কৃষ্ণক পাইবে কদাচিত
 নুগুচে সংসাৰ ভয়।।২৯৪।।
 অন্ন যোনি কিছো নকৰে বিচাৰ
 জাতি কুল ভৈল ভ্ৰষ্ট।
 বৈষ্ণৱৰ বেশ ধৰিয়া ফুৰয়
 বেদপন্থ কৰি নষ্ট।।২৯৫।।
 হৰি হৰি হৰি কিনো ভৈলা আতি
 কৃষ্ণৰ মায়াৰ বল।
 হৰি ভকতিৰ পন্থত কপট
 পাতিলেক অমঙ্গল।।২৯৬।।
 শাস্ত্ৰৰ বিচাৰে নজানে ভকতি
 পৰমাৰ্থ মতি মূঢ়।
 হৰিকথা ছলে কৰ্ণত কুমন্ত্ৰ
 কহৰে কৰিয়া গূঢ়।।২৯৭।।
 চাৰিও জাতিৰ নিজ পিতৃ কৃষ্ণ
 জানিয়া যিটো নভজে।
 এহি পাপে নিজ- ধৰ্ম্মভ্ৰষ্ট ছয়া
 ঘোৰ নৰকত মজে।।২৯৮।।

২৯৮। য এযাং পুৰুষং সাক্ষাদাত্মপ্ৰভৱমীশ্বৰম্।
 ন ভজন্ত্যৰজানন্তি স্থানাত্ৰষ্টাঃ পতন্ত্যধঃ।।

হৰিৰ চৰণ নভজি নকৰে
 আপুন দুখ খণ্ডিত।
 পৰমার্থ তত্ত্ব বিচাৰি কহিয়ো
 কেমনে সিটো পণ্ডিত।।২৯৯।।
 আপুন জনম ভাৰত ভূমিত
 লভিলেক যিটো নৰ।
 হৰিক নভজি কৰিলে বিফল
 সিটো শোচ্য সমস্তৰ।।৩০০।।
 হৰিৰ চৰণ নভজি কেৱলে
 পোষে পুত্ৰ ভাৰ্য্যা মাত্ৰ।
 যম ৰাজা বুলি- লন্তু সেইজন
 যম যাতনাৰ পাত্ৰ।।৩০১।।
 হৰিৰ চৰণ নিচিন্তি চিন্তয়
 বিষয়ক দিনে ৰাতি।
 শাস্ত্ৰৰ সন্মতে জানা সেইজনে
 ভৈল নিজ আত্মঘাতী।।৩০২।।

৩০০। অপুনৰ্জন্মনি জন্ম ভাৰতে লভতে নৰঃ।

তদ্ যঃ কৰোতি বিফলং স শোচ্যঃ সৰ্ব্বজন্তুযু।।

—ভক্তি-ৰত্নাকৰ ৩৩.১০

৩০১। তানানয়ধৰমসতো বিমুখান্মুকুন্দপাদাৰবিন্দমকবন্দৰসাদজস্ৰম্।

নিষ্কিঞ্চনঃ পৰমহংসকুলৈৰ্ৰসজ্জৈজুস্তাদ্গৃহে নিৰয়ৰত্ননি বদ্ধতৃষণন্।

—ভাগৱত পুৰাণ, ৬.৩.২৮

প্ৰাৰ্থনা
 তুমি সৰ্বসাক্ষী আত্মা হৃষীকেশ
 জানাহা মোৰ চিত্তক।
 শৰণাগতক মগ্ৰিঃ আতুৰক
 উপেক্ষা কৰা কিসক।।৩০৩।।
 হে কৃষ্ণদেৱ মগ্ৰিঃ আতুৰক
 চৰণে কৰা উদ্ধাৰ।
 তিনি তাপময় সংসাৰ নিকাৰ
 সহিতে নপাৰো আৰ।।৩০৪।।
 বাহিৰে ভিতৰে তুমি হৰি গুৰু
 আছাহা চৈতন্য ৰূপে।
 দিয়োক সুমতি তুমি বিনে গতি
 নাহিকে কৈলো স্বৰূপে।।৩০৫।।
 হৰি ও হৰি কৰুণাসাগৰ
 কৰিয়ো কৃপা আত্মাক।
 প্ৰিয়তম আত্মা সখা ইষ্ট গুৰু
 মানিয়া আছো তোম্বাক।।৩০৬।।

৩০৫। তুল. নৈৰোপযাস্তপ্যচিতিং কৰয়ন্তৱেক

ব্ৰহ্মাযুযাপি কৃতমুদ্রমুদশ্চৰন্তি।

যো'স্তৰ্বহিস্তনুভূতা শুভং বিশ্বঘন

আচাৰ্য্যচৈত্ৰপুষা স্বগতিং ব্ৰ্যনন্তি।।

হে হৰি মোক দুৰাচাৰ বুলি
 নকৰিবা পৰিহাৰ।
 তুমি বিনে মহা- পতিত পাৰন
 কোন দেৱ আছে আৰ।।৩০৭।।
 নমো নমো ৰাম কৃষ্ণ প্ৰভু দেৱ
 তুমি মোৰ নিজ গতি।
 হৃয়োক সদয় যিমতে ৰহয়
 তোম্মাত নিৰ্মল ৰতি।।৩০৮।।
 নমো নমো কৃষ্ণ তোম্মাৰ ভকতি
 মুকুতিতো কৰি বনে।
 মোৰ তাকে মন দিয়োক শৰণ
 অৰুণ চৰণ তলে।।৩০৯।।
 চৰণত ধৰো কাতৰ কৰোহো
 ইবাৰ নেৰিয়ো হৰি।
 পতিত পাৰন দেৱ নাৰায়ণ
 নাহিকে তোম্মাত সৰি।।৩১০।।
 এ ভৱসাগৰে মজি নাৰায়ণ
 আতুৰ ভৈলো অপাৰ।
 দীন অনাথক তুমি কৃপাময়
 চৰণে কৰা উদ্ধাৰ।।৩১১।।

হে হৰি তযু মায়ায়ে আত্মাক
 ভাঙিছে কৰি কপট।
 দূৰ কৰা মায়া চাপোহো তোম্মাৰ
 চৰণ ছত্ৰ নিকট।।৩১২।।
 পতিত পাৰন দেৱ নাৰায়ণ
 চৰণে মোক উদ্ধাৰ।
 আমি পতিতক পতিত পাৰন
 নামৰ পৰীক্ষা কৰা।।৩১৩।।
 পতিত পাৰন নাম নাৰায়ণ
 প্ৰসিদ্ধ সমস্ত জনে।
 আমি মহাপাপী শৰণে পশিলো
 ৰাখিয়ো নিজ চৰণে।।৩১৪।।
 হে হৰি মঞি অনাথক দায়া
 কৰিয়োক একবাৰ।
 কৃপাৰসে তিস্তি অৰুণ বৰণ
 চৰণ ভৈল তোমাৰ।।৩১৫।।
 কৃপাৰ সাগৰ দৈৱকীনন্দন
 পূৰিয়ো মনৰ কাম।
 ভকতৰ সঙ্গ সদা নুগুচোক
 মুখে তুৱা গুণ নাম।।৩১৬।।

কোটি কোটি ঘোৰ অপৰাধ নিতে
 কৰো মৰ্ত্তিঃ দুৰাশয়।
 হে হৰি মোক দাস হেন মানি
 ক্ষমিয়োক কৃপাময়।।৩১৭।।
 অনাদি অনন্ত অচিন্ত্য ঈশ্বৰ
 তুমিসে নিত্য নিৰ্মল।
 গুচায়ো কুমতি ভজোহো কেৰলে
 তোম্ভাৰ পদকমল।।৩১৮।।
 হে ভগৱন্ত ভজোহো তোম্ভাৰ
 অভয় পদকমলে।
 মৰ্ত্তিঃ অনাথক ৰাখিয়ো ঈশ্বৰ
 অৰুণ চৰণ তলে।।৩১৯।।
 হে কৃষ্ণ কৃপা- ময় প্ৰভু মোক
 কৰা কৃপা এহিমান।
 তোম্ভাৰ চৰণে বহোক আত্মাৰ
 সদায় নিৰ্মল জ্ঞান।।৩২০।।
 জয় জগবন্ধু জগত কাৰণ
 নাৰায়ণ নিৰাকাৰ।

৩১৭। অপৰাধসহস্ৰাণি ক্ৰিয়ন্তে'হনিশ্চিন্ময়া।

দাসো'হমিতি মাং মত্না ক্ষমস্ব পৰমেশ্বৰ।।

কেৰলে তোম্ভাৰ চৰণ পঙ্কজে
 বহোক ৰতি আত্মাৰ।।৩২১।।
 দীন দায়শীল দেৱ দামোদৰ
 দীনক নেৰিয়ো মোক।
 হেন কৃপা কৰা তযু পাৰে মোৰ
 সহজে ৰতি মিলোক।।৩২২।।
 তোম্ভাৰ চৰণ- সেৱাৰ গোৱিন্দ
 নজানো একো উপায়।
 যিমতে সেৱাত ৰহিবো কৰুণা
 কৰিতে হৰি যুৱাই।।৩২৩।।
 হে প্ৰাণহৰি দান্তে তৃণ ধৰি
 মাগোহো তোম্ভাৰ পাৰে।
 মোৰ মন মজি তোম্ভাৰ পাৰত
 বহোক হৰি স্বভাৱে।।৩২৪।।
 জ্বৰ তাপ পীড়া মৰণ সময়ে
 কৰা হৰি কৃপা মোক।
 তযু গুণনাম শ্ৰৱণ স্মৰণ
 বচন গোচৰ হোক।।৩২৫।।

৩২৪। পা. পাৰত — নামত।

৩২৫। অথ কথঞ্চিৎস্বলনক্ষুৎপতনজুস্তগদুৰস্থানাদিসু বিৱশানাং নঃ স্মৰণায়
 জ্বৰমৰণদশায়ামপি সকলকশ্মলনিৰসনানি তৱ গুণকৃত-নামধেয়ানি
 ৰচনগোচৰাণি ভৱন্ত। —ভাগৱত-পুৰাণ, ৫.৩.১২

গোপিনীৰ ধন ব্ৰজৰ জীৱন
মোহন ৰাম গোৱিন্দ।
পৰম সাদৰে শিৰে তুলি ধৰো
তযু পদ অৰৱিন্দ।।৩২৬।।

নাম-মহিমা

কৃষ্ণৰ পৰম নিৰ্মল চৰিত্ৰ
কথাৰ যৈত প্ৰকাশ।
গঙ্গা আদি কৰি যত তীৰ্থ আছে
তৈতেসে কৰে নিৱাস।।৩২৭।।
শ্ৰীৰামনাম ভকতজনৰ
মহাধন হীৰা বিভূ।
সংসাৰ সাগৰ তাৰ দুৰ্গ পাৰ
শ্ৰীৰামনামে নিশ্চিত ।।৩২৮।।

৩২৭। তত্ৰৈৰ গঙ্গা যমুনা চ ৱেণী
গোদাৱৰী সিন্ধু সৰস্বতী চ।
সৰ্ব্বাণি তীৰ্থানি ৱসন্তি তত্ৰ
যত্ৰাচ্যুতোদাৰকথাপ্ৰসঙ্গঃ।।

—মহাভাৰত; পাণ্ডৱী-গীতা;

তুল. পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰ-খণ্ড, ৭৩.১১

৩২৮। শ্ৰীৰামনাম ভৱসাগৰদুৰ্গপাৰম্।
শ্ৰীৰামনাম ভগৱজ্জনহীৰৱিক্ৰম।।

শ্ৰীৰামনাম মল অৰণ্যৰ
বাড়ৰ অগনি সম।
শ্ৰীৰামনাম মনৰ উৎসৱ
ভদ্ৰতো ভদ্ৰ উত্তম।।৩২৯।।
নাৰায়ণ নাম নৰ সমস্তৰ
প্ৰসিদ্ধ চৌৰ বিশেষ।
অনেক জন্মৰ সঞ্চিত পাতক
স্মৰণে হৰে নিঃশেষ।।৩৩০।।
ৰাম শব্দৰ ৰা-পদ ভৈল
প্ৰচণ্ড বহি নিশ্চয়।
ম-বায়ু সমে অধৰ্ম অৰণ্য
দহিয়া ভস্ম কৰয়।।৩৩১।।
কুকথা পাষণ্ড সংবাদ বিবাদ
পৰ্বত আতি নিষ্ঠুৰ।

৩২৯। শ্ৰীৰাম নাম মলকাননচিভ্ৰভানুঃ।

শ্ৰীৰামনাম মনস উৎসৱভদ্ৰভদ্ৰম্।।

৩৩০। নাৰায়ণো নাম স মানৱানাং প্ৰসিদ্ধঃ চৌৰঃ কথিতঃ পৃথিৱ্যাম্।
অনেকজন্মাজ্জিত পাপসঙ্ঘং হৰত্যশেষং স্মৰতাং সদৈৰ।।

—বামন-পুৰাণ; পাণ্ডৱী-গীতা

৩৩১। আদি ৰামস্য ৰামস্য হৃতভূক্ হৃতভূক্খং।

পৰ মঃ পৰমো ধৰ্ম্মো' ধৰ্ম্মাৰণ্যং দহেদলম্।।

বাম কৃষ্ণ নাম- বজ্রক প্রহাৰি
 কৰা তাক মৰিমূৰ।।৩৩২।।
 অপাৰ আনন্দ- বস বামনাম
 মুখত থাকয় যাৰ।
 মুকুতি সুখকো থৰে পাশ কৰি
 আন সুখ কোন ছাৰ।।৩৩৩।।
 যিটো মহাজনে ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ
 ভজয় পদকমল।
 কুল উদ্ধাৰিল আপুন তৰিল
 তাৰেসে জন্ম সাফল।।৩৩৪।।
 সুদৃঢ় বিশ্বাস কৰি যিটোজনে
 সদা বামনাম গাৰে।
 তাক বাপদায় দিয়া দুষ্ট কলি
 দূৰতো দূৰ পলাৰে।।৩৩৫।।
 অলপ অক্ষৰ বাম কৃষ্ণ নাম
 কোমলতো সুকোমল।
 বাম কৃষ্ণ নাম সৰাৰো সুহাদ
 মঙ্গলৰো সুমঙ্গল।।৩৩৬।।
 মুকুতসৰৰো মনক টানিয়া
 আনয় হৰিৰ গুণে।

একপ্ৰাণ হয় মহন্তসকলে
 গাৰয় কহয় শুনে।।৩৩৭।।
 হৰিৰ নামৰ অনন্ত মহিমা
 জানি মহাজনে গান্ত।
 আপুন নামৰ মহিমাক হৰি
 আপুনি অন্ত নপান্ত।।৩৩৮।।
 হৰিৰ নামৰ অনন্ত প্ৰভাৰ
 কোনে কহি পাৰে সীমা।
 সংসাৰ বিনাশে হৰিক প্ৰকাশে
 নামৰ মহামহিমা।।৩৩৯।।
 হৰিৰ নামত একোৰে বিঘিনি
 নাহিকে জানা নিশ্চয়।
 আন যত ধৰ্ম তাহাৰো বিঘিনি
 নামেসে দূৰ কৰয়।।৩৪০।।
 বামনাম মহা- প্ৰমত্ত সিংহৰ
 ধ্বনি শুনি বিগি বিগি।
 পাপময় মত্ত- মাতঙ্গ পলায়
 মিলিল হেৰা বিঘিনি।।৩৪১।।

৩৪১-৪২। তুল. ত্ৰনামসংকীৰ্তনতো নিশাচৰা দ্ৰৱন্তি ভূতান্যপৰ্য্যাপ্তি চাৰয়ঃ।
 নাশং তথা সম্প্ৰতি যান্তি ৰিষেণধৰ্ম্মাদি সত্যং ভৱতীহ মোক্ষম্।।
 —ব্ৰহ্মপুৰাণ

বামকৃষ্ণ নাম কীর্তন বাড়ৰ-
 অগনিৰ শিখা লাগি।
 অসুৰ বাক্ষস পাষণ্ড পিশাচ
 পলায় দশোদিশ ভাগি।।৩৪২।।
 জয় জগজীৱ জগত কাৰণ
 জয়তি জগনিৰাস।
 তোন্মাৰ ভকতি- বসে মুকুতিকো
 কৰে বহু পৰিহাস।।৩৪৩।।
 কৃষ্ণনাম ইটো পৰম মঙ্গল
 যাহাৰ থাকে বাক্যত।
 সিটো পুৰুষৰ ভস্ম হুয়া যায়
 মহাপাপ কোটি শত।।৩৪৪।।
 পৰম উজ্জ্বল হৰিনাম বহু
 কণ্ঠত যিটো পিন্ধয়।
 তাহাৰ পুৰুষ যতেক আছয়
 সৰাকো শোভা কৰয়।।৩৪৫।।
 পৰম প্ৰশান্ত নাৰায়ণপৰ
 মুক্তৰো মাজে বিৰল।

৩৪৪। কৃষ্ণতি মঙ্গলং নাম यस্য বাচি প্ৰবৰ্ততে।
 ভস্মীভৱন্তি বাজেদ্ৰ মহাপাতককোটয়ঃ।।

এহিমাণে মাত্ৰ পুৰুষাৰ্থ সাৰ
 হৰিৰ সেৱাৰ বল।।৩৪৬।।
 ধৰ্ম্মে পৃথিৱীৰ আগত কহিলা
 ভাগৱত তত্ব ধৰ্ম্ম।
 মুকুতি সুখৰ কেৱল আশ্ৰয়
 জানা মাধৱৰ কৰ্ম্ম।।৩৪৭।।
 কৃষ্ণগুণ নাম ধৰ্ম্মেসে পৰম
 মঙ্গলৰো সুমঙ্গল।
 কৃষ্ণৰ কীর্তন বসেসে কেৱলে
 মুকুতি সুখৰ ফল।।৩৪৮।।
 যিহেতু কৃষ্ণৰ কীর্তন ধৰ্ম্মত
 নাহিকে পাত্ৰ নিয়ম।
 কেৱলে কৃষ্ণৰ কীর্তনে কৰয়
 সমস্তকে নৰোত্তম।।৩৪৯।।
 অন্যত্ৰ সাধনে কোনো বিচক্ষণ
 জনক মোক্ষ দিয়য়।
 কৃষ্ণৰ জন্মৰ কৰ্ম্মৰ কীর্তনে
 মুকুতিকো বিড়ম্বয়।।৩৫০।।

৩৪৬। মুক্তনামপি সিদ্ধানাং নাৰায়ণপৰায়ণঃ।
 সুদুৰ্গ্ৰভঃ প্ৰশান্তাত্মা কোটিষপি মহামুনে।।

বাম হেন ইটো দুগুটি অক্ষৰ
 বলৰ নাহিকে সীমা।
 মুকুতি সুখকো কৰিলে অধীন
 আছোক আন মহিমা।।৩৫১।।
 যিটো ৰুদ্ৰদেৱে পৰম লীলায়ে
 জগতকে সংহৰন্ত।
 বামৰ নামৰ তেহো হুয়া বশ্য
 দিনে ৰাতি সুমৰন্ত।।৩৫২।।
 নাৰদ সনত- কুমাৰ অনন্ত
 শুক মুনি আদি কৰি।
 মুকুতি সুখকো ঠেলি ৰামনাম
 সদায় ফুৰে সুমৰি।।৩৫৩।।
 ইটো ৰামনামে আপুনাৰ গুণে
 ঈশ্বৰকো কৰে বশ্য।
 এতেকে জানিবা ৰামনাম বিনে
 শাস্ত্ৰৰো নাহি ৰহস্য।।৩৫৪।।
 চৈতন্য ঈশ্বৰ- আদিত্য যাহাৰ
 হিয়াত ভৈলা প্ৰকাশ।

৩৫২। ঈশো' হং সৰ্ব্বজগতাং নাম্নাং বিশেষাহি জাপকঃ।।

কালমেঘ প্ৰায় অবিদ্যা আন্ধাৰ
 তাহাৰ হোৱে বিনাশ।।৩৫৫।।
 ভালুক বানৰ ৰাম্ফস তৰিল
 ৰামত কৰিয়া সেৱ।
 হেনয় পৰম কৃপালু দেৱতা
 ৰাম বিনে নাহি কেৱ।।৩৫৬।।
 নিৰ্গুণ কৃষ্ণৰ গুণক প্ৰকাশ
 কৰিলা শ্ৰীশঙ্কৰে।
 শ্ৰৱণ কীৰ্তন কৰি মহাসুখে
 পাপীয়ো সংসাৰ তৰে।।৩৫৭।।
 পৰম ঈশ্বৰ কৃষ্ণ দেৱতাৰ
 গুণৰ নাহিকে অন্ত।
 ইহাৰ তত্ত্বক জানিবা কেৱলে
 শঙ্কৰে মাত্ৰ জানন্ত।।৩৫৮।।

নাম

বাম কৃষ্ণ হৰি গোপাল গোৱিন্দ
 মুকুন্দ মধু মুৰাৰি।

৩৫৬। সুৰো' সুৰো ৰাপ্যথ ৰানৰো নৰঃ সৰ্ব্বাত্মনা যঃ সুকৃতজ্ঞমীশ্বৰম্।

ভজত ৰামং মনুজাকৃতিং হৰিং য উত্তৰাননয়ং কোশলান্ দিবম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৫.১৯.৮

ভকতৰ ধন হৃদয় বঞ্জন
ব্রজজন অধিকাৰী।।৩৫৯।।

ৰাম অনন্ত প্রভু ভগৱন্ত
ভকত ভয় ভঞ্জন।

নিত্য নিৰঞ্জন দানৱ গঞ্জন
সজ্জনজন বঞ্জন।।৫৬০।।

ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ বঘুপতি
ৰাঘৱ বঘুনন্দন।

অনাৰ্দ্ৰ অনন্ত শিৱ সনাতন
অচ্যুত জগবন্দন।।৩৬১।।

দেৱকীনন্দন ৰাম নাৰায়ণ
জগতকাৰণ ৰাম।

সৰ্বদেৱ শিৰো- মণি নাৰায়ণ
সমস্তে সুখৰ ধাম।।৩৬২।।

নিৰাকাৰ নিৰা- ময় নৰোত্তম
নাৰায়ণ নিৰঞ্জন।

মুকুন্দ মুৰাৰী ভৱভয়হাৰী
ভকতজন বঞ্জন।।৩৬৩।।

মাধৱৰ নাম বৎসপ্ৰায় ভৈল
ভক্তে তাক লৈয়া যান্ত।

বেদৰ ঈশ্বৰ হৰি ধেনু যেন
তাৰ পাছে পাছে ধান্ত।।৩৬৪।।

প্ৰশংসা

তাৰাসৰে পূজ্য তাৰাসৰে ধন্য
তাৰাসে সুহৃদ জন।

কলিয়ুগে হৰি আনকো বোলাৰে
আপুনো কৰে কীৰ্তন।।৩৬৫।।

হৰিক বান্ধৱ বুলিয়া যিজনে
কৰয় হৰিকীৰ্তন।

সমস্তে শাস্ত্ৰৰ তত্ত্বক জানিল
জানা সেহি মহাজন।।৩৬৬।।

যেৱে হৰিপদে শৰণ পশিয়া
হৰিনাম লৰে মুখে।

হৰিৰ প্ৰসাদ পাৰয় সিজনে
মায়াকো তৰয় সুখে।।৩৬৭।।

৩৬৪। ৰাসুদেৱ ৰাসুদেৱ ৰাসুদেৱতি যো ৱদেৎ।

বৎসং গৌৰিৰ ধাৱন্তমুধাৱন্তি পৃষ্ঠতঃ।।

৩৬৫। তে'পি পূজ্যাস্তে' পি ধন্যাস্তে এৱ সুহৃদো জনাঃ।

স্মৰন্তঃ স্মাৰয়ন্তো যে হৰেনাম কলিয়ুগে।।

—মৎস্য-পুৰাণ (ভক্তি-ৰত্নাকৰ ২১.২১)

ধন্য কলিযুগ ধন্য বামনাম
 ধন্য ধন্য নৰকায়া।
 ভাগ্যহীন জনো জপি বামনাম
 তৰয় দুষ্টৰ মায়া।।৩৬৮।।
 কলিৰ লোকৰ ভাগ্যৰ মহিমা
 কোনে কহি পাৰে পাৰ।
 হৰিগুণ নাম কলিৰ স্বধৰ্ম্ম
 সমস্তে শাস্ত্ৰৰ সাৰ।।৩৬৯।।
 হৰিকথা বস নিৰ্ম্মল অমৃত
 যিটোজনে পান কৰে।
 সংসাৰ মধ্যত সি সি জনে মাত্ৰ
 সাফল জীৱন ধৰে।।৩৭০।।

বস্তু-প্ৰকাশ

হৰিনাম বসে বৈকুণ্ঠ প্ৰকাশে
 প্ৰেম অমৃতৰ নদী।
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে পাৰ ভাঙি দিলা
 বহে ব্ৰহ্মাণ্ডক ভেদি।।৩৭১।।

গোৱিন্দৰ প্ৰেম অমৃতৰ নদী
 বহে বৈকুণ্ঠৰ পৰা।
 চাৰি পুৰুষাৰ্থ তাহাৰ নিৰ্বাৰা
 হৰিনাম মূল ধাৰা।।৩৭২।।
 হৰিভক্তি দান দিয়া জগতক
 তাৰিলা সংসাৰ সিন্ধু।
 হেনয় কৃপালু শঙ্কৰ বিনাই
 নাহি নাহি আৰ বন্ধু।।৩৭৩।।
 হৰি ভকতিৰ পাতিলন্ত হাট
 শঙ্কৰে জগত জুৰি।
 বামনাম বহু বেহায়া জগতে
 চলয় বৈকুণ্ঠ পুৰী।।৩৭৪।।
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ হৰি ভকতৰ
 জানা যেন কল্পতৰু।
 তাহান্ত বিনায় নাই নাই নাই
 আমাৰ পৰম গুৰু।।৩৭৫।।

নিবেদন

কতনো অমোঘ অপরাধ হৰি
 কৰিয়া আছো প্রচুৰ।
 বুদ্ধিত থাকিয়া নেদাহা সুবুদ্ধি
 কৃপাৰ হুয়া ঠাকুৰ।।২৭৬।।
 যিহেতু তোম্কাৰ চৰণ পঙ্কজে
 নভজিলো নাৰায়ণ।
 সিহেতু অনাদি অবিদ্যা আম্কাৰ
 কৰিল জ্ঞান উছন্ন।।৩৭৭।।
 তুমি নিজ পিতৃ গুৰু ইষ্টদেৱ
 নভজো তোম্কাৰ পাৰে।
 এহি দোষে মোক যমদূতে ধৰি
 যাতনা দুখ ভুঞ্জাৰে।।৩৭৮।।
 তুমি প্ৰিয় আত্মা পৰম দেৱতা
 তোম্কাত ভৈলো বিমুখ।
 এতেকে তোম্কাৰ মায়ায়ে আমাক
 দিলেক সংসাৰ দুঃখ।।৩৭৯।।

কলিধৰ্ম্ম নিৰ্ণয়

সত্যাদিৰ লোকে কলিত জনম
 বাঞ্ছা কৰে নিৰন্তৰ।
 হৰিগুণ গায়া নিশ্চয়ে কলিত
 হৈব নাৰায়ণপৰ।।৩৮০।।
 ঘোৰ কলিযুগে পাইলে সৰ্ব্ব ধৰ্ম্ম
 বৰ্জিত ভৈল নিশ্চয়।
 নাৰায়ণপৰ ভৈলে কৃতকৃত্য
 হোৱয় নাহি সংশয়।।৩৮১।।
 হৰিগুণ নাম কীৰ্ত্তনে কলিৰ
 কল্মষ কৰে বিনাশ।
 অনায়াসে ঘোৰ সংসাৰ তৰিয়া
 পাৰয় কৃষ্ণৰ পাশ।।৩৮২।।

৩৮০। কৃতাদিষু প্ৰজা বাজন্ কলারিচ্ছন্তি সম্ভৱম্।

কলৌ খলু ভৱিষ্যন্তি নাৰায়ণপৰায়ণাঃ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.৫.৩৮ (ভক্তি-বত্নাকৰ ২১.৭)

৩৮১। ঘোৰে কলিযুগে প্ৰাপ্তে সৰ্বধৰ্ম্মৱিৰজ্জিতাঃ।

নাৰায়ণপৰা মৰ্ত্ত্যাস্তে কৃতার্থা ন সংশয়ঃ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.৮.৪০

তুল. বৃহন্নাবদীয়-পুৰাণ, ৩৮.১.২৯

৩৮২। নাম্নাং হৰেঃ কীৰ্ত্তনতঃ প্ৰযাতি সংসাৰপাৰং দুৰ্বিতৌঘযুক্তঃ।

নৰঃ স সত্যং কলিদোষজন্মপাপং নিহন্ত্যাশু কিমত্ৰ চিত্ৰম্।।

সমস্ত শাস্ত্রৰ পৰম নিৰ্ণীত
 হৰিগুণ নাম মাত্ৰ।
 কলিৰ পৰম মলিন মনুষ্যে
 সি ধৰ্ম্মৰো ভৈল পাত্ৰ।।৩৮৩।।
 কলিৰ লোকক পৰম দয়ালু
 কৃষ্ণে কৰিলন্ত দায়া।
 মোৰ নামগুণ গায়া মহাসুখে
 তৰোক দুস্তৰ মায়া।।৩৮৪।।
 কলিৰ মনুষ্য ভৈল ধৰ্ম্ম হীন
 পাপ সাগৰত মজি।
 হেন পাপীসৰো কৃষ্ণগুণ গায়া
 তৰয় কৃষ্ণক ভজি।।৩৮৫।।
 কলিৰ লোকৰ যি ভাগ্য মিলিল
 কহিয়া অন্ত নপায়।
 নিৰন্তৰে লোক নাৰায়ণপৰ
 হোৱে হৰিগুণ গাই।।৩৮৬।।

ঘোৰে কলিয়ুগে প্ৰাপ্তে হৰিনামপৰায়ণাঃ।

সমস্ত পাপনিৰ্মুক্তা যাস্যন্তি পৰমাং গতিম্।।

—বৃহন্নাবদীয়-পুৰাণ, ৩৮.১.২৯

৩৮৪। আচ্ছিন্দ্য কীৰ্ত্তিং সুশ্লোকাকং রিতত্য হ্যঞ্জসা নু কৌ।

তমো'নয়াতাৰিষ্যন্তীত্যগাং স্বং পদমীশ্বৰঃ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.১.৭

মুকুত কোটিৰো মাজত দুৰ্লভ
 জানা নাৰায়ণপৰ।
 কলিয়ুগ হেন নাৰায়ণপৰ
 হৈবে লোক নিৰন্তৰ।।৩৮৭।।
 কলিত হৰিৰ কীৰ্ত্তনত সুখে
 সৰ্ব পুৰুষাৰ্থ পায়।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন বিনায়ে কলিত
 আন মহালাভ নাই।।৩৮৮।।
 কলিৰ মলত মজিলো গোৱিন্দ
 গতি মোৰ নাহি আন।
 তোন্ধাৰ নামক কৰিলো আশ্ৰয়
 জানিয়া ধৰ্ম্ম প্ৰধান।।৩৮৯।।
 হৰবাৰ
 চৈতন্য আদিত্য হৃদয় আকাশে
 সৰ্বদায়ে প্ৰকাশয়।
 উদয়াস্ত নাহি সন্ধ্যা উপাসনা
 কৰিবো কোন সময়।।৩৯০।।

৩৮৮। যত্র সংকীৰ্ত্তনেইৰ সৰ্ব্বঃ স্বার্থো'ভিলভ্যতে।।

নহ্যতঃ পৰমো লাভো দেহিনাং ভ্ৰাম্যতামিহ।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.৫.৩৬-৩৭

৩৯০। চিদাদিত্যো হৃদ্যাকাশে সদা ভাতি নিৰন্তৰম্।

উদয়াস্তমনৌ ন স্তঃ কথং সন্ধ্যামুপাস্মহে।।

যিহেতু গোবিন্দ নিজ যশপ্রিয়
 ভকত বৎসল হরি।
 সিহেতু সদায় নামগুণ শূনি
 থাকন্ত আনন্দ কৰি।।৩৯১।।
 পৰম নিৰ্মল ধৰ্ম হৰি যশ
 জগত পাবনকাৰী।
 তাতেসে আপুন যশত সন্তোষ
 ঈশ্বৰ প্ৰভু মুৰাৰি।।৩৯২।।
 কৃষ্ণৰ পুৰুষ-লক্ষণ
 ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ শুনিয়েক মহা-
 পুৰুষ লক্ষণ সাৰ।
 ত্ৰিগুণীৰ সপ্ত- বক্ত পঞ্চ দীৰ্ঘ
 উন্নত ছয় প্ৰকাৰ।।৩৯৩।।
 গমন গুণীৰ বচন গুণীৰ
 গুণীৰ নাভিকমল।
 এহি ত্ৰিগুণীৰ স্মৰণে কৃষ্ণৰ
 মিলয় মহামঙ্গল।।৩৯৪।।

৩৯৩। তুল. ত্ৰিগুণীৰং সপ্তবক্তং পঞ্চদীৰ্ঘং যদুন্নতম্।।
 যঃ স্মৰেদ্দেৱদেৱস্য তস্য সৰ্ব্বত্র মঙ্গলম্।।

অৰুণ নয়ন অথৰ দশন
 অৰুণ কৰ চৰণ।
 নখ বেখাচয় অৰুণ কৃষ্ণৰ
 স্মৰণে দুখতৰণ।।৩৯৫।।
 সুদীৰ্ঘ নয়ন গ্ৰীৱা বাহু পদ
 আৰৰ আঙ্গুলিচয়।
 এহি পঞ্চদীৰ্ঘ স্মৰণে কৃষ্ণৰ
 মিলে মহামহোদয়।।৩৯৬।।
 কন্ধ উন্নত ভ্ৰূৱ নাসা পদ
 উন্নত নখ হৃদয়।
 এহি ছয় থান উন্নত কৃষ্ণৰ
 স্মৰণে মোক্ষ মিলয়।।৩৯৭।।
 যুগধৰ্ম নিৰ্ণয়
 মিনতি বচন বোলো সৰ্ব্বজন
 শুনিয়ে শাস্ত্ৰৰ মৰ্ম।
 আপুন কুশল চাৰা য়েৰে তেৰে
 নেৰিবাহা যুগধৰ্ম।।৩৯৮।।
 সত্যযুগে ধ্যান ত্ৰেতাযুগে যজ্ঞ
 দ্বাপৰ যুগত পূজা।

কলিত হৰিৰ কীৰ্ত্তন বিনাই
 আৰু নাহিকে দুজা।।৩৯৯।।
 কলিত হৰিৰ কীৰ্ত্তন এড়িয়া
 অন্যত্ৰ ধৰ্ম্ম আচৰে।
 মিছাতে কেৰলে শ্ৰম মাত্ৰ পাৰে
 একোৰে ফল নধৰে।।৪০০।।
 কলিত হৰিৰ কীৰ্ত্তন এড়িয়া
 আনমতে চাহে গতি।
 যেন কুলবধু নিজ স্বামী তেজি
 ভজে গৈয়া উপপতি।।৪০১।।
 সংসাৰ তৰিতে ইচ্ছা আছে যাৰ
 কৰিয়ো হৰি কীৰ্ত্তন।
 পৰম নিৰ্ম্মল গতি পাইবা সুখে
 ছিণ্ডিয়া কৰ্ম্মবন্ধন।।৪০২।।

৩৯৯। কৃতে যদ্যায়তো বিষ্ণুং ত্ৰেতায়াং যজতো মথৈঃ।

দ্বাপৰে পৰিচৰ্য্যায়াং কলৌ তদ্বিকীৰ্ত্তনাৎ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১২.৩.৫২; তুল. গৰুড়-পুৰাণ, পৃঃ খঃ ২৩২.১৯,
 বৃহন্নাৰদীয়-পুৰাণ, ৩৮.৯৫.৩৮.৯৭

৪০০। হৰেঃ কীৰ্ত্তনমুৎসৃজ্য ধৰ্ম্মান্যধৰেৎ কলৌ।

ন কিঞ্চিৎ ফলমাপ্নোতি শ্ৰম এৰ হি কেৰলম্।।

৪০১। বিহাৰ কীৰ্ত্তনং বিষ্ণেৰন্যথা গতিমিচ্ছতি।

কুলস্বীঃ স্বপতিং ত্যক্ত্বা জাৰং ভজতি রৈ যথা।।

সকল নিগম কল্পতৰু তাৰ
 ফল মহাভাগৱত।
 সেই ফলৰস হৰিগুণ যশ
 পিয়োক সাধুসঙ্গত।।৪০৩।।
 পৰম কৃপালু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে
 লোকক কৰিয়া দায়া।
 হৰিৰ নিৰ্ম্মল ভকতি প্ৰকাশ
 কৰিলা শাস্ত্ৰক চায়া।।৪০৪।।
 পদ।। ঘোষা
 ঈশ্বৰ নিৰ্ণয়
 প্ৰকৃতি পুৰুষ দুইৰো নিয়ন্তা মাধৱ।
 সমস্তৰে আত্মা হৰি পৰম বান্ধৱ।।৪০৫।।
 শৰণ

হে কৃষ্ণ তযু পাৰে পশিলো শৰণ।

মই অনাথৰ নাথ তুমি নাৰায়ণ।।৪০৬।।

৪০৩। শ্ৰীমদ্ভাগৱতং শাস্ত্ৰং বেদকল্পতৰোৰ্ফলম্।

তদ্রসং ভগৱল্লীলাং পিৱত সাধুসঙ্গতো।।

তুল. ভাগৱত-পুৰাণ, ১:১.৩

৪০৫। কৃষ্ণ এৰ পৰো দেৱঃ প্ৰধানপুৰুষেশ্বৰঃ।

আত্মা সমস্তভূতানাং সতাং পৰমবান্ধৱঃ।।

ভজন

নাৰায়ণ হৰি ৰাম গোপাল গৌৰিন্দ।
ভজোহো তোম্ভাৰ দুই পদ অৰৱিন্দ।।৪০৭।।

নমস্কাৰ

নমো হৰি নাৰায়ণ ৰাম ৰাম ৰাম।
সৰ্ব্বধৰ্ম্ম শিৰোমণি তুৱা গুণনাম।।৪০৮।।
বন্দোহো গৌৰিন্দ ৰাম মুকুন্দ মাধৱ।।
যাক সুমৰণে তৰি পাপ পৰাভৱ।।৪০৯।।
নমো কি নমো ৰাম নমো নাৰায়ণ।
অনাদি অনন্ত সন্ত শিৱ সনাতন।।৪১০।।
জয় নমো নাৰায়ণ দৈৱকীনন্দন।
পৰম পুৰুষ সদাশিৱ সনাতন।।৪১১।।

উপদেশ

হৰি বোল হৰি বোল কৰি মন থিৰ।
তেৱেসে সাফল হোৱে মনুষ্য শৰীৰ।।৪১২।।
হৰিগুণ গাৱ ভাই কৰিয়া উৎসৱ।
গুণতেসে তুষ্ট গুণলুব্ধ মাধৱ।।৪১৩।।

আনন্দ কৰিয়া হৰিগুণ গাৱা য়েৰে।
ভৱসিদ্ধি তৰিয়া হৰিক পাইবা তেৰে।।৪১৪।।
হৰিগুণ নাম গাৱ আনন্দ কৰি মনে।
চিত্তামণি তনু ভাই বিফল কৰ কেনে।।৪১৫।।
আন পৰিহৰিয়া হৰিক মনে ধৰা।
হৰিগুণ গায়া ভাই জন্ম সফল কৰা।।৪১৬।।
লৈয়ো হৰিনাম সাতে পাঞ্চে হুয়া সাজু।
আপুন হৰে পলাইবেক কালমায়া বাবু।।৪১৭।।
চেতন লভিয়া ভাই ভজিয়ো হৰিক।
আন পৰিহৰি হুয়ো ভকতি ৰসিক।।৪১৮।।
লৈয়ো হৰিনামগুণ বিঘিনি বিহীন।
আনন্দে ভাৱিয়ো ৰাম কিবা ৰাত্ৰি দিন।।৪১৯।।
ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ বোল ভাই মুখে।
ৰাম কৃষ্ণ সুমৰি বসিয়া থাক সুখে।।৪২০।।
ৰাম কৃষ্ণ হৰি বোল তেজি ভয় লাজ।
হৈবন্ত বেকত হৰি হৃদয়ৰ মাজ।।৪২১।।
ঘিটো ৰাম কৃষ্ণ হৰি বোলয় সৰ্ব্বথা।
তাৰ সঙ্গ তেজি হৰি যাইব আৰ কোথা।।৪২২।।
ৰাম কৃষ্ণ বোল ভাই ৰাম কৃষ্ণ বোল।
কৌটি কৌটি ব্ৰহ্মাণ্ডে নামৰ নোহে মোল।।৪২৩।।

বাম কৃষ্ণ ভাৰিতে ছুটয় কালপাশ।
 সদা বাম কৃষ্ণ বোল তেজিয়া আলাস।।৪২৪।।
 হৰিগুৰু পদসেৱা খাণ্ডা ডাটি ধৰা।
 মনবৈৰী কাটি সুখে ভৱনদী তৰা।।৪২৫।।
 বাম কৃষ্ণ নিৰঞ্জন নিৰঞ্জন হৰি।
 সদা বাম কৃষ্ণ বুলি যায়ো ভৱ তৰি।।৪২৬।।
 ভজিয়ো হৰিক যাত চেতন আছয়।
 তেৱেসে এড়াইবা সুখে সংসাৰৰ ভয়।।৪২৭।।
 বাম কৃষ্ণ ভাৰিয়ো মিলোক মহাভাগ।
 বাম কৃষ্ণ ভাৰিতে কৃষ্ণক পাইবা লাগ।।৪২৮।।
 হৰিৰ নামত ভাই নেৰিয়ো ভাৰসা।
 সকল ধৰ্ম্মৰ হৰিনাম মাজে বাসা।।৪২৯।।
 সন্ত উপদেশে হৰিচৰণে ভজিয়ো।
 হৰিনাম নিৰমল আনন্দে মজিয়ো।।৪৩০।।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম।
 জনম সাফল হৌক জপা অৱিশাম।।৪৩১।।
 মাধৱৰ ৰঙ্গা দুই চৰণে ধৰিয়া।
 বামনামৰস পিয়ো আঞ্জলি ভৰিয়া।।৪৩২।।

৪২৫। ভাতৃব্যমেনং তদদভৱীৰ্মপেক্ষয়া'খ্যেধিতমপ্ৰমত্তঃ।

গুৰোৰ্হৰেশ্চৰণোপাসনাত্ৰো জহি ৰ্যালীকং স্বয়মাত্মমোষম্।।

ভাগৱত-পুৰাণ, ৫.১১.১৭

গুণময় সাধ্য সাধনাক পৰিহৰি।
 কৃষ্ণকথাৰস পিয়ো কৰ্ণাঞ্জলি ভৰি।।৪৩৩।।
 যত জীৱৰাশি ফুৰে কুশলক চাই।
 হৰিনাম বিনে তাৰ মহালাভ নাই।।৪৩৪।।
 হৰিগুণ গাৱন্তে কিঞ্চিত্তো নাই দুঃখ।
 গুচে ভয় মিলয় পৰমানন্দ সুখ।।৪৩৫।।
 হৰিকীৰ্ত্তনত যাৰ মিলিল সন্তোষ।
 সৰ্বসুখভাগী হোৱে হৰে কলিদোষ।।৪৩৬।।
 লৈয়ো হৰিনাম ভাই তেজিয়া আলাস।।
 মিলিবে মঙ্গল গুচিবেক ভৱপাশ।।৪৩৭।।
 যিটোজনে ফুৰে সদা হৰিগুণ গায়া।
 হৰিৰ কৃপাত সিটো সুখে তৰে মায়া।।৪৩৮।।
 বামনাম লৈয়ো ভাই আলাস নকৰ।
 নিকট চাপিয়া আছে যমেৰ কিঙ্কৰ।।৪৩৯।।
 কৃষ্ণ কথা গাৱে শুনে যিটো শ্ৰদ্ধা কৰি।
 অল্প কালে হিয়াত প্ৰবেশ হোন্ত হৰি।।৪৪০।।

৪৩৪। নহ্যতঃ পৰমো লাভো দেহিনাং ভ্ৰাম্যতামিহ।

যতো ৰিন্দেত পৰমাং শান্তিং নশ্যতি সংসৃতিঃ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.৫.৩৭

৪৪০। শৃণ্বতঃ শ্ৰদ্ধয়া নিত্যং গুণতশ্চ স্বচেষ্টিতম্।

কালেন নাতিদীৰ্ঘেণ ভগৱান্ ৰিশতে হৃদি।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ২.৮.৪

অপাৰ আনন্দৰস ৰাম কৃষ্ণ বাণী।
 ৰাম কৃষ্ণ নাম-মুখে নছাৰিবা জানি।।৪৪১।।
 জপ ৰামনাম ভাই ভাৱকসকল।
 ৰামনাম বিনে নাই পৰমমঙ্গল।।৪৪২।।
 ভাৱিয়ো ভাৱক ভাই ৰামনাম সাৰ।
 নিগমে নকহে ৰামনাম বিনে আৰ।।৪৪৩।।
 কৃষ্ণপদ সেৱাসুখ পৰম দুৰ্লভ।
 হৰিসেৱা ভৈলে আন সকলে সুলভ।।৪৪৪।।
 কৃষ্ণপাদপদ্ম ভৈল যাহাৰ আশ্ৰয়।
 তাহাৰেমে গুচয় নিঃশেষ দুখভয়।।৪৪৫।।
 হৰি কীৰ্ত্তনত ভাই নকৰিয়ো হেলা।
 এহিসে ৰাখিবে ঘোৰ সঙ্কটৰ বেলা।।৪৪৬।।
 হৰি পদপঙ্কজত পশিয়ো শৰণে।
 দিয়োক একান্ত চিত্ত কৃষ্ণৰ চৰণে।।৪৪৭।।
 দুৰ্লভতো দুৰ্লভ হৰিৰ গুণনাম।
 জানিয়া কীৰ্ত্তন কৰা তেজি আন কাম।।৪৪৮।।
 হৰিগুণ কীৰ্ত্তন কলিৰ নিজ ধৰ্ম্ম।
 জানিবাহা সমস্তে শাস্ত্ৰৰ তত্ত্বমৰ্ম্ম।।৪৪৯।।

৪৪৪। পা. হৰিসেৱা বিনে আনসকলে সুলভ।।

ৰামনাম লৈয়া পাপীজন তৰে সুখে।
 হেন হৰিনামৰ ভণ্ডাৰ ভৈল মুখে।।৪৫০।।
 যি মুখে বুলিবে ৰাম সি মুখে ভণ্ডাৰ।
 সদায়ে ভাৱিয়ো ৰাম ক্ষয় নাহি আৰ।।৪৫১।।
 ভাৱিতে ভাৱিতে ৰাম ৰস চড়ে আতি।
 আলাস তেজিয়া ৰাম বোলা দিনে ৰাতি।।৪৫২।।
 অনন্ত ৰসেৰ নিধি ৰাম কৃষ্ণ নাম।
 মুখ ভৰি ডাকিয়া সদায়ে বোলা ৰাম।।৪৫৩।।
 সদায়ে ভাৱিতে ৰাম যাৰ ৰস বাঢ়ে।
 ৰাম কৃষ্ণ নামে আৰ তাহাক নছাড়ে।।৪৫৪।।
 হৰিসেৱা বিনে আনসকলে অসাৰ।
 এহিমনে মাত্ৰ সৰ্ব শাস্ত্ৰৰ বিচাৰ।।৪৫৫।।
 নামৰ ভণ্ডাৰ মুখে ভৈল কত ভাগে।
 আনন্দে ভাৱিয়ো ৰাম যাক যত লাগে।।৪৫৬।।
 মনে মুখে এক কৰি সদা বোলা ৰাম।
 লভিবা পৰমানন্দ দূৰ হৈবে কাম।।৪৫৭।।

৪৫২। পা. আনন্দে ভাৱিয়ো ৰাম কিবা দিনে ৰাতি।।

৪৫৩। পা. মুখ ভৰি ভৰিয়া

৪৫৬। পা. মুখৰ মাৰো নামৰ ভণ্ডাৰ

বাম কৃষ্ণ নাম যাৰ মুখে ভৈল গীত।
 নামৰ প্ৰসাদে সিটো ভৈল কৃতকৃত্য।।৪৫৮।।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোল ভাই ঝাণ্টে।
 নচলিবা তেৰেসে দুৰ্ঘোৰ যমবাটে।।৪৫৯।।
 বাম কৃষ্ণ নামৰসে চিত্তক ভিজাৰ।
 বোল বাম কৃষ্ণ হৰি তেজি লাজ ভাৰ।।৪৬০।।
 বাম কৃষ্ণ নামেসে স্বধৰ্ম ভৈল যাৰ।
 যমকাল মায়াৰ গুচিল অধিকাৰ।।৪৬১।।
 বাম কৃষ্ণ নাম যাৰ থাকয় মুখত।
 যম যমদূতক নেদেখে সপোনত।।৪৬২।।
 বাম কৃষ্ণ নাম সদা লৰে যিটো নৰে।
 যম ৰাজা তাহাৰ লিখন দূৰ কৰে।।৪৬৩।।
 বাম কৃষ্ণ নাম সদা ফুৰে যিটো গাই।
 তাহাৰেসে সমস্তে বিঘিনি ভৈল ছাই।।৪৬৪।।

মহিমায়ুক্ত উপদেশ

বাম কৃষ্ণ নাম যাৰ মুখত থাকয়।
 তাহাৰেসে জানিবা মিলিল মহোদয়।।৪৬৫।।
 বাম কৃষ্ণ কীৰ্ত্তন স্বভাৱ ভৈল যাৰ।
 সিয়ো ভৈলা হৰিৰ হৰিয়ো ভৈলা তাৰ।।৪৬৬।।

বাম কৃষ্ণ নামক সততে যিটো গাৰে।
 তাক হৰি ৰাখিয়া ফুৰন্ত সৰ্বভাৱে।।৪৬৭।।
 বাম কৃষ্ণ নাম যিটো সততে সুমৰে।
 হৰিৰ পৰম প্ৰিয় ভৈলা সিটো নৰে।।৪৬৮।।

আত্ম-উপদেশ

হৰিনাম এৰি মন কি কাম কৰস।
 মায়া মোহ জালে পৰি মিছাতে মৰস।।৪৬৯।।
 হৰিনাম ধৰ মন আলাস নকৰ।
 আশা নামে নদী মাজে মিছাত নমৰ।।৪৭০।।
 ৰামনাম লৈয়ো মন ৰামনাম লৈয়ো।
 মিছা আশা লাজকাজ পাশ কৰি থৈয়ো।।৪৭১।।
 বাম কৃষ্ণ বোল মন বাম কৃষ্ণ বোল।
 অসাৰ সংসাৰসুখে তাৰ আশা ভোল।।৪৭২।।
 হৰিপদে ভজ মন হৰিপদে ভজ।
 ঘোৰ আশানদী মাজে মিছাতে নমজ।।৪৭৩।।
 ৰামনাম লৈয়ো মন তেজা আশা আন।
 ভকতৰ সঙ্গ পাতা নামৰ দেৱান।।৪৭৪।।
 ভজ মন কপট তেজিয়া হৰিপায়।
 সৰ্বসাক্ষী হৰিত কপট নুযুৱায়।।৪৭৫।।

গোপাল গোবিন্দ বাম বোল পাপী মন।
 অন্যায় নকৰ লগে সাক্ষী চৈধ্যজন।।৪৭৬।।
 বাম কৃষ্ণ হৰি বাম বুলিয়ো যতনে।
 ব্রহ্মাৰো দুৰ্লভ নাম তাৰে হেলা কেনে।।৪৭৭।।
 বাম কৃষ্ণ বোল মন পৰম আনন্দে।
 মুকুতি তেজিয়া জপে সনক সনন্দে।।৪৭৮।।

নিন্দা

বাম বুলি তৰে মহা মহা অন্ত্যজাতি।
 যিটো নাম নলৰে হীনতো হীন আতি।।৪৭৯।।
 বাম কৃষ্ণ বুলিয়া সংসাৰ সুখে তৰে।
 বাম কৃষ্ণ নুবুলি জনম বুণ্টা কৰে।।৪৮০।।
 বামকৃষ্ণ নুবুলি তৰিবা কিসে সমে।
 বামনাম নলৈলে ধৰিয়া নিবে যমে।।৪৮১।।
 গাৰো ভোট যৱনে হৰিৰ নাম লয়।
 হেনয় নামক কেনে সজ্জনে নিন্দয়।।৪৮২।।

৪৭৮। পা. বোলা বাম কৃষ্ণ হৰি পৰম আনন্দে।

৪৮১। (এই ঘোষাৰ পিছত)

হৰিকো প্ৰকাশ কৰে বামকৃষ্ণনাম।

হেন নাম নলৈয়া মৰয় কোন কাম।।

হৰিনামে কৰে অন্ত্য জাতিকো মুকুত।
 সজ্জনে নামক নিন্দে কিনো অদভূত।।৪৮৩।।
 মহাপাপী তৰে হৰিনামৰ কীৰ্তনে।
 হেন নাম নলৈয়া সজ্জন ভৈল কেনে।।৪৮৪।।
 দুখময় ক্ষুদ্ৰ বিষয়ক আশা কৰি।
 একান্তে নভজে পূৰ্ণানন্দ মহা হৰি।।৪৮৫।।
 আপুনি নলৰে নাম আনকো নিন্দয়।
 কোটি জনমকো লাগি দুৰ্য্যোৰ সঞ্চয়।।৪৮৬।।
 হৰিনামে কৰে সংসাৰৰ বন্ধ ছেদ।
 হেন নামে নাহি ইচ্ছা কিনো ভৈল খেদ।।৪৮৭।।
 বাম কৃষ্ণ হৰিনাম নিগম নিগূঢ়।
 সদা নুসুমৰে কেনে পাপমতি মূঢ়।।৪৮৮।।
 হৰিপদ সেৱাসুখ ভকতে জানয়।
 আনজনে আৰ গন্ধমাত্ৰো নপাৰয়।।৪৮৯।।
 হৰিপাৰে শুদ্ধভাৱে যিজনে ভজয়।
 হৰিনাম লৈয়া সুখে দুৰ্গতি তৰয়।।৪৯০।।
 মানৱী জনম পাই হৰি নভজিলা।
 অৱশ্যে হৈবাহা ভাই তৃণ তৰু শিলা।।৪৯১।।
 হৰিকীৰ্তনক যিটোজনে হেলা কৰে।
 আপুনাকে আপুনি বঞ্চিলে সিটো নৰে।।৪৯২।।

মনুষ্যশৰীৰ পাই কৃষ্ণক নভজে।
 এহিমাৰে দোষে ঘোৰ সংসাৰত মজে।।৪৯৩।।
 মৃত্যুৰ মুখত পৰি নভজে হৰিক।
 সিটো অধমৰ জীৱনত খিক খিক।।৪৯৪।।
 হৰিপদে নভজে শাস্ত্ৰৰ সাৰ বুজি।
 বেঙ্কামুৰা যমদূতে তাক ফুৰে খুজি।।৪৯৫।।
 নৰতনু পায় হৰি নভজে যি নৰে।
 সংসাৰৰ অনন্ত যোনিত ভ্ৰমি মৰে।।৪৯৬।।
 দুৰ্লভ শৰীৰ পাই হৰি নভজিল।
 দুৰ্ঘোৰ সংসাৰে সিটো চিত্ত নিমজিল।।৪৯৭।।
 কলিযুগে হৰিনাম নকৰে কীৰ্ত্তন।
 আপুনাক আপুনি বঞ্চিলে সিটোজন।।৪৯৮।।
 হৰি ভজি হৰিনাম নলৰে সাক্ষাত।
 আপুনাক আপুনি কৰিল আত্মঘাত।।৪৯৯।।
 ব্ৰহ্মাৰ প্ৰাৰ্থনী ইটো নৰতনু পায়।
 নভজিলে হৰিক বঞ্চিলে বিষ্ণুমায়া।।৫০০।।

৪৯৭-৯৮। দেৱদত্তমিমং লক্ষ্মী নুলোকমজিতেन्द्रিয়ঃ।

যো নাদ্ৰিয়েত ত্বৎপাদৌ স শোচ্যো হ্যাত্মবঞ্চকঃ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১০.৬৩.৪১

৫০০। যে' ভাৰ্হিতামপি চ নো নৃগতিং প্ৰপন্নো জ্ঞানঞ্চ তত্ত্বৱিয়ং সহধৰ্ম্ম যত্ৰ।
 নাৰাধনং ভগৱতো ৰিতৰন্ত্যুমুখ্য সম্মোহিতা ৰিততয়াৰত মায়য়া তে।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৩.১৫.২৪

একান্ত শৰণে যিটো নভজিলে হৰি।
 দুৰ্ঘোৰ যাতনা ভুঞ্জিবেক মৰি মৰি।।৫০১।।
 হৰিপদসেৱা সৰ্ব শাস্ত্ৰৰ নিৰ্ণয়।
 মূঢ়মতি মনুষ্য ইহাক নজানয়।।৫০২।।
 হৰিকো প্ৰকাশ কৰে ৰামকৃষ্ণ নামে।
 হেন নাম নলৈয়া মৰয় কোন কামে।।৫০৩।।

মহিমা

ৰাম কৃষ্ণ হৰি নাম মুখে থাকে যাৰ।
 সেইসে হৰিৰ প্ৰিয় হৰি ভৈলা তাৰ।।৫০৪।।
 ৰাম কৃষ্ণ হৰি যিটো সততে বোলয়।
 সিটো মহাজনে মুকুতিকো নগণয়।।৫০৫।।
 ৰাম কৃষ্ণ নাম ভকতৰ মহাধন।
 সদা নাম লৱয় আনন্দ কৰি মন।।৫০৬।।
 অনন্ত নাৰদ শুক সনতকুমাৰ।
 তাৰা গাৰে হৰিযশ জানি যোগসাৰ।।৫০৭।।
 হৰিনাম কীৰ্ত্তনৰ শব্দ তুমুল।
 আনন্দৰ ভৰে হোৱে ভকত আকুল।।৫০৮।।

৫০৩। পা. কোনো কোনো পুথিৰ মতে—

হৰিকো কৰয় বশ্য কীৰ্ত্তন ভকতি।

হেন নাম নধৰিয়া যায় অধোগতি।।

বামকৃষ্ণ নামৰ দেখিয়ো কেন বল।
 অধমকো কৰে নামে পৰম নিৰ্মল।।৫০৯।।
 হৰিনামে নাহিকে নিয়ম অধিকাৰী।
 বাম বুলি তৰে মিৰি অসম কছাৰী।।৫১০।।
 বাম কৃষ্ণ নাম সম নাহিকে বান্ধৱ।
 বাম কৃষ্ণ নামে মিলে পৰম উৎসৱ।।৫১১।।
 ভকতজনৰ হৰিনামেৰে সৰ্ব্বস।
 মুকুতিকো ঠেলি আগ হোৱে হৰিষশ।।৫১২।।
 বামকৃষ্ণ নামেৰে ছিণ্ডয় ভৱবন্ধ।
 মিলয় মনত সুখ পৰম আনন্দ।।৫১৩।।
 বামকৃষ্ণ ভাৱিতে তেজয় কালসাপে।
 হৰিভকতক দুখ দিবে কাৰ বাপে।।৫১৪।।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন শুনি ছয়া মহাভয়।
 কাল মৃত্যু দুয়ো তৰতৰিয়া কাম্পয়।।৫১৫।।
 কমনে জানিবা হৰিনামৰ মহিমা।
 ব্ৰহ্মা হৰ অনন্তে নপাৰে যাৰ সীমা।।৫১৬।।
 হৰিগুণ নামযশ ভকতি উত্তম।
 যাৰ ধ্বনি শুনি কাম্পে কলিকাল যম।।৫১৭।।

হৰিনামে যত পাপ সংহৰিতে পাৰে।
 ততেক পাতকী পাপ কৰিতে নপাৰে।।৫১৮।।
 বামকৃষ্ণ গোপাল গৌৰিন্দ যদুমণি।
 বামকৃষ্ণ নাম মহাপাপৰ অগনি।।৫১৯।।
 বামকৃষ্ণ নামৰ মহিমা অদভূত।
 নিকট চাপিয়া কি কৰিবে যমদূত।।৫২০।।
 বামকৃষ্ণ বামকৃষ্ণ বামকৃষ্ণ সাৰ।
 বামকৃষ্ণ বিনে বুণ্টা আৰৰ বিচাৰ।।৫২১।।
 বামকৃষ্ণ বামকৃষ্ণ বামকৃষ্ণ সাৰ।
 ভাৱিতে পৰম সুখ ভয় নাহি আৰ।।৫২২।।
 বামকৃষ্ণ নাম সৰ্ব্ব বসেৰ নিৱাস।
 বামকৃষ্ণ ভাৱিতে কৃষ্ণৰ পাৰে পাশ।।৫২৩।।
 আপুন নামৰ সঙ্গ নছাৰন্ত হৰি।
 যেই নাম সেই হৰি জানা নিষ্ট কৰি।।৫২৪।।
 বামনাম সম ধৰ্ম নাহিকে নিগমে।
 যিটো সদা বোলে বাম কি কৰিবে যমে।।৫২৫।।

হৰি চৰণত প্ৰেম মিলিল যাহাৰ।
 আন কোন সম্পত্তি হৰিও ভৈল তাৰ।।৫২৬।।
 কৰ্ণাঞ্জলি ভৰি পিয়া হৰি চৰিত্ৰ অমৃত।
 হৰিৰ নিকট পাৰে হোৱে কৃতকৃত্য।।৫২৭।।
 মাধৱৰ নামগুণ কীৰ্ত্তন কৰিয়া।
 হৰিক পাৰয় সুখে মায়াক তৰিয়া।।৫২৮।।
 হৰিগুণ কীৰ্ত্তনত নাই একো হানি।
 শুনন্তে অমৃত শ্ৰৱে ৰাম কৃষ্ণ বাণী।।৫২৯।।
 যাৰ মুখে ৰামবাণী আসে সবসৰি।
 জানিবা নিশ্চয় তাত বশ্য ভৈল হৰি।।৫৩০।।
 হৰি যাৰ বশ্য ভৈল তাৰ কিবা বৈল।
 হৰিৰ কৃপাৰ পাত্ৰ সি সি জন ভৈল।।৫৩১।।
 ৰাম কৃষ্ণ নামৰ কল্লোল ৰোল শুনি।
 বেঙ্কামুৱা যমদূত পলাৰে আপুনি।।৫৩২।।

প্ৰাৰ্থনা

হে প্ৰাণবন্ধু কৃষ্ণ কৃপাৰ ঠাকুৰ।
 অণু এক কৰা দায়া মায়া হৌক দূৰ।।৫৩৩।।

৫২৭। পিৰস্তি যে ভগৱত আত্মনঃ সতাং কথামৃতং শ্ৰৱণপুটেযু সঙ্কৃতম্।
 পুনস্তি তে ৰিয়য়িৰিদুৰিতাশয়ং ব্ৰজস্তি তচ্চৰণসৰোক্ৰহাস্তিকম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ২.২.৩৭

৫২৯। যে পতন্ত্যৱনৌ গীত্বা হৰেৰ্নামানি গদগদাঃ।
 ভাৱেন তেষাং গোৱিন্দঃ ক্ৰীতৌ নাৰদ নান্যথা।।

জয় জয় কৃপাময় দেৱ যদুপতি।
 তোম্বাৰ চৰণে মাগো অমূল্য ভকতি।।৫৩৪।।
 হে হে পৰমানন্দ প্ৰভু কৃপাসিন্ধু।
 ভকতি আনন্দ ৰস মাগো এক বিন্দু।।৫৩৫।।
 পতিত পড়িয়া বৈলো এ ভৱ সাগৰে।
 পতিত পাৰন নাম ভৈল কিবা তৰে।।৫৩৬।।
 অৰুণ চৰণে মই পাপীক তাৰিয়ো।
 পতিত পাৰন নাম সাফল কৰিয়ো।।৫৩৭।।
 আতুৰ ভৈলোহো হৰি বিষয় বিকলে।
 কৰিয়ো উদ্ধাৰ মোক চৰণকমলে।।৫৩৮।।
 হে কৃষ্ণ কৃষ্ণ নাথ কৰা পৰিত্ৰাণ।
 তনু নাৱ বুৰি আসে নাহিকে গিয়ান।।৫৩৯।।
 নামধন দিয়া মোকে কিনা বনমালী।
 দাস পায় নলৱা কমন ঠাকুৰালি।।৫৪০।।
 নিজ দাস কৰি হৰি মোকে কিনা কিনা।
 আন ধন নলাগয় নামধন বিনা।।৫৪১।।
 জয় জয় ৰাম কৃষ্ণ শৰণ তোম্বাৰ।
 কৃপাৰ সাগৰ কৃপা কৰা একবাৰ।।৫৪২।।

৫৩৪। পা. অমূল্য ভকতি— সপ্ৰেম ভকতি

দিয়ো দৰিশন পাৰে পশিলো শৰণ।
ভকতজনৰ ধন তুমি নাৰায়ণ।।৫৪৩।।

নিবেদন

যাদৱ যাদৱ যাদৱানন্দ দেৱ।
তুমি বিনে সুহৃদ বান্ধৱ নাহি কেৱ।।৫৪৪।।
কমনে ভজিবো হৰি চৰণ তোম্কাৰ।
দুৰ্ঘোৰ মায়ায়ে মন মুহিলে আত্মাৰ।।৫৪৫।।
ৰাম বুলি তৰিবে দঢ়াই আছো মন।
তুমি হৰি দীনবন্ধু পতিত পাৱন।।৫৪৬।।
পতিত পাৱন ৰাম কৃষ্ণ কৃপা সিন্ধু।
আমি পতিতক নছাড়িবা দীনবন্ধু।।৫৪৭।।
হে হৰি মোৰে প্ৰাণ জীৱন মুৰাৰি।
অনাথৰ নাথ ভকতৰ ভয়হাৰী।।৫৪৮।।

প্ৰশংসা

শ্ৰীৰামনামত ৰতি মিলিল যাহাৰ।
সি সি ভাগ্যৱন্তে পাৰে সংসাৰৰ পাৰ।।৫৪৯।।

৫৪৪। পা. যাদৱ যাদৱ যাদৱ যাদৱ দেৱ।

৫৪৯। পা. সি সি ভাগ্যৱন্তে পাইলে

হৰিগুণ ভকতৰ কৰ্ণৰ ভূষণ।
যিটো সদা বোলে ৰাম সি সি মহাজন।।৫৫০।।
নিত্যানন্দময় ৰাম ভকতৰ ধন।
হৰি বিনে আন ধন সৰে অকাৰণ।।৫৫১।।
সংসাৰত নাহি ধৰ্ম্ম হৰিনাম সম।
যিটো সদা বোলে ৰাম সি সি নৰোত্তম।।৫৫২।।
আন ধৰ্ম্ম নাহি হৰিনামক উপাম।
হৰিৰ বল্লভ যিটো সদা বোলে ৰাম।।৫৫৩।।
ৰাম কৃষ্ণ নামক আনন্দে যিটো ধৰে।
বংশে সমে তৰয় হৰিকো বশ্য কৰে।।৫৫৪।।
হৰিগুণ গাৰে যিটো কৰিয়া নিশ্চয়।
হৰিক সুহৃদ পাৰে মৃত্যু কোন হয়।।৫৫৫।।
যাৰা সৰে ৰামনাম গাৱয় হৰিষে।
তাপ দূৰ হোৱে মনে অমৃত বৰিষে।।৫৫৬।।
ৰাম কৃষ্ণ হৰিনাম পৰম অমৃত।
যিটো মহাজনে লৱে হোৱে কৃতকৃত্য।।৫৫৭।।
হৰিগুণ কীৰ্ত্তন স্বভাৱ ভৈল যাৰ।
সংসাৰত দুৰ্ল্লভ থাকিল কিবা তাৰ।।৫৫৮।।

৫৫৬। পা. ৰামনাম—হৰিনাম; মনে—যেন;

৫৫৮। পা. স্বভাৱ—স্বধৰ্ম্ম

কিনো ভাগ্য কিনো ভাগ্য কলিৰ প্ৰজাৰ।
 হৰিনাম কীৰ্ত্তনেসে ধৰ্ম্ম ভৈল যাৰ।।৫৫৯।।
 হৰিগুণ নামক কীৰ্ত্তন যিটো কৰে।
 কালৰ দোষক বঞ্চিতলৈক সিটো নৰে।।৫৬০।।
 বামনাম লৈয়া পাপীজনো তৰে সুখে।
 হেন বামনামৰ ভণ্ডাৰ ভৈলা মুখে।।৫৬১।।
 যিসৰ চতুৰ নৰে বিষ্ণুক ভজয়।
 পৰম কৃতার্থ ভৈলা সিটো মহাশয়।।৫৬২।।

কলি ধৰ্ম্ম

ৰাম কৃষ্ণ নাম ভকতৰ নৰনিধি।
 কলিযুগে বেকত কৰিলে কোন বিধি।।৫৬৩।।
 ধন্য ধন্য কলিৰ লোকৰ মহাভাগ।
 সৰ্ব ধৰ্ম্ম ঠেলি বামনাম ভৈলা আগ।।৫৬৪।।
 কলিত কীৰ্ত্তন যিটো কৰে হৰিনাম।
 তাৰ আৰ আচৰিবে নথাকিল কাম।।৫৬৫।।
 নাহিকে কলিত ধৰ্ম্ম কীৰ্ত্তনত সম।
 যিটো গাৱে হৰিগুণ সি সি নৰোত্তম।।৫৬৬।।
 কলিত কীৰ্ত্তনে মিলিবেক মহাভাগ।
 সংসাৰক তৰি মাধৱক পাইবা লাগ।।৫৬৭।।

নাম

কেশৰ কমলাকান্ত অনন্ত অনাদি।
 নিত্য নিৰঞ্জন শুদ্ধ বুদ্ধ বেদবাদী।।৫৬৮।।
 জয় জয় জগতজনক জগজীৱ।
 অনন্ত অচ্যুত সনাতন সদাশিৱ।।৫৬৯।।
 ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম।
 ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম।।৫৭০।।
 গোপাল গোৱিন্দ ৰাম কৃষ্ণ নাৰায়ণ।
 কমললোচন হৰি পতিত পাৱন।।৫৭১।।
 ৰাম নাৰায়ণ হৰি ৰাম নাৰায়ণ।
 ৰাম কৃষ্ণ নিৰঞ্জন শিৱ সনাতন।।৫৭২।।
 গোপাল গোপীনাথ গোৱিন্দ মাধৱ।
 জীৱৰ জীৱন যদুনন্দন যাদৱ।।৫৭৩।।

তাৎপৰ্য্য

বৈকুণ্ঠৰ কল্পতৰু ভাগৱত শাস্ত্ৰ।
 ইহাৰ উত্তম ফল হৰিনাম মাত্ৰ।।৫৭৪।।
 হৰিনামে হৰিনামে হৰিনামে গতি।
 হৰিনামে ভকতৰ কেৱলে ভকতি।।৫৭৫।।

কৃষ্ণপাদপদ্ম দুই মোৰ নিজ গতি।
 হৰিনাম বিনে আন নজানো ভকতি।।৫৭৬।।
 ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ সাৰ।
 ৰাম কৃষ্ণ বিনে বুট্টা আৰৰ বিচাৰ।।৫৭৭।।
 শ্ৰীৰামনাম ভকতৰ বিত্ত সাৰ।
 সংসাৰ সাগৰে ৰামনামে দুৰ্গ পাৰ।।৫৭৮।।
 হৰিনাম কীৰ্ত্তনেসে পৰম মঙ্গল।
 পাৰয় পৰমানন্দ গুচে কৰ্ম্মমল।।৫৭৯।।
 ব্ৰহ্মা হৰো ভজন্ত হৰিৰ দুই পাৰে।
 মুকুতসকলো সদা হৰিগুণ গাৰে।।৫৮০।।

বিৰকতি

বিষয়ৰ আশাভঙ্গে ভক্তৰ হৰিষ।
 দেখয় বিষয়সুখ বিষ্ঠাৰ সদৃশ।।৫৮১।।
 বিষয়ৰ সুখ যত সকলো অসাৰ।
 জানিয়া ভকতে তাক কৰে পৰিহাৰ।।৫৮২।।

তুতি

মুৰাৰি মাধৱ মধুৰিপু ৰাম।
 তুমি ভকতৰ ধৰ্ম্ম অৰ্থ মোক্ষ কাম।।৫৮৩।।

মুৰাৰি মনোহৰ ভগৱন্ত দেৱ।
 তুমি বিনে পতিতৰ গতি নাহি কেৱ।।৫৮৪।।
 কিনো কৃপাময় দেৱ প্ৰভু যদুৰায়।
 মুখমাজে থৈলা নাম সৰ্বক্ষণে পায়।।৫৮৫।।

লেছাৰি

ঈশ্বৰ নিৰ্ণয়

কৃষ্ণ এক দেৱ দুঃখহাৰী কাল মায়াদিৰো অধিকাৰী
 কৃষ্ণ বিনে শ্ৰেষ্ঠ দেৱ নাহি নাহি আৰ।
 সৃষ্টি স্থিতি অন্তকাৰী দেৱ তান্ত বিনে আন নাহি কেৱ
 জানিবা বিষুসে সমস্ত জগতে সাৰ।।৫৮৬।।
 নমো নমো নিত্য নিৰঞ্জন নাৰায়ণ শিৱ সনাতন
 অনাদি অনন্ত নিৰ্গুণ গুণনিয়ন্তা।
 পৰম পুৰুষ ভগৱন্ত নাহি পূৰ্বাপৰ আদি অন্ত
 তুমিসে চৈতন্য সমস্তে ভৱভাৱন্তা।।৫৮৭।।

৫৮৫। কোনো কোনো পুথিত ইয়াৰ আগতে—
 কৃপাৰ সাগৰ কৃপাময় কৃপানিধি।
 তুৱা গুণনামে ভকতৰ সৰ্বসিদ্ধি।।

৫৮৬। একঃ স দেৱো ভয়দুঃখহন্তা পৰঃ পৰেযাং ন ততো' স্তি চান্যঃ।
 অষ্টা স পাতা স তু চান্তকৰ্ত্তা বিষুঃ সমস্তাখিলসাৰভূতঃ।।

ব্রহ্মা মহাদেব লক্ষ্মী দেবী কায়বাক্যমনে থিৰ কৰি
পৰম আনন্দে চৰণ সেৱন্ত যাৰ।

সদা জন্ম জড়া মৃত্যুহীন শ্ৰীমন্ত সুন্দৰ গুণনিধি
বিষ্ণুত বিনাই কোন দেৱ আছে আৰ।।৫৮৮।।

যাৰ পাদোদকে দেৱী গঙ্গা যাৰ বাক্যে ছয়া আছে বেদ
পৰম পতিতো তৰয় যাহাৰ নামে।

সৃষ্টি স্থিতি প্ৰলয়ৰ যিটো পৰম কাৰণ নাৰায়ণ
হেন ঈশ্বৰক নভজয় কোন কামে।।৫৮৯।।

অপাৰ সংসাৰ সিন্ধু আৰ বিষ্ণুসে পৰম পাৰ যত
পাৰ আছে তাতে পৰম্পৰমাত্মা ৰূপে।

তেন্তে তুমি জানা ব্ৰহ্মপাৰ পৰপাৰভূত যত পাৰ
তাসম্বাৰ পাৰ বিষ্ণুসে পাৰ স্বৰূপে।।৫৯০।।

শৰণ

শোক মোহ মহাপঙ্ক মাজে অৰ্জুন মগন ভৈলা দেখি
পৰম ঈশ্বৰ দেৱতা নন্দ নন্দন।

৫৮৯। তুল—

যদিশ্ৰুতিঃ শ্ৰুতিপুটে শমলং পুনাতি পাদাৰনেজনজলঞ্চ ৰচশ্চ শাস্ত্ৰম্।
ভূকালভৰ্জিতভগাপি যদণ্ডিয় পদ্মস্পৰ্শেখশক্তিৰভিৰযতি নো' খিলাৰ্থান্।।

৫৯০। পাৰং পৰং বিষ্ণুৰপাৰপাৰং পৰং পৰেভ্যঃ পৰমাত্মাকপী।

সব্ৰহ্মপাৰং পৰপাৰভূতং পৰং পৰাণামপি পাৰপাৰং।।

—ব্ৰহ্ম-পুৰাণ, ১৭৮.১১৫, বিষ্ণু-পুৰাণ, ১.১৫.৫৫

কৃপায়ে ঈশ্বৰে তত্ত্ব কহি উদ্ধাৰিলা নিজ ভকতক
হেন ঈশ্বৰৰ চৰণে লৈলো শৰণ।।৫৯১।।

নমস্কাৰ

হে কৃষ্ণ ধনঞ্জয় সখা বৃষ্ণিকুল শ্ৰেষ্ঠ দুষ্ট ৰাজা
বংশৰ দহন অনন্তবীৰ্য্য গোৱিন্দ।

গো বিপ্ৰ দেৱ দুঃখহাৰী যোগেশ্বৰ সমস্তৰ গুৰু
নমো ভগৱন্ত তযু পদ অৰৱিন্দ।।৫৯২।।

উপদেশ

সুवासনা দুৰ্বাসনা দুই বন্ধৰ মোক্ষৰ মূল হেতু
শুনা যেনমতে উপজয় পুৰুষত।

সন্তৰ কৃপাত সুवासনা সুখে পুৰুষক পাৰে জানা
হোৱে দুৰ্বাসনা সন্তৰ মনকোপত।।৫৯৩।।

৫৯১। শোকপঙ্কনিমগ্নং যঃ সাংখ্যযোগোপদেশতঃ

উজ্জহাৰাজ্জুনং ভক্তং স কৃষ্ণঃ শৰণং মম।।

—শ্ৰীধৰস্বামী, (গীতা) সুৰোধিনী-টীকা, ২.৮২

৫৯২। শ্ৰীকৃষ্ণ কৃষ্ণসখ বৃষ্ণৰ্ষভাৰনিপ্ৰঞ্জাজন্যৰংশদহনানপৰগৰীৰ্য্য।

গোৱিন্দ গোৱিঁজসুৰাৰ্হিহৰাতাৰ যোগেশ্বৰাখিলগুৰো ভগৱন্নমস্তে।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.৮.৪৩

৫৯৩। মন এৰ মনুষ্যানাং কাৰণং বন্ধমোক্ষয়োঃ।

বন্ধায় ৰিষয়াসক্তং মুক্তয়ে পুংসি বা শতম্।।

—সিদ্ধান্ত-প্ৰদীপ, ২.১০.৩২

মহন্তৰ বাক্য যিটো ধৰে তাক সুবাসনা অনুসৰে
 সন্তৰ কৃপাত ভজে গৌৰিন্দৰ পাৰে।
 যিটো মহন্তক নিন্দা কৰে তাক দুৰ্বাসনা বেঢ়ি ধৰে
 কৃষ্ণক ভজিবে নপাৰয় মূঢ়ভাৱে।।৫৯৪।।
 কৃষ্ণপদ মাত্ৰ সেৱা কৰে সমস্তে কামনা পৰিহৰে
 বেদব্যৱহাৰ কদাচিতো নলঙ্ঘয়।
 কৃষ্ণপদসেৱা সুখমনে কৰে অনুভৱ সৰ্বক্ষণে
 ইহাক মহন্ত বুলিয় জানা নিশ্চয়।।৫৯৫।।
 শুনিয়ে সজ্জন শাস্ত্ৰসাৰ সকলে সম্পত্তি জানা তাৰ
 হৰিভক্তিৰসে সন্তোষ মন যাহাৰ।
 চৰ্ম্মৰ নিৰ্ম্মিত পানৈয়ুড়ি চৰণ ঢাকিল যিটোজনে
 যেন সৰে ভূমি চৰ্ম্মাবৃত ভৈল তাৰ।।৫৯৬।।
 অন্তৰত এক ঈশ্বৰক দেখিয়োক নানা বাহিৰত
 অন্তৰত বোধ বাহিৰত জড়প্ৰায়।
 বুদ্ধিত সমস্তে তেজিয়োক বাহিৰত সঙ্গ দেখায়োক
 এহিভাৱে ৰাম লোকত ফুৰা বেড়ায়।।৫৯৭।।

অশুভা চ শুভা চেতি দ্বিধা সা হেতুভেদতঃ।

অশুভা মহতাং কোপাৎ শুভা মহদনুগ্রহাৎ।।

৫৯৬। সৰ্ব্বাঃ সম্পত্তয়ন্তস্য সন্তুষ্টং यस্য মানসম্।

উপানদগুঢ়পাদস্য ননু চৰ্ম্মাবৃত্তেৰ ভুঃ।।

৫৯৭। অন্তৰেকো ৰহিৰ্ম্মানা হ্যন্তৰ্ব্বোধো বহিৰ্জ্জড়ঃ।

অন্তস্ত্যাগী বহিঃ সঙ্গী লোকে ৰিচৰ ৰাঘৱ।।

ছবি

অবিৰক্ত ভকতৰ বেদ লঙ্ঘিবাৰ দোষ
 জানিবাহা ইহাক নিশ্চয়।
 পৰম বিৰক্ত যিটো কৃষ্ণৰ ভকত ভৈল
 তাৰ একো নাহিকে নিৰ্ণয়।।৫৯৮।।

লেছাৰি

তাৱত কৃষ্ণৰ ভক্ত নৰে ভক্তি অবিৰোধী কৰ্ম্ম কৰে
 কৃষ্ণৰ কথাত ৰতি যাৱে নুপজয়।
 য়েৰে ভৈল কৃষ্ণকথাৰত নিত্য নৈমিত্তিক আদি যত
 কথাৰ বিৰোধী জানিয়া সৰে তেজয়।।৫৯৯।।
 সমস্ত তপকে আচৰোক পৰোক পৰ্বতে উঠি যত
 তীৰ্থত ভ্ৰমোক পঢ়োক বেদনিচয়।
 যজোক সমস্তে যজ্ঞচয় যোগক জানোক সমস্তয়
 হৰি বিনে কদাচিতো মৃত্যু নতৰয়।।৬০০।।

৫৯৯। তাৱৎ কৰ্ম্মাণি কুৰ্ব্বীত ন নিৰ্ব্বিৰ্যেত যাৱতা।

মৎকথাশ্ৰৱণাদৌ বা শ্ৰদ্ধা যাৱন্ন জায়তে।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.২০.৯

৬০০। তপস্ত তাপৈঃ প্ৰপতন্ত পৰ্বতাদটন্ত তীৰ্থানি পঠন্ত চাগমান্।

যজন্ত যাগৈৰ্ব্বিৰদন্ত ৰাদৈৰ্ব্বিৰিণা নৈৱ মৃত্যুং তৰন্তি।।

—শ্ৰীধৰস্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ-দীপিকা, ১০.৮৭.১৪।।২৭।।

মহন্তসব্বৰ সঙ্গ লৈয়া হৰিত একান্তে চিত্ৰ দিয়া
পৰম আনন্দে গাৱে হৰিগুণনাম।
সহজে দয়ালু দেৱ হৰি লৈবে আপুনাৰ দাস কৰি
হৰিদাস ভৈলে হৈবা ভাই পূৰ্ণকাম॥৬০১॥

মহিমাযুক্ত উপদেশ

ব্যাস নিগদতি লুক্কমতি শুনয়ো আনন্দে কৰ্ণপাতি
দেঞে উপদেশ উৰ্দ্ধ বাহু উচ্চ কৰি।
এহিমনে মাত্ৰ মহামন্ত্ৰ সংসাৰ দুৰ্ঘোৰ বিষহাৰী
নমো নাৰায়ণ বুলিয়োক মুখ ভৰি॥৬০২॥
সকলে নিগম কল্পতৰু তাৰ ফল মহাভাগৱত
শুকমুখে আসি ভূমিত ভৈলা বিদিত।
ৰসত চতুৰ যিটোজন কৃষ্ণৰ চৰণে দিয়া মন
পৰম সন্তোষে পিয়োক ৰস অমৃত॥৬০৩॥

৬০২। নাৰায়ণায় নম ইত্যয়মেৰ সত্যঃ

সংসাৰঘোৰবিষসংহৰণায় মন্ত্ৰঃ।

শৃংগলুক্কমতয়ো মুদিতাঃ সৰাগম্

উচ্চৈস্তৰামুপদিশাম্যহমূৰ্ধ্ব বাহুঃ॥

৬০৩। নিগমকল্পতৰোগলিতং ফলং শুকমুখাদমৃতদ্রৱসংযুতম্।

পিবত ভাগৱতং ৰসমালয়ং মুহুৰহো ৰসিকা ভূৰি ভাৰুকঃ॥

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.১.৩

হৰিক সততে স্মৰা প্ৰজা সমস্তে পুণ্যৰ ইসে ৰাজা
হৰিক স্মৰণে সিজয় পুণ্য কিঙ্কৰ।
নপাসৰিৰাহা কদাচিত শূনা কথা ইটো বিপৰীত
হৰি পাসৰিলে সিজে পাপ নিৰন্তৰ॥৬০৪॥
শুনয়ো পাৰ্ব্বতী তুমি এৰে ৰাম ৰাম ৰাম বোলা য়েৰে
তোমাৰ বদন হৈবেক শ্ৰেষ্ঠ অমূল্য।
ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম বুলি ৰামতে ৰমোহো সৰ্বক্ষণে
জানা ৰামনাম সহস্ৰ নামৰ তুল্য॥৬০৫॥
বেদাগম আদি কৰি যত বিস্তৰ শাস্ত্ৰৰ নাহি কাজ
বিস্তৰ তীৰ্থত নাহি কিছু প্ৰয়োজন।
সংসাৰ তৰিতে খোজা য়েৰে আপুন মোক্ষৰ হেতু তেৰে
গোৱিন্দ গোৱিন্দ বেকতে বোলা বচন॥৬০৬॥
মাধৱে বোলন্ত ধনঞ্জয় মহা দুৰাচাৰো আতিশয়
আন দেৱ তেজি মোকসে মাত্ৰ ভজয়।

৬০৪। স্মৰ্তব্যঃ সততং বিষ্ণুৰ্হিস্মৰ্তব্যো ন জাতুচিৎ।

সৰ্বৈৰিধিনিষেধাঃ সূৰ্যেতয়োৰেৰ কিঙ্কৰাঃ॥

—পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰ খণ্ড, ৭২.১০০ (ভক্তি-ৰত্নাকৰ ৭.২৮)

৬০৫। ৰাম ৰামেতি ৰামেতি ৰমে ৰামে মনোৰমে।

সহস্ৰনাম তত্তুল্যং ৰামনামেত্যুক্তং তদপি॥

—পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰখণ্ড, ৭২.৩৩৫; ২৮২.২১

৬০৬। কিং তাত ৰোদাগমশাস্ত্ৰবিস্তৰৈস্তীৰ্থৈৰনেকৈৰপি কিং প্ৰয়োজনম্॥

যদ্যাত্মনো ৰাঞ্জসি মোক্ষকাৰণং গোৱিন্দ গোৱিন্দ ইতি স্মৃটং ৰচঃ॥

—বিষ্ণুধৰ্মোত্তৰ; তুল. অজামিলোপাখ্যান, ৩৬

তাকেসে পৰম সাধু বুলি মানিবা মনত সৰ্বক্ষণে
 যিহেতু সম্যকে কৰিল মোক নিশ্চয়।।৬০৭।।
 ভক্তিৰ মহিমা বিপৰীত অধৰ্ম তেজিয়া ধৰ্মচিত্ত
 হোৱে শীঘ্ৰে মোক ভজি জানা কুন্তীসুত।
 আক যি কুতৰ্কী নমানয় তথা গৈয়া বায়া বাদ্যচয়
 বাহু মেলি কৰা অঙ্গীকাৰ অদভূত।।৬০৮।।
 মোহোৰ পৰম ঈশ্বৰৰ দুৰাচাৰ ভক্তো নোহে নষ্ট
 কিন্তু সিটো ভক্ত কৃতার্থ আতি হোৱয়।
 তোম্মাৰ প্ৰগল্ভ প্ৰৌঢ়ি শুনি সমস্তে কুতৰ্ক পৰিহৰি
 গুৰুত্বে তোম্মাত কৰিবে সৰে আশ্ৰয়।।৬০৯।।
 আম্মাৰ নিৰ্মল ভকতিত দুৰাচাৰো তৰে কোন চিত্ৰ
 আম্মাক ভজিয়া চাণ্ডালো তৰে সংসাৰ।

৬০৭। অপি চেৎ সুদুৰাচাৰো ভজতে মামনন্যভাক্।

সাধুৰেৰ স মন্তব্যঃ সম্যগ্ ব্যৱসিতো হি সঃ।। —ভগৱদগীতা, ৯.৩০

৬০৮-৯। ক্ষিপ্ৰং ভৱতি ধৰ্মাভ্যা শঙ্খচ্ছাস্তিৎ নিগচ্ছতি।

কৌন্তেয় প্ৰতিজানীহি ন মে ভক্তঃ প্ৰণশ্যতি।। —ভগৱদগীতা, ৯.৩১

...কুতৰ্ককৰ্কশৱাদিনো নৈতন্মন্যেৰম্নিতি শঙ্কাৰ্যাকুলমজ্জুৰ্ণং প্ৰোৎসাহয়তি—
 হে কৌন্তেয়, পটহকাহলাদিমহাঘোষপূৰ্বকং বিৱদমানানাং সভাং গত্বা
 বাহুমুৎক্ষিপ্য নিঃশঙ্কং প্ৰতিজানীহি..... ন প্ৰণশ্যতি অপি তু কৃতার্থ এৱ
 ভৱতীতি। ততশ্চ তে তৎপৌঢ়িৰিজ্জ্ভাৎ বিধবংসিতকুতৰ্কঃ সন্তো নিঃসংশয়ঃ
 ত্বামেৰ গুৰুত্বেনাশ্ৰয়েবন্।

—শ্ৰীধৰস্বামী, (গীতা) সুবোধিনী-টীকা, ৯.৩১

স্ত্ৰী শূদ্ৰ বৈশ্য আদি যত বিষয়ত মাত্ৰ সদা ৰত
 মোক ভজি সুখে ইসৰো হোৱে উদ্ধাৰ।।৬১০।।
 ব্ৰাহ্মণ ক্ষত্ৰিয় পুণ্যতনু মোক ভজি তৰিবেক পুনু
 আত অদভূত নাহিকে কোনো সংশয়।
 ৰাজস্বৰিতনু আছা পায়ানিত্য অসুখ লোক জানি
 আতি শীঘ্ৰে মোক ভজা সখি ধনঞ্জয়।।৬১১।।
 মোতে মাত্ৰ সদা দিয়া মন মোৰ ভক্ত হোৱা সৰ্বক্ষণ
 মোক পূজা মোকে মাত্ৰ কৰা নমস্কাৰ।
 কহিলো তোম্মাত সত্য বাণী পাইবা সুখে মোক মহামানী
 তুমি প্ৰিয়তম সুহৃদ সখি আম্মাৰ।।৬১২।।

৬১০। মাং হি পাৰ্থ ব্যপাশ্ৰিত্য যে' পি স্যুঃ পাপযোনয়ঃ।

স্ত্ৰিয়ো বৈশ্যাস্তথা শূদ্ৰাস্তে' পি যাস্তি পৰাং গতিম্।।

—ভগৱদগীতা, ৯.৩২

স্বাচাৰভ্ৰষ্টং মদুভক্তিঃ পৰিত্ৰীকৰোতীতি কিমত্ৰ চিত্ৰম্.....।

—সুবোধিনী-টীকা

৬১১। কিং পুনৰ্ভ্ৰাহ্মণাঃ পুণ্যা ভক্তা ৰাজৰ্ষয়স্তথা।

অনিত্যমসুখং লোকমিমং প্ৰাপ্য ভজস্ব মাম্।।

—ভগৱদগীতা, ৯.৩৩

অতস্তুমিমং ৰাজৰ্ষিকপং লোকং দেহং প্ৰাপ্য লদ্ধৱা মাং ভজস্ব.....।

—সুবোধিনী-টীকা

৬১২। মন্বনা ভৱ মদুভক্তো মদ্যাজী মাং নমস্কুৰ্ণ।

মামেৰৈযাসি সত্য তে প্ৰতিজানে প্ৰিয়োহসি মে।

—ভগৱদগীতা, ১৮.৬৫

ভগবন্ত দেব নিগদতি শুনিয়ো অজ্জুন মহামতি
 তোন্মাত কহঞে পৰম ইটো বহস্য।
 ঐশ্বর্য্য বিভূতি বলে সমে জানে যিটো মোক নৰোত্তমে
 সিও ভৈল মোৰ তাৰ ভৈলো মঞি বশ্য।।৬১৩।।
 অসম্মুচভাৰে যিটোজনে উত্তম পুৰুষ মোক মানে
 তাকে সৰ্ববেত্তা বুলিয় সখি অজ্জুন।
 সিটো সমস্তকে পৰিহৰি কায় বাক্য মনে যত্ন কৰি
 ভজয় আন্মাক পুৰুষ সিটো নিপুণ।।৬১৪।।
 মোত হস্তে হোৱে চৰাচৰ মোতেসে প্ৰৱৰ্ত্তে নিৰন্তৰ
 ইহাক অজ্জুন জানে যিটো মহাজন।
 পৰম বিৱেকী সিটোজন মোৰ ভাৱ যুক্ত ছয়া মন
 মোকে মাত্ৰ ভজে শ্ৰৱণ কৰি কীৰ্ত্তন।।৬১৫।।

৬১৩। ময্যাসক্তমনাঃ পাৰ্থ যোগং যুঞ্জন্মদা শ্ৰয়ঃ।
 অসংশয়ং সমগ্ৰং মাং যথা জ্ঞাস্যসি তচ্ছৃণু।।

—ভগবদ্গীতা, ৭.১

সমগ্ৰং বিভূতিবলৈশ্বর্য্যাদিসহিতম্।

—সুবোধিনী-টীকা

৬১৪। যো মামেৱমসম্মুচো জানাতি পুৰুষোত্তমম্।
 স সৰ্ববিভূজতি মাং সৰ্বভাৱেন ভাৰত।।

—ভগবদ্গীতা, ১৫.১৯

৬১৫। অহং সৰ্বস্য প্ৰভৱো মন্তঃ সৰ্বং প্ৰৱৰ্ত্ততে।
 ইতি মত্না ভজন্তে মাং বুধা ভাৱসমধিতাঃ।।

—ভগবদ্গীতা, ১০.৮

মোতেসে কেৱলে দিয়া চিত্ত মোতে মাত্ৰ প্ৰাণ অৰ্পি নিত
 অন্যোঅন্যে মিলি মোকেসে বোধ কৰাৰে।
 মোকে মাত্ৰ কহে সৰ্বক্ষণে পৰম সন্তোষ লভি মনে
 আনন্দসাগৰে মজি বহে প্ৰেমভাৱে।।৬১৬।।
 বহস্যক জানে যিটো লোক সততে কীৰ্ত্তন কৰে মোক
 ধৰি দৃঢ় ব্ৰত কৰি যত্ন বিপৰীত।
 মোৰ সৰ্বোত্তম দুই পাৰে কৰে নমস্কাৰ ভক্তিভাৱে
 তাৰ মোৰ এড়াএড়ি নাহি কদাচিত।।৬১৭।।
 মাধৱে কহন্ত অজ্জুনত শুনা ইটো পৰমার্থ তত্ত্ব
 ভকতেসে মোৰ মহিমা জানে নিঃশেষ।
 তত্ত্বৰূপে সখি জানি মোক তৰিয়া দুৰ্য্যোৰ দুঃখশোক
 অন্তকালে গৈয়া আমাত হোৱে প্ৰৱেশ।।৬১৮।।
 কৃষ্ণ নিগদতি সব্যাসাচী পৰমার্থ তত্ত্ব লৰা বাছি
 সুদৃঢ় বিশ্বাসে শৰণ লৈয়ো আন্মাত।

৬১৬। মচ্চিত্তা মদগতপ্ৰাণা বোধয়ন্তঃ পৰম্পৰম্।

কথয়ন্তশ্চ মাং নিত্যং তুষ্যন্তি চ বমন্তি চ।। —ভগবদ্গীতা, ১০.৯

৬১৭। সততং কীৰ্ত্তয়ন্তো মাং যতন্তশ্চ দৃঢ়ব্ৰতাঃ।।

নমস্যন্তশ্চ মাং ভক্ত্যা নিত্যযুক্তা উপাসতে।।

—ভগবদ্গীতা, ৯.১৪

৬১৮। ভক্ত্যা মামভিজানাতি যাবান্ যশ্চাম্মি তত্ত্বতঃ।

ততো মাং তত্ত্বতো জ্ঞাত্বা ৰিশতে তদনন্তৰম্।।

—ভগবদ্গীতা, ১৮.৫৫

মোতে মাত্ৰ সদা দিয়া চিত্ত গায়া মোৰ গুণনাম গীত
সকলে শাস্ত্ৰৰ কহিলো সাৰ সাক্ষাত।।৬১৯।।

ছবি

ভগৱন্ত ভক্তিয়ুক্ত পুৰুষৰ আত্মবোধ
মাধৱৰ প্ৰসাদে মিলয়।
কৃষ্ণৰ কৃপাত জানা গুচয় সংসাৰ ভয়
এহিমাণে গীতাৰ নিৰ্ণয়।।৬২০।।

লেছাৰি

জানা শ্ৰীৰাম নাম নিজ সমস্তে মন্ত্ৰৰ মূল বীজ
সঞ্জীৱনীপ্ৰায় যাৰ মনে প্ৰৱেশয়।
যদি হলাহল পান কৰে প্ৰলয় বহিত যদি পৰে
মৃত্যুৰ মুখত প্ৰৱেশিলে নাহি ভয়।।৬২১।।

৬১৯। তুল. ভগৱদ্গীতা, ১৮।৬৩, ৬৪-৬৬।।

৬২০। ভগৱদ্ভক্তিয়ুক্তস্য তৎপ্ৰসাদাত্মবোধতঃ।।
সুখং বন্ধৱিমুক্তিঃ স্যাদিতি গীতাত্মসংগ্ৰহঃ।।

—শ্ৰীধৰস্বামী, (গীতা) সুবোধিনী-টীকা, ১৮.৭৮

৬২১। শ্ৰীৰামনামাখিলমন্ত্ৰবীজং

সঞ্জীৱনী চেম্মনসি প্ৰৱিষ্টম্।

হলাহলং বা প্ৰলয়ানলং বা

মৃত্যোন্মুখং বা ৱিশতাং কুতোভয়ম্।।

(—ভক্তি-বিৱেক, ৩১৬)

৬২০। পা. তেৱে—জানা/ সুখে/ পাছে; গচয়-তৰয়; ভয়—বন্ধ

পূৰ্ণ শশী পূৰ্ণ দুগ্ধসিন্ধু সিমত প্ৰকাশ নকৰয়
কমনীয় লক্ষ্মী বদনো সিমত নয়।

ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ পাদপদ্ম ভজি স্পৃহাহীন ভৈলা সিটো
সিটো মনগোট যিমতে শোভা কৰয়।।৬২২।।

শ্ৰীমুকুন্দৰ নামগুণ কীৰ্ত্তন প্ৰকাশে যিদিশত
সি দিশক প্ৰতি নমস্কাৰ যিটো কৰে।

চিদানন্দ ঘন স্বৰূপত ঈশ্বৰ কৃষ্ণত নিত্যাগত
পৰম আনন্দ কৰে সিটো সাধু নৰে।।৬২৩।।

হৰিভক্তি ৰাজমাৰ্গে গুৰু- পদনখ চন্দ্ৰ প্ৰকাশিত
শ্ৰুতি জননীৰ পদপস্থ অনুসৰি।

ফুৰো হুয়া আমি আনন্দিত স্থলন নাহিকে কদাচিত
মহাজনসৰ জানিবা নিশ্চয় কৰি।।৬২৪।।

৬২২। ন তথা ভাতি পূৰ্ণেন্দুৰ্ন পূৰ্ণোদুগ্ধসাগৰঃ।

ন লক্ষ্মীৱদনং কাস্তং স্পৃহাহীনং যথা মনঃ।।

৬২৩। কীৰ্ত্তনং শ্ৰীমুকুন্দস্য যস্যান্দিশি ৱিৰাজতে।

নত্বা তাং দিশমানন্দঘনে নন্দতি মানৱঃ।।

—ব্ৰহ্মপুৰাণ

৬২৪। হৰিভক্তিৰাজমাৰ্গে গুৰুপদনখচন্দ্ৰিকাধৌতে।

শ্ৰুতিজননীপদপদ্বতিমনুসৰতাং ন কুতঃ স্থলনম্।।

নিন্দা

শ্রীমন্ত শঙ্কৰে প্ৰকাশিলা গৌৰিন্দৰ গুণনাম যশ
 জগতৰ লোকে পৰম আনন্দে গাৰে।
 হেনয় শঙ্কৰ গুৰু বিনে কমন কাৰণে আন জনে
 লোকৰ মাজত আপুনি গুৰু বোলাৰে।।৬২৫।।
 বিষ্ণুৰ সহস্ৰনাম সদা আছন্তো জিহ্বায়ে তাক এড়ি
 সদায় বিৰোধ বচন মাত্ৰ ৰটয়।
 বুদ্ধি বিষ্ণুতত্ত্ব পৰিহৰি অসন্ত বস্তুত ৰতি কৰি
 যেন বেশ্যা জাৰপতিত মাত্ৰ ৰময়।।৬২৬।।
 সমস্তৰে আদি নৰতনু উদ্যম কোটিয়ো নপায় পুনু
 কোনো ভাগ্যোদয়ে পায় নাৰ দৃঢ় আতি।
 গুৰু ভৈলা আৰ কৰ্ণধাৰ কৃষ্ণে ভৈলা অনুকূল বায়ু
 তথাপি সংসাৰ নতৰয় আত্মঘাতী।।৬২৭।।
 মাধৱে বোলন্ত শ্ৰুতি স্মৃতি মোৰ আজ্ঞা বাণী জানা নিষ্ঠি
 যিটোজনে আকে উলঙ্ঘিয়া প্ৰৱৰ্ত্তয়।

৬২৬। তিষ্ঠতি বিষ্ণেৰ্ণামসহস্ৰং জিহ্বা ৰপতি বিৰুদ্ধমজস্ৰম।

প্ৰায়ো বুদ্ধিৰসদাসক্তা কুলটা জাৰপত্যাবনুৰক্তা।।

৬২৭। নৃদেহমাদ্যং সূলাভং সুদুৰ্লভং প্লবং সুকল্পং গুৰুকৰ্ণধাৰম।

ময়ানুকূলেন নভস্বতেৰিতং পুমান্ ভৱাক্ৰিং ন তৰেৎ স আত্মহা।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.২০.১৭

ভৈল সিটো মোৰ আজ্ঞাছেদী মোক দ্বেষ কৰিলেক আতি
 মোৰ ভক্ত হস্তো বৈষ্ণৱ সিটো নোহয়।।৬২৮।।
 যত উগ্র তপ জ্ঞান গুণ যাগ যোগ যজ্ঞ দান পুণ্য
 কিবা প্ৰয়োজন সাধিবেক তাসম্বাৰ।
 কৃষ্ণ জগতৰ গুৰু নিষ্ঠ মোক্ষসুখপ্ৰদ দেৱ ইষ্ট
 তাহান চৰণে ভকতি নাহিকে যাৰ।।৬২৯।।
 শিশুৰ বিষয় আশা আগ যুৱা সেৱা কৰে পায় লাগ
 বৃদ্ধে ভোগ কৰি পিঠি দিলে বিষয়ক।
 হৰি ভকতিক পৰিহৰি বৃদ্ধে বিষয়ক টেৰ কৰি
 পুনু পালটিয়া নিৰেখি আছে কিসক।।৬৩০।।
 বালকে কৰোক বহুমান যুৱায়ে সেৱোক পাৰেমান
 বৃদ্ধে বিষয়ৰ বহিৰ্ভূত হয় বৈল।

৬২৮। শ্ৰুতিস্মৃতিৰ্মৈৱাজ্ঞে যন্তল্লঙ্ঘ্য প্ৰৱৰ্ত্ততে।

আজ্ঞাছেদী মম দ্বেষী মন্ত্ৰজোহপি ন বৈষ্ণৱঃ।।

—বৃহদ্বামন-পুৰাণ, (১)

৬২৯। কিং বিদ্যায়া চান্যগুণৈশ্চ তেযাং যজ্ঞৈশ্চ দানৈশ্চ তপোভিৰ্গ্ৰেঃ।

যেযাং ন ভক্তিৰ্ভৱতীহ কৃষ্ণে জগদ্গুৰৌ মোক্ষসুখপ্ৰদে চ।।

—ব্ৰহ্ম-পুৰাণ, ৪৯.৭০

৬৩০। অগ্ৰে কস্যচিদস্তি কিঞ্চিদভিতঃ কেনাপি পৃষ্ঠে কৃতঃ।

সংসাৰশিশুভাৱযৌৱনজৰাভাৱতাবাদয়ঃ।।

—শান্তিশতক, ৪২

৬২৯। পা. গুৰুনিষ্ঠ— গুৰু ইষ্ট/আত্মা নিজ

মোক্ষ সুখপ্ৰদ দেৱ ইষ্ট— মোক্ষপ্ৰদ দেৱ গুৰু ইষ্ট

ভোগ কৰিবাক নপাৰয় তথাপিতো আশা নছাড়য়
 হৰি হৰি হৰি কিনো বিপৰীত ভৈল।।৬৩১।।
 বৃদ্ধেসরে জানা বিষয়ক ভোগ কৰিবাক নপাৰয়
 ভক্তিহীন বৃদ্ধে তেজিতে সমর্থ নয়।
 দশন বিহীন কুত্তা যেন হাড় চোবাইবাক নপাৰয়
 জিহ্বা লড়বড় কৰি মাত্র চেলেকয়।।৬৩২।।
 বৈষ্ণৱ নিন্দুক সূচকক বিষ্ঠা লুটা গ্রাম্য শূকৰক
 বিধাতায়ে দুইকো স্রজিলন্ত দায়াতৰে।
 সূচকে জানিবা নিৰন্তৰে সাধুসকলক শুদ্ধি কৰে
 যিমতে শূকৰে গ্রামক শোধন কৰে।।৬৩৩।।
 মৃগ মীন মহাসাধু নৰে মনৰ সন্তোষে তৃণ জলে
 হিংসাসূন্য হুয়া থাকয় জীৱন ধৰি।
 তথাপিতো ইটো ত্ৰিতয়ৰ কৈৱৰ্ত্ত পিশুন ব্যাধসৰ
 ইটো জগতত তিনি অকাৰণ বৈৰী।।৬৩৪।।

৬৩১। বালস্তুদ্বহ্মন্যতাং স্বরয়সি প্রাগ্ভো যুরাসেরতাং।

বৃদ্ধস্তদ্বিয়াদ্বহ্মিত ইব ব্যাবৃত্য কিং পশ্যতি।। —শাস্তিশতক, ৪২

৬৩২। নাপি ভোক্তুং ন চ ত্যক্তুং শক্লোতি বিষয়ান্ জৰী।

অস্থিনিদর্শনঃ শ্বেৰ জিহ্বায়া লেটি কেৰলম।।

৬৩৩। সূচকঃ শূকৰশ্চৈৰ দ্বাৰেতৌ বিধিনিৰ্মিতৌ।

সূচকঃ শুধ্যতি সাধুন্ গ্রামঞ্চ শূকৰো যথা।।

৬৩৪। মৃগমীনমহাসাধুনাং তৃণজলসন্তোষরিহিতবৃত্তীনাং।

লুক্কককৈৱৰ্ত্ত পিশুনাঃ অকাৰণবৈৰিণো জগতি।।

—নাৰদীয়-পুৰাণ, ৩৫.৩৭

সমস্তৰে আত্মা নাৰায়ণ আত্ম সুখে ৰতি সৰ্বক্ষণ
 এহি হেতু হৰি সমস্ত প্রাণীতে সম।
 তাক্ষ যিটো ভজে সুখে তৰে নভজি সংসাৰে মজি মৰে
 কৃষ্ণক বিষম বোলয় কোন অধম।।৬৩৫।।

আত্ম-নিন্দা

হৰিসে কেৱলে সঞ্চা মাত্র বাম বাম বাম বাম বাম
 তান্ত বিনে মিছা যত দেখি শুনি মানে।
 তাক যিটো মিছা কৰি আশা বাম বাম বাম বাম বাম
 দুৰাচাৰ মন মৰস কেনে অজ্ঞানে।।৬৩৬।।

মহিমা

বা-শব্দক উচ্চৰন্তে বাম বাম বাম বাম বাম
 মুখ হন্তে বাজ হুয়া পলায় পাপমানে।

৬৩৫। ন ব্রহ্মণঃ স্বপৰভেদমতিস্তৱ স্যাৎ-

সৰ্ব্বাত্মনঃ সমদৃশঃ স্বসুখানুভূতেঃ।

সংসেরতাং সুৰতৰোৰিৰ তে প্ৰসাদঃ

সেৱানুৰূপমুদয়ো ন বিপৰ্য্যয়োত্র।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১০.৭২.৬

৬৩৬। ইয়াৰ পিছত কোনো কোনো পুথিত এই যোকা ঘোষা পোৱা যায়।

(কামৰূপ অনুসন্ধান সমিতিৰ সংগ্ৰহৰ পুথি দ্ৰষ্টব্য)

হৰি সত্য নিত্য ভগৱন্ত নাহি পূৰ্ব্বাপৰ আদি অন্ত

তাহান চৰিত্ৰ পৰম আনন্দ ৰস।

তাক এৰি মন দুৰাশয়

যতেক বিষয় বিষময়

তাক্ষ আশা এৰি সংসাৰে মজি মৰস।।

পুণ্যমানে হোরে অভ্যন্তরে বাম বাম বাম বাম বাম
ম-বুলি আতি কপাট মাৰয় টানে।।৬৩৭।।

কৃষ্ণ প্রিয়তম আত্মা নিজ বাম বাম বাম বাম বাম
যাত হস্তে অণুমাত্রকো ভয় নুশুনি।

আক ঘিটো জানে সেইজন বাম বাম বাম বাম বাম
বিদ্যারস্ত গুরু সেইসে হৰি আপুনি।।৬৩৮।।

অনন্ত শকতি তুমি বাম লক্ষ্মণ সুগ্রীর বিভীষণ
হনুমন্ত আদি মহা মহা বীরগণে।

আনি তরু লতা পৰ্ব্বতক কতেক যোজন সমুদ্রক
সেতু বান্ধি পাৰ ভৈলাহা মহা যতনে।।৬৩৯।।

হে প্রাণপ্রভু বসুপতি বাম বাম বাম বাম বাম
তোক্ষ্মাত কৰিয়া তযু গুণনাম চাৰ।

বিনা সেতুবন্ধ কৰি নৰে বাম বাম বাম বাম বাম
অপাৰ সংসাৰ সমুদ্রৰ হোরে পাৰ।।৬৪০।।

৬৩৭। বাশদোচ্চাৰণেনৈৰ মুখান্নিৰ্য্যতি পাতকম্।।

পুণ্যং প্ৰৰিষ্টং ভবতি মকাৰস্ত কপাটকম্।।

৬৩৮। কৃষ্ণঃ প্ৰিয়তমশ্চাত্মা যতো ন ভয়মম্বপি।

ইতি রেদ স রৈ বিদ্বান্ যো বিদ্বান্ স গুরুহৰিঃ।।

৬৪০। বাম ত্বত্তোহধিকং নাম যদুক্তৈৰ নবস্তৰেৎ।

বিনাপি সেতুনিৰ্ম্মাণমপাৰং ভৱসাগৰম্।।

কৃষ্ণ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি ঘিটো অন্তকালে নিজপ্রাণ তেজে
আদ্যৰ শব্দে মুকুতি তাক্ক দিৰয়।

আৰ আক কিবা দিবো বুলি আউৰ দুইপদে লজ্জা হুয়া
ঋণী ভৈলো বুলি নমাইয়া মাথ থাকয়।।৬৪১।।

হে কৃষ্ণ তযু পদমূলে একান্ত শৰণ লৰে ঘিটো
কোন লাভ ইটো এড়াইবে কালৰ ভয়।

তযু ভকতৰ সঙ্গগোটে সৰ্ব পুৰুষাৰ্থৰাশি শিৰে
চড়িয়া কৌতুকে অত্যন্ত নৃত্য কৰয়।।৬৪২।।

পৰম দুৰ্ব্বোধ্য আত্মতত্ত্ব তাৰ জ্ঞান অৰ্থে হৰি যত
লীলা অৱতাৰ ধৰা তুমি কৃপাময়।

তাহান চৰিত্ৰ সুধাসিন্ধু তাত ক্ৰীড়া কৰি দীনবন্ধু
চাৰি পুৰুষাৰ্থ তৃণৰ সম কৰয়।।৬৪৩।।

উৰুক্রম পদৰেণু সেৰি ছয় উৰ্মি জিনিলেক ঘিটো
সিটো পুৰুষৰ জানিবা আশ্চৰ্য্য নাই।

৬৪১। কৃষ্ণঃ কৃষ্ণঃ কৃষ্ণ ইত্যন্তকালে

জল্পন্ জন্তুজীৱিতং যো জহতি।

আদ্যশব্দঃ কল্পতে তস্য মুক্ত্যে

ব্ৰীড়ানম্ৰৌ তিষ্ঠাতো'ন্যাব্গছে।। —ভাৰত-বিভাগ (?)

৬৪২। ত্বৎপাদমূলে প্ৰৰিষ্টস্য কৃতান্তভয়াভাৰঃ কিয়ানয়ং লাভঃ যত্ত্বুক্তসঙ্গ

এৱ সকলপুৰুষাৰ্থশ্ৰেণিশিৰসি নৰীণতি।

৬৪৩। দুৰৱগমাত্মতত্ত্বনিগমায় তৱাত্মনশ্চৰিতামহামৃতান্ধিপৰিৰ্ত্তপৰিশ্ৰমণাঃ।।

ন পৰিলসন্তি কেচিদপৰগমপীশ্বৰ তেচৰণসৰোৰুহং সকুলসঙ্গৱিসৃষ্টগৃহাঃ।।

আকেসে আশ্চর্য্য বুলি খৰি যাৰ নাম একবাৰ স্মৰি
 চাঙালো সম্প্ৰতি সংসাৰবন্ধ এড়ায়।।৬৪৪।।
 কৃষ্ণক বোলন্ত ধনঞ্জয় তোম্কাৰ কীৰ্ত্তনে কৃপাময়
 আতি অনুৰাগে জগতে কৰে হৰিষ।
 তোম্কাৰ কীৰ্ত্তন অগনিৰ শিখায়ে দগধ হুয়া আতি
 বান্ধস পিশাচ পলাই যায় দশোদিশ।।৬৪৫।।
 ভক্তিসৰোবৰে কৃষ্ণপদ পঙ্কজত পৰি নিৰন্তৰে
 পৰম আনন্দে ভকত ভ্ৰমৰ জাকে।
 কৃষ্ণ যশৰসমধুপানে মত্ত হুয়া আতি সাৰধানে
 ৰামনাম ৰাজহংস ৰাৰ শুনি থাকে।।৬৪৬।।
 ঐকান্তিক মহামুনি যত নিৰ্ব্বৰ্ত্তিয়া বিধি নিষেধত
 নিৰ্গুণ ভাৰত থিতি হুয়া নিৰন্তৰে।
 জানি পুৰুষাৰ্থ সাৰতত্ত্ব কৃষ্ণ কথামৃত সাগৰত
 কথনে মথনে সদায়ে ৰমণ কৰে।।৬৪৭।।

৬৪৪। নৈৰংরিধঃ পুৰুষকাৰ উৰুক্ৰমস্য পুংসাং তদণ্ডিষ্মৰজসা জিতযড্ গুণানাং
 চিত্ৰং বিদূৰবিগতঃ সকৃদাদদীত যন্মামধেয়মধুনা জহাতি বন্ধম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৫.১.৩৫

৬৪৫। স্থানে হৃষীকেশ তৰ প্ৰকীৰ্ত্ত্যা জগৎ প্ৰহাৰ্য্যতানুৰজ্যতে চ।

বন্ধাংসি ভীতানি দিশো দ্ৰবন্তি সৰ্বে নমস্যন্তি চ সিদ্ধসংঘাঃ।।

—ভাগৱদগীতা, ১১.৩৬

৬৪৭। প্ৰায়েণ মুনয়ো ৰাজমিবৃত্তা বিধিষেধতঃ।

নৈৰ্গুণ্যস্থা ৰমন্তে স্ম গুণানুকথনে হৰেঃ।। —ভাগৱত-পুৰাণ, ২.১.৭

হৰিৰ গুণৰ দেখা বল লভিলেক যিটো মোক্ষফল
 তাহাৰাসৰৰো চিত্তক আনয় টানি।
 এতেকে নিপুণ যিটোজন কৃষ্ণৰ চৰণে দিয়া মন
 হৰিৰ গুণক নছাড়িবা সাৰ জানি।।৬৪৮।।
 শুক নিগদতি পৰীক্ষিত যদি আমি নিৰ্গুণত থিত
 তথাপি উত্তম শ্লোকৰ মহিমা গুণে।
 কৰিলেক মোক বশ্য চিত্ত ভাগৱত গ্ৰন্থ বিপৰীত
 পৰম আনন্দে পঢ়িলো আমি আপুনে।।৬৪৯।।
 তোম্কাত কহিবো সেই শাস্ত্ৰ তুমি আক শুনিবাৰ পাত্ৰ
 মহাপুৰুষৰ সেৱক তুমি সম্প্ৰতি।
 ই শাস্ত্ৰৰ শ্ৰদ্ধা মাত্ৰকত মুকুন্দৰ পাদ পঙ্কজত
 আতি শীঘ্ৰে তাৰ হুইবে জানা সতী মতি।।৬৫০।।
 সৃষ্টি স্থিতি প্ৰলয়ৰ হেতু অনন্ত বিচিত্ৰ কৰ্ম হৰি
 কৰা যিটো তাক গাৱে শুনে প্ৰশংসয়।

৬৪৯। পৰিনিষ্ঠিতো'পি নৈৰ্গুণ্যে উত্তমশ্লোকলীলয়া।

গৃহীতচেতা ৰাজৰ্ষে আখ্যানং যদধীতৰান্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ২.১.৯

৬৫০। তদহং তেহ'ভিধাস্যামি মহাপৌৰুষিকো ভৱান্।

যস্য শ্ৰদ্ধতামাশু স্যানুকুন্দে মতিঃ সতী।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ২.১.১০

অপৰ্গ দাতা ভগৱন্ত তাহান চৰণপঙ্কজত
তিনিৰো নিছয় উত্তম ভক্তি হোৱয়।।৬৫১।।

নাম-মহিমা

হৰিকীৰ্ত্তনৰ তাপ লাগি পলায় পাপ দশো দিশে ভাগি
হেৰ পাইলে বুলি ভয়ত ভিড়ি লৱড়ে।
ব্ৰহ্মাণ্ড ভিতৰে নপাই ঠাই আউৰ ব্ৰহ্মাণ্ডক পলাই যায়
নামে খেদি নেস্তে ব্ৰহ্মাণ্ডোপৰি বাগৰে।।৬৫২।।
পাছে পাছে হৰিনামে খেদে একো ব্ৰহ্মাণ্ডত থান নেদে
মহা মহা পাতকৰ গৰ্ব ভৈল দূৰ।
এৰে কৈক যাইবো বুলি ডৰি কাম্পে সৰে পাপ তৰতৰি
হৰিনামে পাই দহি কৰিলেক চূৰ।।৬৫৩।।
নামে পুৰুষক শুদ্ধ কৰি বৈল নাম তাতে ভৰিপূৰি
ধৰ্ম্মময় তনু ভৈ গৈল হৰিভকত।
হৰিৰ কৰুণা ভৈলা তাক উচ্চ কৰি দিয়া হৰি ডাক
পৰম সন্তোষে নাচে আতি আনন্দত।।৬৫৪।।
শুদ্ধে বা অশুদ্ধে এক নাম বোলে বা শুনে বা মনে স্মৰে
অপৰাধহীন পুৰুষক সদ্যে তাৰে।

৬৫১। যানীহ বিশ্বিলয়োদ্ভৱবৃত্তিহেতুঃ কৰ্ম্মাণ্যান্যৱিয্যাণি হৰিশ্চকাৰ।
যন্তুঙ্গ গায়তি শৃণোত্যনুমোদতে বা ভক্তিৰ্ভৱেদ্ভগৱতি হ্যপৰ্গমাৰ্গে।।
—ভাগৱত-পুৰাণ, ১০.৬৯.৪৫

দেহ ধন জন অৰ্থ লোভে পাষণ্ড বুদ্ধিয়ে ষিটো লৰে
সেহি হৰিনামে তাৰিতে শীঘ্ৰে নপাৰে।।৬৫৫।।

তুতি

বসুদেৱ নিগদতি হাসি সাক্ষাতে বিদিত ভৈলা আসি
তুমিসি পুৰুষ প্ৰকৃতিতো কৰি পৰ।
সমস্তে জীৱৰ বুদ্ধি সাক্ষী কেৱলে আনন্দ অনুভৱ
স্বৰূপ সুখৰ সাগৰ দেৱ ঈশ্বৰ।।৬৫৬।।
হে কৃষ্ণ যত জীৱ নিত্য তিনি তাপে ছয়া সন্তাপিত
দুৰ্য্যোৰ সংসাৰ তাপত পৰি আছয়।
তযু পদ শ্বেতছত্ৰ প্ৰায় অমৃত বৰিষে সৰ্বদায়
তাৰ ছয়া বিনে নেদেখো আৰ আশ্ৰয়।।৬৫৭।।

৬৫৫। নামৈকং যস্য জিহ্মং স্মৰণপথগতং শ্ৰোত্ৰমূলং গতং বা।
শুদ্ধং বাশুদ্ধৱৰ্ণং ব্যৱহিতৰহিতং তাৰয়ত্যেৱ সতাম্।।
তচ্চেদেহদ্রিণৰনিতালাভপাষণ্ডমধ্যে।
নিষ্কিপুং স্যান্ন ফলজনকং শীঘ্ৰমেৱাত্ৰ ৰিপ্ৰ।।
—পদ্ম-পুৰাণ, স্বৰ্গখণ্ড, ৪৮.৫৬
ব্যৱহিতৰহিতং নামাপৰাধৰহিতং —ভক্তি-বত্নাকৰ, ৮.১০
৬৫৬। বসুদেৱ উৱাচ।। ৰিদিতো' সি ভৱান্ সাক্ষাৎ পুৰুষং প্ৰকৃতেঃ পৰঃ।
কেৱলানুভৱানন্দস্বৰূপঃ সৰ্ব্ববুদ্ধিদুক্।।
—ভাগৱত-পুৰাণ, ১০.৩.১৩
৬৫৭। তাপত্ৰয়েণাভিতস্য ঘোৰে সন্তপ্যমানস্য ভৱান্ কনীশ।
পশ্যামি নানাচ্ছৰণং তৱাঙিহ্নদন্দাতপত্ৰাদমৃতভিৱৰ্ষাৎ।।
—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.১৯.৯

বলি নিগদতি যদুপতি বাম বাম বাম বাম বাম
কিনো কৃপা মোক কৰিলাহা নাৰায়ণ।
দেৱৰো দুৰ্লভ আতিশয় বাম বাম বাম বাম বাম
গৃহতে থাকিয়া দেখিলো তযু চৰণ।।৬৫৮।।

প্রার্থনা

ব্রহ্মা আদি কৰি জীৱ যত বাম বাম বাম বাম বাম
মায়াশয্যা মাজে আছয় ঘুমটি যাই।
তুমিসে চৈতন্য সনাতন বাম বাম বাম বাম বাম
আমি অচেতন নিয়োক নাথ জগাই।।৬৫৯।।
ক্ষুদ্ৰ সুখে বহু আশা কৰি ভৱকূপে জীৱ আছে পৰি
কালসৰ্পে দংশি হৰিল চেতন তাৰ।
মোক্ষ ৰূপ তযু বাক্যামৃত কৃপায়ে সিধিগয়া প্ৰতিনিতি
দয়াময় কৃষ্ণ কৰিয়ো তাক উদ্ধাৰ।।৬৬০।।

৬৫৮। দৰ্শনং তে হি ভগৱন্দেৱানামপি দুৰ্লভম্।

অস্মাকং কিমহো ভাগ্যং দৃষ্টমদ্য গৃহে ৰসন্।।

৬৫৯। তুল. ব্ৰহ্মাদিতৃণপৰ্য্যাস্তং ভূতগ্ৰামচতুৰিধং।

চৰাচৰমিদং ৰিশ্বং প্ৰসুপ্তং যস্য মায়ায়া।।

—গৰুড়-পুৰাণ, ২.২৩৮.৭ (ভক্তি-বত্নাকৰ, ৩৩.১৩)

৬৬০। দ্ৰষ্টং জনং সম্পতিতং বিলে' স্মিন্ কালাহিনা ক্ষুদ্ৰসুখোৰুতৰ্ধম্।

সমুদ্ভৱেনং কৃপয়াপৰগৈৰ্চোভিৰাসিঞ্চ মহানুভাৰ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.১৯.১০

৬৫৯। পা. জীৱ যত— জীৱ নিৰন্তৰে/যত জীৱ

সৰোবৰে গ্ৰাহে ধৰি আছে গজেন্দ্ৰ পীড়াক পায় পাছে
আকাশে গৰুড়কন্ধে চক্ৰ ধৰি হৰি।
দেখি সুৰ্গৰ পদ্ব ধৰি বোলে দুঃখে আৰ্ত্তনাদ কৰি
নমো ভগৱন্ত গুৰু লৈয়ো দাস কৰি।।৬৬১।।
মধুৰিপু বাম ৰঘুপতি তুমি ভকতৰ নিজ গতি
তোম্মাৰ চৰণে শৰণ কৰিলো সাৰ।
নমো দেৱ দীনদুঃখহাৰী দায়াশীল দামোদৰ প্ৰভু
আমি দুখিতক চৰণে কৰা উদ্ধাৰ।।৬৬২।।
হে কৃষ্ণ তযু পাদপদ্ব পঞ্জৰ ভিতৰে মোৰ মন
ৰাজহংস পশি থাকোক প্ৰভু সৰ্ব্বথা।
প্ৰাণ প্ৰয়াণৰ সময়ত কফ বাত পিত্ত আদি যত
কণ্ঠ নিৰোধনে তোম্মাৰ স্মৰণ কথা।।৬৬৩।।
হে কৃষ্ণ পুত্ৰ পত্নী সঙ্গ তেজি তযু পদ চিন্তি নিত
গৰ্ব্বশূন্য সন্তসৰৰ আশ্ৰমে যাইবো।

৬৬১। সো' স্তঃসৰসুৰুবলেন গৃহীত আৰ্ত্তো দৃষ্ট্বা গৰুত্মতি হৰিৎ খ উপান্তচক্ৰম্।।

উৎক্ষিপ্য সান্বুজকৰং গিবমাহ কৃচ্ছান্নাৰায়ণাখিলগুৰো ভগৱনমস্তে।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৮.৩.৩২

৬৬৩। কৃষ্ণ ত্বদীয়পদপঙ্কজপঞ্জৰাস্তে অদ্যৈৱ মে ৰিশতু মানসৰাজহংসঃ।

প্ৰাণপ্ৰয়াণসময়ে কফৰাতপিত্তৈঃ কণ্ঠাৰবোধনৰিধৌ স্মৰণং কুতস্তে।।

—পাণ্ডৱী-গীতা

৬৬৩। পা. মোৰ মন—মজু মন।পশি—পক্ষি।

কণ্ঠ.... স্মৰণ কথা— কণ্ঠ অৰোধন তোমাৰ ৰহস্য কথা

তাসম্বাৰ মুখপদ্মে বাজ হুইবে তযু কথামৃত নদী
তাতে মগ্ন হুয়া দেহাৰ হাত এড়াইবো।।৬৬৪।।

তাৎপৰ্য্য

চাৰিও বেদৰ চাৰি অক্ষৰ সাৰ কাঢ়ি আনি ব্ৰহ্মাদেৱে
বেকত কৰিয়া থৈলা নাৰায়ণবাণী।
সেহি নাৰায়ণ নাম গায়া শুদ্ধ কৰো আমি চিত্ত কায়া
হৰি সন্তোষৰ কাৰণ আন নজানি।।৬৬৫।।
একেখানি মাত্ৰ শাস্ত্ৰ নিষ্ঠ দেৱকী নন্দনে কৈলা যাক
দেৱো এক মাত্ৰ দেৱকীদেৱীৰ সুত।

৬৬৪। মুঞ্চঃশ্চ তদঙ্গসঙ্গমনিশং ত্বামেৰ সঞ্চিঃস্তয়ন্
সন্তঃ সন্তি যতো যতো গতমদাস্তানাশমানাৱসন্।
নিত্যং তন্মুখপঙ্কজাদিগলিতত্বংপুণ্যাগাথামৃত-
স্রোতঃসংল্লবসংপ্লুতো নৰহৰে ন স্যামহং দেনভুৎ।।
—শ্ৰীধৰস্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ-দীপিকা, ১০.৮৪.৩৫

৬৬৫। চতুৰ্গাং বেদানাং হৃদয়মিদমাকৃষ্য ৰিধিনা
চতুৰ্ভিৰ্গৈৰ্যৎ স্ফুটমঘাটি নাৰায়ণপদম্।
তদেৱং গায়ন্তো ৰয়মিহ চাত্মানং
পুনীমো জানীমো ন হৰিতোষণায় কিমপি। —স্কন্দ-পুৰাণ, কাশীখণ্ড
পা. তদেৱং—তদেতৎ। চাত্মানং— চিদাত্মানমধুনা।
হৰিতোষণায়— হৰিপৰিতোষায়।

দেৱকী পুত্ৰৰ পদসেৱা কৰ্ম্মো এক এহিমাণে মাত্ৰ
মন্ত্ৰো একে তান নাম মাত্ৰ অদভূত।।৬৬৬।।
কৃষ্ণশে চিত্ত ধৌত হুয়া সমস্তে ক্লেশক তৰি পুনু
কৃষ্ণদাসে কৃষ্ণচৰণমূল নেড়য়।
সকলে সম্পূৰ্ণ নিজ গৃহ পথিকসকলে পায় পুনু
দুখ এড়াই যেন সিটো গৃহ নছাড়য়।।৬৬৭।।
সকলে উপনিষদ ধেনু দোন্ধা ভৈলা তানে নন্দসুত
তাৰ বৎস ভৈলা কুন্তীসুত ধনঞ্জয়।
দুন্ধ ভৈল মহা গীতামৃত কৃষ্ণৰ চৰণে দিয়া চিত্ত
সুবুদ্ধিসকলে সন্তোষে পান কৰয়।।৬৬৮।।

৬৬৬। একং শাস্ত্ৰং দেৱকীপুত্ৰগীতম্
একো দেৱো দেৱকীপুত্ৰ এৱ।
কৰ্ম্মোপ্যেকং তস্য দেৱস্য সেৱা
মন্ত্ৰো' প্যেকং তস্য দেৱস্য নাম।। —ভক্তি-ৰত্নাকৰ ৫.৩১
৬৬৭। ধৌতাত্মা পুৰুষঃ কৃষ্ণপাদমূলং ন মুঞ্চতি।
মুক্তসৰ্ব্বপৰিক্লেশঃ পাষ্ট্ৰঃ স্বশৰণং যথা।। —ভাগৱত-পুৰাণ, ২.৮.৬
৬৬৮। সৰ্ব্বোপনিষদো গাৱো দোন্ধা গোপালনন্দনঃ।
পাৰ্থো ৰৎসঃ সুধীৰ্ভোক্তা দুন্ধং গীতামৃতং মহৎ।।
—বৈষ্ণৱীয়-তত্ত্বসাৰ (গীতা-মাহাত্ম্য ৫)

৬৬৬। পা. দেৱকী নন্দনে— দেৱকী তনয়ে

বস্তু প্রকাশ

আদি সত্যযুগে শুদ্ধ ধৰ্ম্ম আছিলেক মাত্ৰ হৰি নাম
দেৱসৰে গুপ্ত কৰিলে কৰি কপট।

হেন হৰি নাম ব্যক্ত কৰি সমস্তে লোকক উদ্ধাৰিলা
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে ভাঙ্গিলা সৱাৰো পট।।৬৬৯।।

আশ্রয়

নোহো জানা আমি চাৰি জাতি চাৰিয়ো আশ্ৰমী নোহো আতি
নোহো ধৰ্ম্মশীল দান ব্ৰত তীৰ্থগামী।
কিন্তু পূৰ্ণানন্দ সমুদ্ৰৰ গোপীভৰ্ত্তা পদকমলৰ
দাসৰো দাস তান দাস ভৈলো আমি।।৬৭০।।

প্ৰশংসা

সেহি ধন্য লোক শুচিমন্ত সৰ্ব গুণে শ্ৰেষ্ঠ বিদ্যাৱন্ত
যজ্ঞে তপে সি সি জন আতি শুদ্ধমতি।

৬৭০। নাহং বিপ্ৰো ন চ নৰপতিৰ্নাপি বৈশ্যো ন শূদ্ৰো
নো বা বন্নী ন চ গৃহপতিৰ্নো বনস্থো যতিৰ্না।
কিন্তু প্ৰোদ্যমিখিলপৰমানন্দপূৰ্ণামৃতাক্ৰে-
গোপীভৰ্ত্তুঃ পদকমলয়োদাসানুদাসঃ।।

—অজ্ঞাত ৰচক ('সাৰ্বভৌমানাং'— পদ্যাবলী ৭৪)

—ড° দে সম্পাদিত

সি সি জন মহাদাতা জ্ঞানী সি সি সত্যবাদী মহামানী
পুৰুষোত্তমত আছয় যাৰ ভকতি।।৬৭১।।

মহিমায়ুক্ত কীৰ্ত্তন-প্ৰশংসা

যিদিশৰ মহাভক্তসৰে শ্ৰীমন্ত কমললোচনৰ
পৰম সন্তোষে কীৰ্ত্তন যিটো কৰয়।

সিদিশক নমস্কাৰ কৰি দুৰ্য্যোৰ সংসাৰ সুখে তৰি
আপুনি অচ্যুতস্বৰূপ সিটো হোৱয়।।৬৭২।।

ৰমানন্দ পদযুগলৰ মকৰন্দ মধুৱতপ্ৰায়
ভকতসকলে যিদিশত প্ৰকাশয়।

সিদিশ জানিবা গঙ্গাদেৱী অনেক প্ৰৱাহৰূপে সেৰি
পৰম নিৰ্ম্মল স্বৰূপে শোভা কৰয়।।৬৭৩।।

শ্ৰীমধুদ্বিষ ঈশ্বৰৰ কীৰ্ত্তন মঙ্গল নিৰন্তৰ
যিটো ভূমিভাগে শুদ্ধৰূপে হোৱে জাত।

তাৰ খুলি যিটো শিৰে ধৰে নিছয়ে জানিবা সিটো নৰে
কৃষ্ণৰ পৰম বল্লভ হোৱে সাক্ষাত।।৬৭৪।।

৬৭১। লোকঃ স ধন্যঃ স শুচিঃ স বিদ্বান্ মখৈস্তপোভিঃ স গুণৈৰ্বিষ্ঠঃ।
জ্ঞাতা স দাতা স তু সত্যৱজ্ঞা যস্যাস্তি ভক্তিঃ পুৰুষোত্তমাখ্যে।।

—ব্ৰহ্মপুৰাণ, ৪৯.৭১

৬৭২। যস্যান্দিশি মহাভক্তাঃ শ্ৰীমৎকমললোচনম্।

কীৰ্ত্তয়ন্তি নমস্কৃত্য তান্দিশং স্বয়মচ্যুতঃ।। —ব্ৰহ্মপুৰাণ, (?)

হে দেৱ মহেশ্বৰ হৰি তযু কথামৃত পান কৰি
বঢ়ায় ভকতি মনক শুদ্ধ কৰয়।
বৈৰাগ্যেসে সাৰ ভৈলা যাৰ হেনয় বোধক লভি সুখে
পৰম নিৰ্মল বৈকুণ্ঠ গৈয়া পাৰয়।।৬৭৫।।

নামৰ অঙ্ঘয়

কৃষ্ণ নিগদতি অৰ্জুনত দেহাদিক আমি অতিক্রমি
হৈয়া আছো শুদ্ধ ব্রহ্মতো কৰি উত্তম।
এতেকেসে জানা ইটো লোকে বেদতো প্ৰখ্যাত হুয়া আছে
মোৰ নাম ইটো প্ৰসিদ্ধ পুৰুষোত্তম।।৬৭৬।।

৬৭৫। পানেন তে দেৱ কথাসুধায়াঃ প্ৰবৃদ্ধভক্ত্যা বিশদাশয়া যে।

বৈৰাগ্যসাৰং প্ৰতিভা বোধাং যথা' ঙ্গসা'বীযুৰকুণ্ঠধিষগম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৩.৫.৪৫

৬৭৬। যস্মাৎ ক্ষৰমতীতো' হমক্ষবাদপি চোত্তমঃ।

ততো' স্মি লোকে রেদেচ প্ৰথীতঃ পুৰুষোত্তমঃ—ভগৱদ্গীতা, ১৫.১৮

৬৭৫। কোনো কোনো পুথিত এই ঘোষা যোকাৰ পিছত নিম্নোক্ত ঘোষা দুযোকা পোৱা যায়—

মহন্তসৱৰ সঙ্গ লৈয়া হৰিত একান্ত চিত্ত দিয়া
পৰম আনন্দে গায়ো হৰি গুণ নাম।
সহজে কৃপালু দেৱ হৰি লৈব আপুনাৰ দাস কৰি
হৰি দাস হৈলে হৈবা ভাই পূৰ্ণকাম।।
হৰি সত্য নিত্য ভগৱন্ত নাহি পূৰ্ব্বাপৰ আদি অন্ত
তাহান চৰিত্ৰ পৰম আনন্দ ৰস।
তাক এৰি মন দুৰাশয় যতেক বিষয় বিষময়
তাকে আশা কৰি সংসাৰে মজি মৰস।।

খেদ

আপুন নামক বহুতৰ কৰি নিজ সৰ্ব শক্তি দিয়া
কালৰ নিয়ম নিবিহিলা স্মৰণত।
এতাদৃশী তৰ কৃপা হৰি মোহোৰ দুৰ্দ্দৈৱ দেখা কিনো
অনুৰাগ প্ৰভু নভৈল তযু নামত।।৬৭৭।।

ভাগৱত প্ৰশংসা

ভাৰত পুৰাণ আদি যত প্ৰকাশ কৰয় নানামত
যত মহাজনসৱৰ সভা মধ্যত।
পৰম আনন্দ ৰসময় কোটি সূৰ্য্য সম প্ৰকাশয়
মহাভাগৱত নোহন্ত যাৰে বেকত।।৬৭৮।।

উপদেশ

যিটো মহামতি গুৰুজনে হৰিভক্তি পন্থ উপদেশ
দিয়া দুখময় সংসাৰৰ পাৰ কৰে।

৬৭৭। নাম্নামকাৰি বহুধা নিজসৰ্ব শক্তি-

স্তত্বাপিতা নিয়মিতঃ স্মৰণে ন কালঃ।

এতাদৃশী তৰ কৃপা ভগনমৈৱ

দুৰ্দ্দৈৱমীদৃশমিহাজনি নানুৰাগঃ।। —শ্ৰীভাগৱতঃ (পদ্যাবলী ৩১)

৬৭৮। ৰাজস্তে তাৱদন্যানি পুৰাণানি সতাং গণে।

য়াৱন্ন দৃশ্যতে সাক্ষাচ্ছ্ৰীমদ্ভাগৱতং পৰম্।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১২.১৩.১৪ (ভক্তি-বত্নাকৰ ৩৬.১৭)

৬৬৭। পা. কোনো কোনো পুথিত এই ঘোষা যোকা নাই।

হেনয় পৰম গুৰুঋণ শুজিবাক প্ৰতি জানা নিষ্ঠ
 অন্যত্ৰ উপায় নাহি অঞ্জলিত পৰে।।৬৭৯।।
 হৰিভক্তি দাতা গুৰুঋণ শুজিবাক যিটো অহঙ্কাৰী
 অনেক যতনে মনত আলোচে মাত্ৰ।
 ঋণ শুজিবাক নপাৰয় জানিবাহা সিটো দুৰাশয়
 উপলা সদৃশ বিনোদৰ ভৈল পাত্ৰ।।৬৮০।।
 হৰি যেন আতি কৃপাময় ভক্ত গুৰুজনো সেহিনয়
 দুয়োজন এক শৰীৰত মাত্ৰ ভিন্ন।
 কৃপাৰসে যুক্ত হয় চিত্ত লোকৰ হিতক চিন্তি নিত
 নিজ গুণে তুষ্ট দুয়ো অহঙ্কাৰে হীন।।৬৮১।।

খেদ

কত মহাদুঃখে পুণ্য কৰি অপৰগৰ্গযোগ্য নৰতনু
 পায় পৃথিবীত বিষয়ত মজি বৈল।
 সিটো খেদ হৰিসেৱা তেজি আপুনাক আত্মঘাত কৰি
 সিটো মহাপাপী আপুনি বধিত ভৈল।।৬৮২।।

৬৮২। স বধিতো বতাব্ৰহ্মক্ পুণ্যেন মহতা ভূরি।
 লক্ষরাপৰগৰ্গ্যং মনুষ্যং বিষয়েষু বিমজ্জতে।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৪.২৩.২৮

৬৭৯-৬৮৩। পা. কোনো কোনো পুথিত নাই।

পৰম পুৰুষাৰ্থ

একান্ত ভকত যাৰা হয় কিছু অৰ্থ তাৰা নবাঞ্জয়
 মহা অদভূত হৰিগুণ নামময়।
 পৰম মঙ্গল কৃষ্ণেশ যাত পৰে আন নাহি বস
 পৰম আনন্দ সমুদ্রে মজি বহয়।।৬৮৩।।

ঘোষা-ছন্দ

শৰণ

যাদৰ যদুনন্দন মাধৱ মধুসূদন।
 তুমি নিত্য নিৰঞ্জন নাৰায়ণ তোম্মাত লৈলো শৰণ।।৬৮৪।।
 ইবাৰ কৰণাময় হৰি কমলাপতি
 মোৰে নছাড়িবা নাৰায়ণ।
 অৰুণ চৰণতলে হৰি কমলাপতি
 সত্যে সত্যে পশিলো শৰণ।।৬৮৫।।
 হৰিচৰণত শৰণ লৈলো এ হৰি নাৰায়ণ।
 মানৱী জনম সাফল কৈলো এ হৰি নাৰায়ণ।।৬৮৬।।

৬৮৩। একান্তিনো यस্য ন কঞ্চনর্থং বাঞ্জস্তি যে বৈ ভগৱৎপ্ৰপন্নাঃ।
 অত্যন্তুতং তচ্চৰিতং সুমঙ্গলং গায়ন্ত আনন্দসমুদ্ৰমগ্নাঃ।।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৮.৩.২০

গোপাল গোরিন্দ যদুনন্দন।
 কৃষ্ণৰ চৰণে লৈলো শৰণে।।৬৮৭।।
 বাঘৰৰ অভয় চৰণে।
 সত্যে সত্যে পশিলো শৰণে।।৬৮৮।।
 বামৰ চৰণে শৰণ লৈলো।
 মানৱী জনম সাফল কৈলো।।৬৮৯।।
 হৰি ও হৰি চৰণে লাগো।
 অভয় চৰণে শৰণ মাগো।।৬৯০।।
 বাম ৰঘুপতি ৰঘুনন্দন।
 তোম্ভাৰ চৰণে লৈলো শৰণে।।৬৯১।।

ভজন

গোপীনাথ গোরিন্দ বাম কৃষ্ণ হৰি।
 ভজোহো তোম্ভাৰ পদকমলত ধৰি।।৬৯২।।
 ভজোহো গোরিন্দ তোম্ভাৰ পায়।
 মোক নছাড়িবা সেৱক দায়।।৬৯৩।।
 বাম কৃষ্ণ গোপীনাথ গোরিন্দ।
 সেৱোহো তযু পদ অৰৱিন্দ।।৬৯৪।।

প্ৰণত পালক দেৱ গোরিন্দ।
 ভজোহো তযু পদ অৰৱিন্দ।।৬৯৫।।
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 হৰি হৰি তোম্ভাৰ চৰণ মনে ভজো।
 তোমাক নজানি ভৱসিন্ধু মাজে মজো।।৬৯৬।।
 ভুৱনমোহন বাম ভজিলো তোমাৰ পায়।
 মহা মহা পাপী যাৰ নাম জপি উত্তম পদক পায়।।৬৯৭।।
 বাম কৃষ্ণ নাৰায়ণ নিৰঞ্জন নিৰাকাৰ
 নিৰ্বিকাৰ নিৰাময় হৰি।
 চিদানন্দ সদানন্দ পুৰুষ পৰমানন্দ
 ভজো তুৱা চৰণত ধৰি।
 হৰি বাম বিভু প্ৰভু অনন্ত দৈত্যাৰি।।৬৯৮।।

নমস্কাৰ

দীনবন্ধু বাম দয়াশীল দেৱ।
 তুৱা পদকমল সদায় কৰো সেৱ।।৬৯৯।।
 মোৰ প্ৰভু বাম কৰুণাসাগৰ।
 আমি দুখিতক নছাড়িবা দামোদৰ।।৭০০।।
 মধুৰিপু বাম কমললোচন।
 তুৱা গুণনাম ভৱ ভয় বিমোচন।।৭০১।।

বন্দো মাধৱ মধুৰিপু ৰাম।
তুৱা পদকমল যুগল হৰি এ।।৭০২।।

উপদেশ

পিয়ো পিয়ো পিয়ো অমিয়া মাধুৰী হৰি ৰাম ৰাম ৰাম।
দূৰতে তেজিয়া থৈয়ো আন যত মনকাম ৰাম ৰাম।।৭০৩।।
ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ বোলা ভাই এ
সকল নিগমে ওহি সাৰ।
সুমৰিতে হৰি বশ্য হোৱে ভাই এ
সুখে পাই ভৱনদী পাৰ।।৭০৪।।
ভাল উপায় পাইলো ভাই ভাই এ
ৰামনাম নিগম বহস্য।
একচিত্তমনে ভাৱ ভাই ভাই এ
যাৰে নাম তাৰে কৰা বশ্য।।৭০৫।।
ৰাম কৃষ্ণ হৰি বুলিয়ো মুখে।
হৰিপদে মন মজায়ো সুখে।।৭০৬।।
ৰাম বুলি ফুৰা বাহু আছাড়ি।
কপটৰ মোট পেছায়ো ফাড়ি।।৭০৭।।
ভজ ভগৱন্ত ভক্তি ভাৰে।
নাম লৈয়ো গতি পতিতে পাৰে।।৭০৮।।

ৰামনামখানি ফুৰিয়ো গায়।
কি কৰিবে পাৰে হৰিৰ মায়া।।৭০৯।।
ৰাম নামখানি লৈয়োক ডাণ্ডি।
হেলায়ে মাৰিয়ো যমেৰ ঘাণ্ডি।।৭১০।।
মুখে ৰাম নাম গাৱ।
মায়াৰ বাবু মাৰিয়া যাৱ।।৭১১।।
ৰাম কৃষ্ণ নাম জপ সঘনে।।
হৰিৰ চৰণ নেড়িবা মনে।।৭১২।।
ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ বোলা।
আশা সমুদ্ৰ মন তোলা।।৭১৩।।
ৰাম কৃষ্ণ হৰি বুলিয়ো ঝাণ্টে।
মিলিবে মৰণ হাতে কি বাটে।।৭১৪।।

মহিমা

হৰিত শৰণ লৈয়া যিটোজন এ
হৰিৰ চৰিত্ৰ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰে।
দুৰ্ঘোৰ অপাৰ সংসাৰ সাগৰ এ
সিটো মহাজনে অতি মহাসুখে তৰে।।৭১৫।।

৭১০। পা. ডাণ্ডি = ডাটি, ঘাণ্ডি = ঘাটি

৭১৫। পা. অতি মহাসুখে তৰে = অতি অপ্রয়াসে তৰে

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোল ভাই এ
 পৰম যতনে তেজিয়া যত অন্যায়।
 তোমাক মই ভাঙো তুমি মোক ভাঙা এ
 চৈধ্যয় সাক্ষীক ভাঙিব কোন উপায়।।৭১৬।।
 ভাৰত বৰিষ ধন্য কলিয়ুগ হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 হৰি হৰি হৰি ব্ৰহ্মাৰ প্ৰাৰ্থনী নৰতনু অনুপাম।
 হৰিত একান্তে শৰণ পশিয়া হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 হৰি হৰি হৰি ধৰ্ম্ম শিবোমণি ঘৃষিয়ো হৰিৰ নাম।।৭১৭।।

আত্ম-উপদেশ

বিচাৰি দেখিয়ো পামৰ মনাই এ
 ইহ পৰলোকে হৰিসে সুহৃদ বন্ধু বাম বাম।
 মজিয়া বহুস সুহৃদ মনাই এ
 হৰিগুণনাম অপাৰ আনন্দ সিদ্ধু বাম বাম।।৭১৮।।
 নিচিন্তি আছস কেমনে মনাই এ
 সুখেৰ সাগৰ হৰিত নকৰি বতি বাম বাম।
 আলাস তেজিয়া ভজিয়ো মনাই এ
 ভৃত্যভয়হাৰী হৰিসে পৰম গতি বাম বাম।।৭১৯।।

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোল বে পামৰু মন
 ভুলিয়া কমনে পাপী মৰ।
 যাৰ মায়াপাশে বন্দী ছয়াছ পামৰু মন
 তান দুই চৰণত ধৰ বে পামৰু মন
 ভুলিয়া কমনে পাপী মৰ।।৭২০।।
 গোৱিন্দ বোল মনাই মুকুন্দ বোল মনাই
 ব্ৰহ্মা হৰো যাত শৰণ পশয়
 আনৰ কোন বড়াই।।৭২১।।
 বিষয় বিকলে নমৰ মন।
 সদায় চিন্তিয়ো হৰিচৰণ।।৭২২।।
 নিগম নিগূঢ় হৰিৰ নাম।
 নলৈয়া মন কৰ কোন কাম।।৭২৩।।
 ভৱসিদ্ধু সেতু হৰিচৰণ।
 যম কাল মায়া দুখ তাৰণ।।৭২৪।।
 কপট আচাৰ তেজিয়া মন।
 কেৰলে ভজিয়ো হৰিচৰণ।।৭২৫।।
 কৈতৰ তেজিয়া ভজিয়ো হৰি।
 তেৰেসে হৰি লৈব দাস কৰি।।৭২৬।।

হৰিৰ আশ্ৰয় নেড়িয়ো ভাই।
 ঐকান্তিক সুখ তেৰেসে পায়।।৭২৭।।
 একান্তে হৰিত কৰিয়ো ৰতি।
 হৰিসে নিজ ভকতৰ গতি।।৭২৮।।
 সৰ্ব পুৰুষাৰ্থ কৈতৰ জান।
 হৰি মাত্ৰ সত্য বেদ প্ৰমাণ।।৭২৯।।
 পৰম শ্ৰেয়স হৰিভকতি।
 জানি হৰিপাৰে কৰিয়ো ৰতি।।৭৩০।।
 হৰিগুণনাম কৰিয়ো সাৰ।
 নিজ যশপ্ৰিয় জগ আধাৰ।।৭৩১।।
 বিধিৰ কিঙ্কৰ তেজি ভকতি।
 গায়ো হৰিযশ নিৰ্মল মতি।।৭৩২।।
 লৈয়ো এক মাত্ৰ সাধু সঙ্গতি।
 তেৰেসে নিৰ্মল হৈব ভকতি।।৭৩৩।।
 যাবত কৈতৰ নেড়স মন।
 তাৰত নপাইবি হৰিচৰণ।।৭৩৪।।
 কৈতৰ অসত্য জান ভাল কৰি।
 ভজিয়ো হৰিক কৈতৰ এড়ি।।৭৩৫।।
 হৰিত বিনাই সৰে কৈতৰ।
 ভজে হৰিপাৰে কৰি উৎসৱ।।৭৩৬।।

ক্ষণিক জীৱন জানি মনাই।
 তৰিয়ো সুখে হৰিগুণ গাই।।৭৩৭।।
 দুৰ্য্যোৰ সংসাৰ নিকাৰ জানি।
 নেড়িবা সদা মুখে ৰামবাণী।।৭৩৮।।
 তেৰেসে হৰিৰ পাইবা আশ্ৰয়।
 ভজিয়ো হৰি তেজি লাজ ভয়।।৭৩৯।।
 নিৰ্গুণ হৰিৰ গুণক গায়।
 পৰমানন্দ পাইবা তেজি মায়া।।৭৪০।।
 হৰিগুণনাম নিগম তত্ত্ব।
 মুকুতসৰৰো মুখ্য সন্মত।।৭৪১।।
 জানি হৰিপাৰে নেড়িয়ো আশ।
 কহে মূঢ়মতি মাধৱ দাস।।৭৪২।।
 ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ
 ৰাম কৃষ্ণ বোল মন ভাই।
 হৰিৰো সন্তোষ হয় গুচয় সংসাৰ ভয়
 হৰিপদ সেৱাসুখ পায় হৰি ৰাম।।৭৪৩।।

নিন্দা

হৰিৰ নামৰ কীৰ্ত্তন সুখ।
 নজানে যিজন হৰি বিমুখ।।৭৪৪।।

নকৰে কীৰ্ত্তন যিটো পামৰ।
 সিজন অধীন ভৈল যমৰ।।৭৪৫।।
 হৰিগুণ নাম নলৰে মুখে।
 যমৰ যাতনা ভুঞ্জিবে দুঃখে।।৭৪৬।।
 নকৰে কীৰ্ত্তন হৰিনামৰ।
 কি কাৰ্য্যে মনুষ্য ভৈল পামৰ।।৭৪৭।।
 হৰি কীৰ্ত্তনত নকৰে ৰতি।
 পশুতো অধম সিটো কুমতি।।৭৪৮।।
 নুফুৰে সদা হৰি গুণ গায়া।
 জানিবা মুহিলে হৰিৰ মায়া।।৭৪৯।।
 হৰি কীৰ্ত্তনত নেদিলে চিত্ত।
 সিটো ভাগ্যশূন্য ভৈল বঞ্চিত।।৭৫০।।

আত্ম-নিন্দা

তুমি প্ৰাণ প্ৰিয়তম সুহৃদ পৰম দেৱ,
 প্ৰাণ প্ৰভু পীতাম্বৰ এ
 তুমিসে কেৱলে আত্মা মোৰ।
 হৰি হৰি তুমিসে পৰম আত্মা মোৰ।

তোম্বাক নজানি জড় মিছা শৰীৰক মই
 প্ৰাণ প্ৰভু পীতাম্বৰ এ
 আত্মা বুলি ভৈলো সেৱাচোৰ।
 প্ৰাণবন্ধু কিনো মই অজ্ঞানী দুৰ্য্যোৰ হৰি এ।।৭৫১।।

খেদ

দুৰ্ব্বাৰ দুঃসঙ্গ দুৰ্ব্বাসনা দুষ্ট হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 অনাদি অবিদ্যা আপুনি ভৈলো মোহিত।
 অনাত্মা দেহক আত্মাবুদ্ধি কৰি হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 তুমি পৰমাত্মা ঈশ্বৰে ভৈলো বঞ্চিত।।৭৫২।।
 আত্যন্তিক সুখ তযু পদ সেৱা হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 সেৱা পৰিহৰি সি সুখে ভৈলো বঞ্চিত।
 মায়াময় ঘোৰ সংসাৰ নিকাৰ হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 তাকে সুখ মানি মগ্ন ভৈল মোৰ চিত্ত।।৭৫৩।।
 তুমি শুদ্ধ বুদ্ধ নিত্য নিৰ্ম্মল নিৰ্গুণ দেৱ
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 স্বৰূপ আনন্দে সদা সুখী।
 হৰি হৰি তুমি নিজানন্দে সদা সুখী।
 আমি মূঢ়মতি ঘোৰ অবিদ্যা সাগৰে মজি
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 তোম্বাক নজানি ভৈলো দুখী।

হৰি হৰি স্বৰূপ নজানি ভৈলো দুখী হৰি এ।।৭৫৪।।
 অখণ্ডিত সদা শুদ্ধ চৈতন্য শক্তিৰ বলে
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 তুমি দূৰ কৰি আছা মায়া।
 হৰি হৰি তোম্মাৰ নিকটে নাহি মায়া।
 তোমাক নভজো পদে মায়ায়ে মুহিলে মোক
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 আৰে কৃপাময় কৰা দায়া।
 হৰি হৰি মায়াক নিবাৰি কৰা দায়া হৰি এ।।৭৫৫।।
 দেৱকীনন্দন দেৱ দেৱকীনন্দন দেৱ
 দীনবন্ধু দামোদৰ এ
 হৰি হৰি চৰণে উদ্ধাৰ কৰা মোক
 প্ৰাণবন্ধু ইবাৰ নেড়িবা হৰি মোক
 ভকতি মিনতি তুতি নজানো প্ৰণতি মঞিঃ
 দীনবন্ধু দামোদৰ এ
 হৰি হৰি আৰে মোৰ কেন গতি হোক
 প্ৰাণবন্ধু মোৰ মন তোম্মাত ৰহোক হৰি এ।।৭৫৬।।

হে কৃষ্ণ তুমি নিজ আত্মা প্ৰিয়তম গুৰু
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 পৰম ঈশ্বৰ ভয়হাৰী
 হৰি হৰি তুমি ইষ্ট দেৱ ভয়হাৰী।
 এতেকে জানিয়া তযু চৰণে শৰণ লৈলো
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 নছাডিবা ইবাৰ মুৰাৰি।
 হৰি হৰি লৈয়ো মোক মায়াক নিবাৰি হৰি এ।।৭৫৭।।
 মনুষ্য যোনিৰ কৰ্ম্মে নিঃশেষ যোনিত ফুৰি
 দীনবন্ধু দামোদৰ এ
 হৰি হৰি বাৰে বাৰে ভুঞ্জিলো অপাৰ
 দীনবন্ধু কতবা ভুঞ্জিলো নাহি পাৰ।
 ইবেলি তোম্মাৰ দুই চৰণে শৰণ লৈলো
 দীনবন্ধু দামোদৰ এ
 হৰি হৰি নকৰিবা মোক পৰিহাৰ।
 প্ৰাণবন্ধু চৰণত ৰাখিয়ো ইবাৰ হৰি এ।।৭৫৮।।
 পুনু পুনু নৰতনু লভিয়া তোমাক তেজি
 দীনবন্ধু দামোদৰ এ
 হৰি হৰি সংসাৰে ভ্ৰমিলো অসংখ্যাত
 দীনবন্ধু কতবা কৰিলো আয়াযাত।

ইবেলি কৰ্ণাময়

তোম্কাৰ কিঙ্কৰ ভৈলো

দীনবন্ধু দামোদৰ এ

হৰি হৰি ৰতি মোৰ ৰহোক তোম্কাত।

প্ৰাণবন্ধু চৰণত কৰো প্ৰণিপাত হৰি এ।।৭৫৯।।

মাধৱ মুকুন্দ মুৰাৰি

কি গতি হৈল হামাৰ

মায়াৰ ৰচনা আশানদী মাজে

মজিয়া নপাইলো পাৰ।।৭৬০।।

মহিমা

ৰামৰ নামেসে অমিয়া বুৰে

ভকতজনৰ মনোৰথ পূৰে।।৭৬১।।

ভাল ভাৰসা পায় আছি

হৰিকৰ্ণাময়

ৰাম কৃষ্ণ কৃপাৰ ঠাকুৰ।

ৰাম বুলিতে পাপী তৰে

হৰি কৰ্ণাময়

সকল আপদ হোৱে দূৰ।।৭৬২।।

ভকতসৰে ৰামনাম গাৱে।

কালমায়া ডৰে তৰতৰাৱে।।৭৬৩।।

কাৰুণ্য

জয় জগজীৱ মোৰে প্ৰাণ

মোৰে প্ৰাণখন বান্ধৰ মুৰাৰি।

শ্ৰৱণে আনন্দে শুনিছো গৌৰিন্দ

তুমি দীন দুঃখহাৰী।।৭৬৪।।

মোৰ জীৱধন গোপীনাথ

প্ৰাণ গোপীনাথ পশিলো শৰণে।

মোৰ প্ৰাণ মন মজিয়া ৰহোক

তোম্কাৰ চৰণে।।৭৬৫।।

দুগুটি অক্ষৰ ৰামনাম

শ্ৰীৰামনাম অমিয়া মাধুৰি বুৰে।

আতি সুকোমল পৰম মঙ্গল

সৰে মনোৰথ পূৰে।।৭৬৬।।

জয় জয় নিত্য নিৰঞ্জন

নিত্য নিৰঞ্জন দেৱ শিৱ সনাতন।

পৰম অভয় তোমাৰ চৰণ

তাপ তিনি বিনাশন।।৭৬৭।।

দায়ালীল দেৱ দামোদৰ তুমি দীনজন বন্ধু

পতিত পাৱন তুমি কৃপাময়

কেৱলে কৰ্ণা সিদ্ধ।।৭৬৮।।

হৰি হৰি হৰি হৰি এ হৰি হৰি হৰি হৰি
 তুমি কৃপাময় দীন দুঃখ বিনাশন।
 ভৃত্য ভয়হাৰী জানিয়া তোম্ভাৰ
 চৰণে লৈলো শৰণ।।৭৬৯।।
 হে কৃষ্ণ দীন দয়াশীল দীন দয়াশীল
 দয়া নছাড়াইবা মোক।
 অজ্ঞান তিমিৰ নাশিয়া বিজ্ঞান
 প্ৰদীপ প্ৰভু দিয়োক।।৭৭০।।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ অগতিৰ গতি।
 অচিন্ত্য অনন্ত সুখেৰ সাগৰ
 কৃষ্ণৰ পদভকতি।।৭৭১।।
 হে প্ৰাণ প্ৰভু কৃষ্ণদেৱ প্ৰাণ কৃষ্ণদেৱ
 দীনক কৰিয়ো দয়া।
 পৰম তাপিতে মাগোহো তোম্ভাৰ
 শীতল চৰণ ছায়া।।৭৭২।।
 প্ৰাণ প্ৰিয়তম যদুদেৱ
 দিয়ো মোক এহি দান।
 কৰায়ো তোম্ভাৰ চৰণ সেৱাৰ
 সন্তোষ অমিয়া পান।।৭৭৩।।

নমো বাম কৃষ্ণ সদাশিৱ
 সদাশিৱ কৃষ্ণ তুমি জগতৰ পতি।
 অপায় ৰহিত মাগোহো ভকতি
 চৰণে কৰি প্ৰণতি।।৭৭৪।।
 জগত গুৰু নাৰায়ণ জগত গুৰু নাৰায়ণ
 মোৰ প্ৰভু বাম কৃষ্ণ বাম।
 হৰি তো হৰি বাম কৃষ্ণ হৰি বাম।।৭৭৫।।
 বাম কৃষ্ণ নিৰঞ্জন বাম কৃষ্ণ নিৰঞ্জন
 দীনবন্ধু নাৰায়ণ এ
 তুমিতো প্ৰভু অগতিৰ গতি।।৭৭৬।।
 গোপীনাথ গোপীনাথ মোৰে কমলাকান্ত
 মোৰ প্ৰভু বাম নাৰায়ণ।
 অভয় চৰণ পাই পশিলো শৰণ।।৭৭৭।।
 অনাদি অনন্ত হৰি এ জীৱন বন্ধু
 বাম কৃষ্ণ কৰুণাসাগৰ।
 অনাথৰ নাথ দয়াশীল দামোদৰ।।৭৭৮।।
 পৰমপুৰুষ হৰি এ পৰমানন্দ
 পৰম কাৰণ নাৰায়ণ
 ভকত ৰঞ্জন তযু অৰুণ চৰণ।
 অনন্ত অচ্যুত সদাশিৱ সনাতন।।৭৭৯।।

জয়তি জগত গুৰু এ গুণেৰ নিধি
 নিত্য নিৰঞ্জন নিৰাকাৰ।
 তোম্ভাৰ চৰণে সদা শৰণ আত্মাৰ।।৭৮০।।
 দৈৱকী নন্দন প্ৰভু এ পৰমগুৰু
 দায়ালীল দেৱ নিৰঞ্জন।
 তযু পদকমলে মজোক মেৰি মন।।৭৮১।।
 জগত জীৱন যদু এ যাদৱানন্দ
 জগত কাৰণ যদুপতি।
 তুমিসে কেৱলে নিজ ভকতৰ গতি।।৭৮২।।
 ভকত বৎসল প্ৰভু এ ভকত বন্ধু
 ভকত বঞ্জন ভয়হাৰী।
 ভকতৰ নিজ গতি তুমিসে মুৰাৰি।।৭৮৩।।
 পতিত জনৰ গতি এ জগতপতি
 পতিত পাৱন ভগৱন্ত।
 পৰম ঈশ্বৰ দেৱ অনাদি অনন্ত।।৭৮৪।।

তাৎপৰ্য্য

কৰুণাময় ৰাম কৰুণাময়।
 কৰিয়ো কৃপা যেন উচিত হয়।।৭৮৫।।

তুমিসে ৰাম কৃপাৰসেৰ নিধি।
 তোম্ভাৰ কৃপা বিনে নাহিকে সিদ্ধি।।৭৮৬।।
 তোম্ভাৰ কৃপাকেসে কৰিছো আশ।
 অৰুণ পদতলে দিয়োক বাস।।৭৮৭।।
 সহজে তুমি ৰাম কৰুণাসিদ্ধি।
 তোম্ভাত বিনে আন নাহিকে বন্ধু।।৭৮৮।।
 তোম্ভাৰ কৃপালেশে আত্মাৰ গতি।
 কহয় মাধৱ মুৰুখমতি।।৭৮৯।।

কাকুতি

কিমতে ভকতি কৰিবো তোম্ভাত	হৰি এ
মত্ৰিঃ মূঢ়মতি নজানো তাৰ উপায়	ৰাম ৰাম।
মহাবলৱন্ত দুৰ্বাসনা ঘোৰ	হৰি এ
আত্মাৰ মনক তেজিয়া দূৰ নযায় ৰাম ৰাম।।৭৯০।।	
তোম্ভাৰ মায়ায়ে মন মুহি আছে	হৰি এ
অজ্ঞান আত্মাৰে পৰিয়া পাৰ নপাঞে ৰাম ৰাম।	
অভয় চৰণে শৰণ পশিলো	হৰি এ
তুৱা গুণনাম ভকতি প্ৰদীপ চাঞে ৰাম ৰাম।।৭৯১।।	
ভকতি মিনতি প্ৰণতি নজানো	হৰি এ
মোত পৰে জ্ঞানশূন্য হীনমতি নাই	ৰাম ৰাম।

তুমি প্রভু কৃপাবসেব সাগৰ হৰি এ
 দিয়ো মোক তুৰা পদছায়া তলে ঠাই ৰাম ৰাম।।৭৯২।।
 হৰি এ কৰুণাসিন্ধু জীৱন বন্ধু
 গতি মতি তুমি নাৰায়ণ।
 তুৰা গুণনাম ভকতৰ মহাধন।।৭৯৩।।
 পতিত বুলিয়ো মোকে হৰি হৰি এ ৰাম
 তেজিতে নপাৰা নাৰায়ণ।
 পৰম কৰুণা গুণে হৰি হৰি এ ৰাম
 নাম ধৰিছা পতিত পাৰন।।৭৯৪।।
 দায়াৰ ঠাকুৰ হুয়া দায়া কেনে নকৰয়।
 ৰাম কৃষ্ণ নাৰায়ণ দীন দায়াময়।।৭৯৫।।
 মোকে কৃপা কৰা হৰি এ
 দান্তে ধৰো তৃণ মাথে ধৰো তৃণ।
 তুমি কৃপাময়ক নজানো এত দিন
 মোকে কৃপা কৰা হৰি এ।।৭৯৬।।
 মোকে কৃপা কৰা এ
 ঐ বন্ধু ৰাম প্ৰাণ বন্ধু ৰাম
 নেৰোক মুখে ৰাম কৃষ্ণ নাম।।৭৯৭।।
 পতিত পাৰন বুলি নাৰায়ণ এ

পৰম পতিতে ডাকয় আতুৰ হুয়া।
 তযু বেদবাণী আমি আছো শুনি এ
 মহা মহাপাপী তৰে তযু নাম লৈয়া।।৭৯৮।।
 তুৰা গুণনাম অমৃত আশায়ে এ
 তোন্ধাৰ চৰণে বিকা গৈলো মূঢ়মতি।
 চৰণত ধৰো কাতৰ কৰো এ
 মদ্ৰিঃ অনাথক নছাড়াবা যদুপতি।।৭৯৯।।
 তোন্ধাৰ সেৱক ভৈলো নাৰায়ণ এ
 নিশ্চয় তোন্ধাৰ দিবাক লাগে প্ৰসাদ।
 নিজ ভৃত্য কৰি লৈলে গোপীনাথ এ
 তযু কৃপাময় মিলয় কোন প্ৰমাদ।।৮০০।।
 হে দয়াশীল দেৱ দামোদৰ এ
 তোন্ধাৰ চৰণে বোলোহো কাকুতি বাণী।
 মোক নিজ দাস কৰি লৈলে হৰি এ
 কহিয়ো কৃপাল তোন্ধাৰ কি হয় হানি।।৮০১।।
 পৰম কৃপালু হুয়া যদুপতি এ
 কিনো অপৰাধে মোক ভৃত্য পৰিহৰা।
 শাস্ততো প্ৰসিদ্ধ অঞ্জানতো হৰি এ
 যিটো নাম লৰে তাকে মোৰ বুলি ধৰা।।৮০২।।
 জ্ঞানশূন্য আতি পশুপক্ষী জাতি এ
 তাকো অনুগ্রহ কৰি আছা কৃপাময়।

আকে জানি হৰি শৰণে পশিলো এ
 আন্ধাক তোন্ধাৰ তেজিতে উচিত নয়।।৮০৩।।
 তোন্ধাৰেমে নিজ ভৃত্য ভৈলো হৰি এ
 কৃপাৰ সাগৰ তুমি মোৰ নিজ স্বামী।
 মৰিঃ অনাথক নবধিঃবা হৰি এ
 তযু সেৱাৰস আশা কৰিয়াছো আমি।।৮০৪।।
 বেদৰ গুপুত বিভূ নাৰায়ণ এ
 দেৱকীত হস্তে সাক্ষাতে ভৈলা বিদিত।
 জীৱৰ তৰণ হেতু নাৰায়ণ এ
 প্ৰচাৰিলা নিজ যশ ধৰ্ম্ম বিপৰীত।।৮০৫।।
 ভকতৰ বশ্য হুইবাৰ শঙ্কায় এ
 জোনো মোক তুমি দাস পৰিহৰা হৰি।
 ইটো শঙ্কা হৰি দূৰতে তেজিয়া এ
 লৈয়োক তোন্ধাৰ ভৃত্যৰ অধীন কৰি।।৮০৬।।
 তোন্ধাৰ গুণৰ মহিমা দেখিয়া এ
 আন যত কাম দূৰতে তেজিয়া থৈলো।
 তযু পদসেৱা বসক আশায় এ
 তোন্ধাৰ একান্ত ভৃত্যৰ কিঙ্কৰ ভৈলো।।৮০৭।।
 সহজ কৃপালু গুণক প্ৰকাশি এ
 ধৰি আছা হৰি ভকতবৎসল নাম।

ধেনু যেনমতে বৎসক পালয় এ
 তুমি সেহিমতে ভকতক পালা ৰাম।।৮০৮।।
 আমি যতজীৱ তোন্ধাৰ পালন হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 তুমিসে পালিয়া ফুৰা হুয়া অন্তৰ্য্যামী।
 আৰে য়েৰে নিজভৃত্য বুলি পালা হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 তেৰেসে কৃপাল কৃতকৃত্য হঞো আমি।।৮০৯।।
 তুমি যাক পালা সিওজন আমি হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 সংসাৰ নিকাৰ ভুঞ্জিয়া ফুৰো বহুত।
 তোন্ধাৰ অধীন হুয়া কেনে আমি হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 ভৈলোহো স্বতন্ত্র ইটো কিনো অদভূত।।৮১০।।
 তোন্ধাক পৰম ঈশ্বৰ নমানি হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 মহা অহঙ্কাৰে দ্ৰোহ আচৰিলো আমি।
 আৰে তযু পদে শৰণ পশিলো হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 মই দ্ৰোহিয়াৰ দোষ ক্ষমা কৰা স্বামী।।৮১১।।
 দাস হুয়া তযু সেৱা নকৰিলো হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 ইটো ঘোৰ অপৰাধৰ চিকিৎসা নাই।
 তুমি পুনু প্ৰভু সহজ কৃপালু হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 শৰণ পশিলো ক্ষমিবে প্ৰভু যুৱাই।।৮১২।।
 মৰিঃ অঞ্জানীৰ যতেক অঞ্জান হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 কথা কহি কোনে সীমা কৰিবেক তাক।

ইটো মোৰ ঘোৰ দোষ পৰিহৰি হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 কৃপাময় কৃষ্ণ চৰণে ৰাখা আন্ধাক।।৮১৩।।
 প্ৰিয়তম আত্মা ঈশ্বৰ দেৱতা হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 কৃষ্ণসে সুহৃদ বান্ধৱ গুৰু আন্ধাৰ।
 কৃষ্ণৰ চৰণ পঙ্কজ বিনাই হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 মধ্ৰিঃ অনাথৰ গতি নাহি নাহি আৰ।।৮১৪

প্ৰাৰ্থনা

অচিন্ত্য অনন্ত শকতিৰ পতি হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 তুমি কৃপাময় দেৱ অগতিৰ গতি।
 তুমি সত্য সনাতন সদাশিৱ হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 তোন্ধাৰ চৰণে মাগোহো নিৰ্মল ৰতি।।৮১৫।।
 হে হৰি মোৰ মুখে নছাড়োক হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 পৰম নিৰ্মল তযু গুণ নাম যশ।
 কৰা কৃষ্ণ কৃপা মনত মিলোক হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 তযু পদ সেৱা পৰম অমিয়া ৰস।।৮১৬।।
 জয় জয় ৰাম কৰুণাসাগৰ এ
 মোকে নাৰায়ণ ইবাৰ কৰিয়ো দায়া।
 অভয় চৰণে শৰণ পশিলো এ
 প্ৰভু দামোদৰ দূৰ কৰা মোৰ মায়া।।৮১৭।।
 যাদৱ যদুনন্দন গৌৰিন্দ মুকুন্দ মুৰবিনাশী।

অবিদ্যা সাগৰে মজিলো মাধৱ
 উদ্ধাৰ কৰিয়ো আসি।।৮১৮।।
 জীৱন যাদৱৰায় সেৱোহো তোন্ধাৰ পায়
 ৰাম নেৰিবা নফৰদায়।
 তুৱা পাৱে ৰতি যিমতে কৰিবো
 দিয়োক নাথ উপায়।।৮১৯।।
 যাদৱ জয় যদুপতি তোন্ধাৰ চৰণে লাগো।
 শ্ৰৱণ কীৰ্তন নিৰ্মল ভকতি
 কাকুতি কৰিয়া মাগো।।৮২০।।
 দীন দায়ালীল যাদৱ সেৱক লৈয়ো উদ্ধাৰি।
 দান্তে তৃণ কৰো চৰণত ধৰো
 নেৰিবা মোক মুৰাৰি।।৮২১।।
 কৰুণাময় কৰুণাসাগৰ কৃপাৰ কৰুণাসিন্ধু।
 তোন্ধাৰ কৃপাৰ আমি নোহো পাত্ৰ
 তুমি পুনু দীনবন্ধু।।৮২২।।
 ৰাম কৃষ্ণ হৰি গৌৰিন্দ
 দীন দায়ালীল স্বামী।
 তোন্ধাৰ চৰণে সহজ বাসনা
 শৰণ মাগোহো আমি।।৮২৩।।

জয় যদুপতি যাদৱ তুমি অগতিৰ গতি।
 দান্তে তৃণ ধৰি তোম্কাৰ চৰণে
 মাগোহো সাধু সঙ্গতি।।৮২৪।।
 ৰাম কৃষ্ণ হৰি গৌৰিন্দ সেৱক ভৈলো তোম্কাৰে।
 অভয় চৰণে শৰণ পশিলো চুৰিয়ো মায়া হামাৰে।।৮২৫।।
 গৌৰিন্দ গোপাল গোপীনাথ
 দায়া নছাড়িবা মোৰে।
 অপাৰ সংসাৰ আৰ নাহি পাৰ
 মজিলো এ দুঃখ ঘোৰে।।৮২৬।।
 হৰি হৰি হৰি হৰি এ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম নাৰায়ণ নাৰায়ণ।
 কৰা হৰি মোৰ মায়া উপশাম নাৰায়ণ নাৰায়ণ।।৮২৭।।
 গোপীনাথ ইবাৰ মোকে নেড়িয়ো।
 তযু মায়াজাল জঞ্জল গুচায়া চৰণে শৰণ দিয়ো।।৮২৮।।
 গোপাল গোপাল পালক কৃপাময়।
 তুৱা পাৰে মোৰ মতি ৰতি যেন নছাড়য়।।৮২৯।।
 ৰাম ৰাঘৱ ৰঘুপতি এ
 তুমি দেৱ অগতিৰ গতি না এ।
 তুৱা পদ কমলৰ মকৰন্দ ৰসে ৰতি
 কৰিয়া থাকোক মোৰ মতি না এ।।৮৩০।।
 জয় জয় যদুপতি এ
 তুৱা পাৰে পশিলো শৰণ না এ।

ভাল কথা শুনি আছি মনে লৈলো সাৰ বাছি
 তুৱা নাম পতিত পাৰন না এ।।৮৩১।।
 প্ৰাণ বান্ধৱ মাধৱ এ দায়াশীল দেৱকী নন্দন না এ
 তুমি দেৱ দীনবন্ধু কেৱলে কৰুণাসিন্ধু
 কৰো তযু চৰণে বন্দনা না এ।।৮৩২।।
 মোৰ প্ৰাণবন্ধু গৌৰিন্দ সেৱক কৰিয়া লৈয়ো।
 আন একো কাম নমাগো তোম্কাৰ
 ভৃত্যৰ সঙ্গত থৈয়ো।।৮৩৩।।
 চিদানন্দ ৰাম সদানন্দ হৰি।
 নিত্যানন্দ কৃষ্ণ মোক লৈয়ো দাস কৰি।।৮৩৪।।
 হৰি ও তুমি আনন্দসিন্ধু।
 হামু ভিক্ষাৰী মাগো এক বিন্দু।।৮৩৫।।
 মধুৰিপু ৰাম ৰঘুপতি।
 তোম্কাৰ চৰণে মোৰ গতি।।৮৩৬।।
 অৰুণ চৰণে দিয়ো ছায়া ৰাম।
 তেৱেসে তৰিবো মায়া ৰাম ৰাম।।৮৩৭।।
 দান্তে তৃণ ধৰি হৰি চৰণত লাগো।
 তযু কৃপাৰসৰ কণিকা এক মাগো।।৮৩৮।।

দায়া কৰা দায়া কৰা মোৰে হে বাম।
 তোম্ভাৰ চৰণ হৰি হৃদয়পঙ্কজে ধৰি
 মুখে লৈবো তুৱা গুণনাম যদুমণি এ।।৮৩৯।।
 বাম কৃষ্ণ বুলি অনাথে ডাকয় এ হৰি নাৰায়ণ।
 অনাথক দায়া কৰা কৃপাময় এ হৰি নাৰায়ণ।।৮৪০।।
 নাৰায়ণ নাৰায়ণ নাৰায়ণ নাৰায়ণ জয় নাৰায়ণ।
 তোম্ভাৰ অৰুণ চৰণ পঙ্কজে নিমজোক মোৰ মন।।৮৪১।।
 নাৰায়ণ নাৰায়ণ হৰি বাম।
 তুৱা চৰণে আত্মাৰ মজোক মন জয় বাম।।৮৪২।।

প্ৰাৰ্থনা-নিবেদন

এ বাম বাম জয় পৰমানন্দ।
 পিঞেগ তযু চৰণ কমল মকৰন্দ।।৮৪৩।।
 এ বাম বাম কৃষ্ণ বাম নাৰায়ণ।
 তযু পদকমলে মজোক মেৰি মন।।৮৪৪।।
 এ বাম বাম কৃষ্ণ বাম নিৰঞ্জন।
 তুমিসে ঈশ্বৰ দেৱ ভকতৰঞ্জন।।৮৪৫।।
 এ বাম বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম।
 তুমি গুণনিয়ন্তা নিৰ্গুণ গুণধাম।।৮৪৬।।
 বাম কৃষ্ণ বাম হৰি বামচন্দ্ৰ বাম বাম
 শ্ৰীৰাম দেৱ বসুপতি।

হে প্ৰভু বসুনাথ প্ৰণামো দমায়া মাথ
 তুমি মোৰ হৈবা নিজ গতি হৰি বাম
 বসুকুল নন্দন মুৰাৰি।।৮৪৭।।
 গোপাল গোৱিন্দ বাম গোপাল গোৱিন্দ বাম
 গোপাল গোৱিন্দ জয় বাম।
 তোম্ভাৰ চৰণে হৰি কেৱলে ভকতি বিনে
 মোৰ আৰ নাহি আন কাম হৰি বাম।।৮৪৮।।
 গোপীনাথ গোপীনাথ গোপীনাথ গোপীনাথ
 গোপীনাথ গোপীনাথ হৰি।
 তোম্ভাৰ অভয় দুই চৰণে শৰণ লৈলো
 লৈয়ো মোক দাস কৰি হৰি বাম।।৮৪৯।।

নাম-ছন্দ

ঘোষা।।

কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম
 কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম।।৮৫০।।
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম জয় জয় বাম।
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম জয় জয় বাম।।৮৫১।।
 কৃষ্ণ হৰি বাম হৰি বাম বাম বাম।
 অনন্ত অচ্যুত সনাতন নাৰায়ণ প্ৰাণ।।৮৫২।।

গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ বাম মুৰাৰি।
 অনন্ত কোটি ব্ৰহ্মাণ্ডৰ হৰি অধিকাৰী।।৮৫৩।।
 গোরিন্দ বাম মুৰাৰি মুকুন্দ বাম মুৰাৰি।
 ভকতি ৰোচন দুখ বিমোচন ভকতৰ ভয়হাৰী।।৮৫৪।।
 পৰম পুৰুষ পৰম আনন্দ পৰম গুৰু মুৰাৰি।
 অনাদি অনন্ত অচ্যুত গোরিন্দ ভকতৰ ভয়হাৰী।।৮৫৫।।
 জয় যাদৱ এ মোৰে প্ৰাণ জীৱেৰ জীৱন নাৰায়ণ।
 ভকতৰ ধন তযু অৰুণ চৰণ।।৮৫৬।।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হৰি বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হৰি।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হৰি জয় নাৰায়ণ।।৮৫৭।।
 বাম বাম বাম বাম বাম।
 বাম কৃষ্ণ হৰি নাৰায়ণ।।৮৫৮।।
 বাম বাম বাম বাম বাম।
 বাম কৃষ্ণ হৰি হৰি হৰি হৰি হৰি।।৮৫৯।।
 হৰি হৰি বাম বাম কৃষ্ণ বাম বাম বাম বাম।
 শ্ৰীৰাম জয় জয় বাম।।৮৬০।।
 বাম বাম বাম বাম গোপাল।
 জীৱেৰ জীৱন যদুৰায়।।৮৬১।।
 দীন দায়ালীল দেৱ দামোদৰ হৰি দামোদৰ।
 দামোদৰ দামোদৰ দেৱ দামোদৰ।।৮৬২।।

অনাদি অনন্ত সদাশিৱ সনাতন হৰি এ।
 নিত্য নিৰঞ্জন হৰি নিত্য নিৰঞ্জন।।৮৬৩।।
 নিত্য নিৰঞ্জন নিত্য নিৰঞ্জন হৰি।
 নিত্য নিৰঞ্জন নিত্য নিৰঞ্জন হৰি নিত্য নিৰঞ্জন।।৮৬৪।।
 মুৰাৰি মধুৰিপু ৰাঘৱ এ বাম ৰঘুপতি।
 বাম বাম বাম হৰি বাম বাম বাম।
 বাম বাম বাম নাৰায়ণ জয় নাৰায়ণ।।৮৬৫।।
 যাদৱ যদুপতি মাধৱ এ
 বাম বাম কৃষ্ণ নাৰায়ণ হৰি নাৰায়ণ।
 নাৰায়ণ নাৰায়ণ হৰি নাৰায়ণ।।৮৬৬।।
 বাম কৃষ্ণ গোরিন্দ গোপীনাথ হৰি গোপীনাথ।
 গোপীনাথ গোপীনাথ হৰি গোপীনাথ।।৮৬৭।।
 কৰুণাসাগৰ মোৰ বান্ধৱ এ।
 বাম বাম বাম বাম বাম বাম বাম।।৮৬৮।।
 বাম বাম বাম বাম গোরিন্দ।
 বাম বাম বাম বাম হৰি বাম বাম বাম বাম।।৮৬৯।।
 বাম কৃষ্ণ হৰি গোপাল গোরিন্দ মুকুন্দ হৰি মুৰাৰি।।৮৭০।।

৮৬৪-৮৬৫/ কোনো কোনো পুথিত দুয়োটি এযোকা ঘোষা কৰা হৈছে।
 আকৌ কোনো কোনো পুথিত “নিত্য নিৰঞ্জন হৰি নিত্য
 নিৰঞ্জন” অংশ নাই।

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম গোরিন্দ জয় বাম।।৮৭১।।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম হরি।
 বাম কৃষ্ণ বাম
 বাম কৃষ্ণ বাম বাম কৃষ্ণ বাম।।৮৭২।।
 হরি বাম বাম বাম বাম বাম বাম বাম।
 পতিত পারন হরি গুণে অনুপাম।।৮৭৩।।
 মোর প্রভু নাৰায়ণ বাম কৃষ্ণ বাম।
 ভকতবৎসল প্রভু গুণে অনুপাম।।৮৭৪।।
 বাম কৃষ্ণ নাৰায়ণ হরি হে।
 প্রভু বে হে বাম বাম বাম।।৮৭৫।।
 মুকুন্দ মাধব মুৰাৰি মধুৰিপু।
 জগত জীৱন বাম হরি হরি।।৮৭৬।।
 জয়তি যদুপতি জগতজীৱন
 যাদব মাধব বাম হরি হরি।
 পৰম পুৰুষ বাম জয় জয়।।৮৭৭।।
 বাম বাম কৃষ্ণ বাম বাম কৃষ্ণ
 বাম বাম কৃষ্ণ বাম হরি হরি।।৮৭৮।।

বাম বাম বাম বাঘৰ বঘুপতি।
 প্রণতপালক দেৱ হৰি হৰি।
 প্রপন্ন তাৰকদেৱ জয় জয়।।৮৭৯।।
 হৰিতো হৰি হৰি হৰিতো হৰি হৰি
 হৰিতো হৰি হৰি বাম জয় জয়।।৮৮০।।
 কৃষ্ণদেৱ তুমিতো প্রভু দীনদুঃখহাৰী।
 ভকতৰঞ্জন ভয়ভঞ্জন মুৰাৰি।।৮৮১।।
 গোপাল গোপীনাথ গোরিন্দ বাম বাম।
 গোরিন্দ বাম কৃষ্ণ গোরিন্দ বাম।।৮৮২।।
 গোরিন্দ বাম গোরিন্দ বাম।
 গোপাল গোরিন্দ বাম বাম।।৮৮৩।।
 হৰি হৰি হৰি বাম গোরিন্দ।
 মুৰাৰি মুকুন্দ জয় বাম।।৮৮৪।।
 বাম কৃষ্ণ হৰি বাম বাম।
 গোপাল গোরিন্দ জয় বাম।।৮৮৫।।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম।
 অমিয়া মাধুৰি তযু নাম।।৮৮৬।।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ জয়।
 বাম কৃষ্ণ দীনদায়াময়।।৮৮৭।।

যাদৱ মাধৱ দীন দায়াল।
 দেৱকী নন্দন ৰাম গোপাল।।৮৮৮।।
 ৰাম ৰঘুপতি পৰমানন্দ।
 পৰম পুৰুষ দীনবন্ধু গোৱিন্দ।।৮৮৯।।
 মোৰে ইষ্ট দেৱ যাদৱৰায়।
 সেৱা কৰিবাব নামে উপায়।।৮৯০।।
 গোৱিন্দ এ জয় কৃষ্ণ।
 জগত জীৱৰ ৰাম।।৮৯১।।
 সহজানন্দ হৰি স্বৰূপানন্দ।
 হৃদয়ানন্দ হৰি পৰমানন্দ।।৮৯২।।
 গোপাল গোৱিন্দ ৰাম মাধৱ।
 ভকতজনৰ তুমি বান্ধৱ।।৮৯৩।।
 গোপাল গোৱিন্দ গৰুড়কেতু।
 ভকতৰ ধন জীৱনহেতু।।৮৯৪।।
 ৰাম নিৰঞ্জন নিৰাময়।
 জয় জগন্নাথ দায়াময়।।৮৯৫।।
 গোৱিন্দ গোৱিন্দ গোৱিন্দ ৰাম।
 পতিতপাৱন তোন্ধাৰ নাম।।৮৯৬।।
 হলিৰাম ছিৰীৰাম।
 বামন পৰশুৰাম।।৮৯৭।।

মুকুন্দ মুৰাৰি দীনদায়ালীল হৰি ৰাম।।৮৯৮।।
 কমললোচন দুঃখমোচন মুৰাৰি ৰাম।।৮৯৯।।
 ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম।
 ৰাম নাৰায়ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম।।৯০০।।
 বনমালী গোৱিন্দ ৰাম কৃষ্ণ হৰি।।৯০১।।
 জীৱেৰ জীৱনধন মুকুন্দ মুৰাৰি নাৰায়ণ।।৯০২।।
 ৰাম কৃষ্ণ হৰি অনন্ত মুৰাৰি এ হৰি নাৰায়ণ।
 ভকতজনৰ দুঃখভয়হাৰী এ হৰি নাৰায়ণ।।৯০৩।।
 নমো নাৰায়ণ নমো নাৰায়ণ।
 নিৰঞ্জন নিৰাকাৰ নিৰ্বিকাৰ নিৰাময়
 নৰোত্তম সম সনাতন।।৯০৪।।
 ৰাম হৃষীকেশ গোৱিন্দ হৃষীকেশ।।৯০৫।।
 গোৱিন্দ ৰাম গোৱিন্দ ৰাম।
 ৰাম কৃষ্ণ গোৱিন্দ ৰাম।।৯০৬।।
 এ ৰাম ৰাম কৃষ্ণ ৰাম নাৰায়ণ।।৯০৭।।
 হৰি ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম।।৯০৮।।
 ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ এ ৰাম নাৰায়ণ।।৯০৯।।
 জয় ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ হৰি।।৯১০।।

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ শির সনাতন।
 তুমিসে গোরিন্দ ভকতৰ নিজধন।।৯১১।।
 জয় হৰি বাম জয় ছিৰীৰাম।
 পৰম মঙ্গল মাধৱৰ গুণনাম এ জয় হৰি বাম।।৯১২।।
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম জয় জয় বাম।
 মধু-মুৰমথন মুৰাৰি হৰি বাম এ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম।।৯১৩।।
 বাম কমলাপতি তুমি অগতিৰ গতি।
 ভকতি মিনতি তুতি নজানো পামৰ মতি।।৯১৪।।
 গোপাল জয় বাম গোরিন্দ জয় বাম।।৯১৫।।
 গোপাল গোরিন্দ বাম কৃষ্ণ মুকুন্দ।।৯১৬।।
 গোরিন্দ গোরিন্দ দেৱকীনন্দন হৰি বাম নাৰায়ণ।।৯১৭।।
 গোপাল গোরিন্দ মুকুন্দ বাম বাম।।৯১৮।।
 হৰি বাম ছিৰীৰাম জয় জয় বাম বাম।।৯১৯।।
 এ বাম জয় বাম জয় বাম জয় বাম।
 ও হৰি বাম বাম জয় বাম জয় বাম।।৯২০।।
 শির শির শির শির শির।
 শির সনাতন জগজীৱ।।৯২১।।
 মাধৱ মাধৱ মাধৱ মধুৰিপু
 গোরিন্দ কৃষ্ণ হৰি হৰি বাম।।৯২২।।

নাৰায়ণ নিৰঞ্জন নিৰাকাৰ নিৰাময়
 মুৰাৰি এ হৰি হৰি বাম।।৯২৩।।
 ও প্ৰাণ গোপাল দীনবন্ধু নাৰায়ণ।।৯২৪।।
 হে হে পৰমগুৰু পুৰুষোত্তম হৰি পুৰুষোত্তম।
 পুৰুষোত্তম পুৰুষোত্তম জয় পুৰুষোত্তম।।৯২৫।।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ জয় নাৰায়ণ।।৯২৬।।
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ পৰমানন্দ হৰি পৰমানন্দ।
 পৰমানন্দ পৰমানন্দ হৰি পৰমানন্দ।।৯২৭।।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ প্ৰভুদেৱ নাৰায়ণ নাৰায়ণ।
 নাৰায়ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ প্ৰভুদেৱ।।৯২৮।।
 গোপাল গোরিন্দ হৰি বাম বাম।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম বাম।।৯২৯।।
 পৰমপুৰুষ শির সনাতন।
 অনন্ত অচ্যুত নিত্য নিৰঞ্জন।।৯৩০।।
 বাম নিৰঞ্জন ও বাম নিৰঞ্জন।
 নিৰাকাৰ হৰি হে বাম বাম।।৯৩১।।
 বাম সদাশিৱ ও প্ৰাণ সদাশিৱ।
 সনাতন প্ৰভু বে বাম বাম।।৯৩২।।
 বাম দায়শীল মোৰে প্ৰভু দায়শীল।
 দেৱ দীনবন্ধু বে বাম বাম।।৯৩৩।।

হৰি হৰি পৰমানন্দ প্ৰভু পীতাম্বৰ পীতাম্বৰ।
 পীতাম্বৰ পীতাম্বৰ প্ৰভু পীতাম্বৰ।।৯৩৪।।
 হৰি হৰি ৰাম বান্ধৱ হৰি ৰাম।
 হৰি হৰি এ নাৰায়ণ জয় গোৱিন্দ ৰাম।।৯৩৫।।
 পৰমানন্দ জয় পৰমানন্দ।
 হৰি হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 হৰি হৰি এ পৰমানন্দ জয় পৰমানন্দ।।৯৩৬।।
 কমলাকান্ত জয় কমলাকান্ত।
 কমললোচন বনমালী হৰি এ বনমালী এ।
 কমলাকান্ত জয় কমলাকান্ত।।৯৩৭।।
 দামোদৰ প্ৰভু দামোদৰ।
 দেৱকীনন্দন দীনবন্ধু হৰি এ দীনবন্ধু এ
 দামোদৰ দেৱ দামোদৰ।।৯৩৮।।
 জগতজীৱন ৰাম যদুপতি জগতজীৱন ৰাম।
 হৰি হৰি জগতজীৱন ৰাম।।৯৩৯।।
 জগতজীৱন ৰাম যদুপতি জগতজীৱন ৰাম।
 হৰি হৰি জগতজীৱন ৰাম।।৯৪০।।
 জগজীৱন ৰাম জগজীৱন ৰাম।
 জগতৰ সুমঙ্গল তুৱা গুণনাম।।৯৪১।।

মধুসূদন দেৱ মধুসূদন দেৱ।
 তুমি বিনে অগতিৰ গতি নাহি কেৱ।।৯৪২।।
 ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ ৰাম হৰি হৰি।
 ৰামতে ৰমোহো অৱিৰাম ৰাম ৰাম।।৯৪৩।।
 ৰামনাম ধৰ্ম্ম অনুপাম হৰি হৰি।
 পূৰে ভকতৰ মনকাম ৰাম ৰাম।।৯৪৪।।
 কলিয়ুগে ৰামনাম সাৰ হৰি হৰি।
 ৰামনাম বিনে নাহি আৰ ৰাম ৰাম।।৯৪৫।।
 ৰাম বুলি পাৰে ভৱপাৰ হৰি হৰি।
 ৰামনাম জগত উদ্ধাৰ ৰাম ৰাম।।৯৪৬।।
 ৰাম নাম অমূল্য ৰতন হৰি হৰি।
 ৰামনাম বিনে নাহি ধন ৰাম ৰাম।।৯৪৭।।
 ৰামনাম মুক্তিবিড়ম্বন হৰি হৰি।
 জপ ৰামনাম অনুক্ষণ ৰাম ৰাম।।৯৪৮।।
 ৰামনামে ভকতি সুগম হৰি হৰি।
 নাহি ভক্তি ৰামনাম সম ৰাম ৰাম।।৯৪৯।।
 ৰামনাম ধৰ্ম্মতে উত্তম হৰি হৰি।
 ৰামনাম পাতকৰ যম ৰাম ৰাম।।৯৫০।।
 ৰামনাম ধৰ্ম্ম শিৰোমণি হৰি হৰি।
 ৰামনাম পাপৰ অগনি ৰাম ৰাম।।৯৫১।।

ବାମନାମ ମୃତସଞ୍ଜୀବନୀ ହରି ହରି ।
 ବାମନାମ ଘୁଷିଯୋକ ଛାନି ବାମ ବାମ ।।୧୫୧।।
 ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ହରି
 ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ
 ହରି ହରି ବାମ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ହରି ।।୧୫୨।।
 ନିରଞ୍ଜନ ନିରଞ୍ଜନ ନିରଞ୍ଜନ ନିରଞ୍ଜନ ନିରଞ୍ଜନ ହରି
 ନିରଞ୍ଜନ ନିରଞ୍ଜନ ନିରଞ୍ଜନ ନିରଞ୍ଜନ ନିରଞ୍ଜନ ହରି
 ହରି ବାମ ନିରଞ୍ଜନ ନିରଞ୍ଜନ ହରି ।।୧୫୩।।
 ଗୋପାଳ ଗୋପାଳ ଗୋପାଳ ଗୋପାଳ
 ଗୋପାଳ ଗୋପାଳ ବାମ ।
 ଗୋପାଳ ଗୋପାଳ ଗୋପାଳ ଗୋପାଳ
 ଗୋପାଳ ଗୋପାଳ ବାମ ।।୧୫୪।।
 ବାମ ହରି ହରି ବାମ ହରି ହରି ବାମ ହରି ହରି ବାମ ।
 ବାମ ହରି ହରି ବାମ ହରି ହରି ବାମ ହରି ହରି ବାମ ।।୧୫୫।।
 ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ
 ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ହରି ।
 ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ
 ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ।।୧୫୬।।

ମୁକୁନ୍ଦ ମୁବାରି ମୁକୁନ୍ଦ ମୁବାରି ମୁକୁନ୍ଦ ମୁବାରି
 ମୁକୁନ୍ଦ ମୁବାରି ମୁକୁନ୍ଦ ମୁବାରି ହରି ବେ ହେ ।
 ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ବାମ ଶ୍ରୀବାମ ।।୧୫୬।।
 ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି
 ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ ।
 ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ମୁକୁନ୍ଦ ମୁବାରି ମାଧବ ମଧୁସୂଦନ ହରି ହରି
 ଯାଦବ ଯଦୁନନ୍ଦନ ।।୧୫୭।।
 ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ।
 ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ହରି ହରି ବାମ
 ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ।।୧୫୮।।
 ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ଏ
 ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ହରି ହରି ହରି ହରି ଏ ମୋରେ ପ୍ରାଣଧନ ହରି ଏ
 ଅନାଦି ଅନନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ଭଗବନ୍ତ ଭଜୋ ଚର୍ଚ୍ଚତ ଧରି ଏ
 ହରି ହରି ଭଜୋ ଚର୍ଚ୍ଚତ ଧରି ଏ ।
 ପତିତ ପାରନ ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ ସେବକ ଲେୟୋ ଉଦ୍ଧାରି
 ଦୀନବନ୍ଧୁ ସେବକ ଲେୟୋ ଉଦ୍ଧାରି
 ଗୋବିନ୍ଦ ଜୟ ବାମ ।।୧୫୯।।
 ମୁବାରି ମୁକୁନ୍ଦ ବାମ ମୁବାରି ମୁକୁନ୍ଦ ବାମ
 ମୁବାରି ମୁକୁନ୍ଦ ଜୟ ବାମ ।

সুমৰণে পাপ ক্ষয় মিলে মহামহোদয়
 দুঃখচয় গুচে শোকভয় হৰি ৰাম।।৯৬২।।
 ৰাম কৃষ্ণ গোৱিন্দ ৰাম কৃষ্ণ গোৱিন্দ
 ৰাম কৃষ্ণ গোৱিন্দ হৰি।
 বনমালী বাসুদেৱ পদ্মনাভ জনাৰ্দন
 মাধৱ মুকুন্দ মুৰাৰি হৰি ৰাম।।৯৬৩।।
 মাধৱ মধুৰমূৰতি মধুসূদন দনুজদমন দুঃখহাৰী
 পীতাম্বৰধৰ শ্যামসুন্দৰ হৰি।
 জয় জয় মুকুন্দ মুৰাৰি হৰি ৰাম।।৯৬৪।।
 ৰাম জয় হৰি জয় ৰাম কৃষ্ণ ৰাম হৰি জয়।।৯৬৫।।
 ৰাম কৃষ্ণ যিটো সততে সুমৰে তাৰ আৰ কাক ভয়।
 সমস্তে ধৰ্ম্মৰ উপৰে বসিয়া ৰাম নাম প্ৰকাশয়।।৯৬৬।।
 ৰাম কৃষ্ণ নাম কীৰ্ত্তন বিনাই কৃত্য শেষ নথাকয়।
 ৰাম কৃষ্ণ নাম কীৰ্ত্তনে কৃষ্ণৰ কৃপাৰ মন্দিৰ হয়।।৯৬৭।।
 ৰাম কৃষ্ণ নাম কীৰ্ত্তনে স্বভাৱে সংসাৰ সুখে তৰয়।
 ৰাম কৃষ্ণ নাম কীৰ্ত্তনে সমস্তে বিঘিনি নাশ কৰয়।।৯৬৮।।
 ৰাম কৃষ্ণ নাম বসক লভিয়া মুকুতিকো নগণয়।
 ৰাম কৃষ্ণ নাম পৰম আনন্দ সমুদ্ৰে মজি থাকয়।।৯৬৯।।

৯৬৫। পা. পীতাম্বৰ ধৰ শ্যামসুন্দৰ হৰি = পীতাম্বৰ ঘনশ্যাম সুন্দৰ হৰি।

৯৬৬। পা. কোনো কোনো পুথিত ওপৰঞ্চিভাৱে 'ৰামকৃষ্ণ নাম কীৰ্ত্তন প্ৰভাৱে
 সংসাৰ সুখে তৰয়।'

ৰাম কৃষ্ণ নাম কীৰ্ত্তন প্ৰসাদে হৰিৰ বল্লভ হয়।
 ৰাম কৃষ্ণ নাম কীৰ্ত্তন কৰিয়া হৰিকো বশ্য কৰয়।।৯৭০।।
 ৰাম হৰি জয় ৰাম হৰি।
 গোপাল গোৱিন্দ ৰাম হৰি জয় ৰাম।।৯৭১।।
 ৰাম হৰি জয় ৰাম
 ৰাম ৰাম হৰি জয় ৰাম।।৯৭২।।
 এ হৰি হৰি ৰাম জয়।
 ৰাম হৰি জয় ৰাম গোৱিন্দ।।৯৭৩।।
 ৰাম জয় জয় ৰাম জয়।
 মুকুন্দ মুৰাৰি ৰাম হৰি জয়।।৯৭৪।।

খেদ

ঘোষা ।। এ হৰি হৰি হৰি হৰি হৰি হৰি হৰি
 কি কাম কৰিলো আমি।
 সাধুসঙ্গ লৈয়া তোম্বাক নভজি
 ভৈলো কিনো অধোগামী।।৯৭৫।।
 পদ ।। নিজ দাস হুয়া সেৱাক তেজিলো।
 এহি দোষে ঘোৰ আপদে মজিলো।।৯৭৬।।

তুমিসি সুহৃদ আত্মা প্রিয়তম।
 তথাপি তোম্বাক নভজো কি মত্রিঃ অধম।।৯৭৭।।
 তুমি নিজ পিতৃ গুরু ইষ্ট মোৰ।
 মত্রিঃ মন্দমতি ভৈলো সেৱাচোৰ।।৯৭৮।।
 অধমকো তাৰে তোম্বাকৰ ভকতি।
 তথাপি তোম্বাক নভজো কুমতি।।৯৭৯।।
 ইষ্ট দেৱ বুলি তোম্বাক নধৰো।
 নিকাৰ ভুঞ্জিয়া সংসাৰতে মৰো।।৯৮০।।
 তুমিসে কেৱলে কৰুণাসাগৰ।
 তোম্বাক নভজো কি মত্রিঃ পামৰ।।৯৮১।।
 আৰে কৃপাময় দিয়োক শৰণ।
 দোষ মৰিষণ তোম্বাকৰ চৰণ।।৯৮২।।
 ইবাৰ ঈশ্বৰ নছাড়িবা মোক।
 মোৰ মন মজি তোম্বাতে ৰহোক।।৯৮৩।।
 মোৰ প্ৰাণ হৰে জীৱন প্ৰাণ হৰে।
 হৰি ৰে ৰাম ৰাম কৃষ্ণ হৰে।।৯৮৪।।
 কৃষ্ণ হৰি এ প্ৰাণ হৰি এ
 হৰি ৰে ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম।।৯৮৫।।

হৰি ৰে হৰি ৰে ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম।
 জয় জয় হৰি ৰাম।।৯৮৬।।
 গোৱিন্দ ৰে জয় কৃষ্ণ জয় ৰাম জয় ৰাম।।৯৮৭।।
 হৰি হৰি ৰাম বান্ধৱ হৰি ৰাম।।৯৮৮।।
 হৰি হৰি এ নাৰায়ণ জয় গোৱিন্দ ৰাম।।৯৮৯।।
 কৃষ্ণ ৰাম গোৱিন্দ।
 হৰি ৰাম গোৱিন্দ জয় ৰাম জয় ৰাম।।৯৯০।।
 গোৱিন্দ কৃষ্ণ ৰাম ৰাম ৰাম।
 গোৱিন্দ গোৱিন্দ ৰাম ৰাম।।৯৯১।।
 গোৱিন্দ মাধৱ প্ৰাণ বান্ধৱ ৰাম কৃষ্ণ হৰি জয়।।৯৯২।।

৯৮৬। এই ঘোষা যোকা প্ৰায়বোৰ সাঁচিপতীয়া পুথিতে পোৱা যায়।

৯৮৭। সংখ্যক ঘোষাৰ পিচৰ পৰা পাঠ আৰু সংখ্যাৰ ভিন্নতা পুথিবোৰত দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই পাঠৰ বিষয়ে খাটাংকৈ একো ক'ব নোৱাৰি।

৯৮৮-৯৮৯। কোনো কোনো পুথিত দুয়ো এযোকা। আকৌ ৯৮৯

সংখ্যক ঘোষা যোকা দ্বিৰুক্তি হৈ ৯৮৯-৯৯০ সংখ্যক ৰূপে পোৱা যায়।

৯৯০-৯৯২। এই তিনি যোকা কোনো কোনো সাঁচিপতীয়া পুথিত পাবলৈ নাই।

তাৰ সলনি :

হৰি পৰমানন্দ গোৱিন্দ এ হে ৰাম।

ৰাম কৃষ্ণ নিৰঞ্জন হৰি ৰে হে।।

নাৰায়ণ এ হৰি এ জয় ৰাম।।

গোৱিন্দ মুৰাৰি এ। হৰি এ জয় ৰাম।।

ঘোষা।।

হিয়াৰ মাজে নামৰ ভাণ্ডাৰ মুখে বাজ হয়।

ৰাম নামে মাৰণা মাৰে পাপকটকৰ ক্ষয়।।৯৯৩।।

পদ।।

পাপ বিপক্ষক সংহৰি হৰিৰ নামে খলখলি হাসে।

সকল ধৰ্ম্মৰ উপৰে বসিয়া হৰিৰ নাম প্ৰকাশে।।৯৯৪।।

মুকুতি সুখক বশ্য কৰি হৰি নামে আনন্দত নাচে।

পুৰুষে সহিতে সখিত্ব কৰিয়া চলয় হৰিৰ কাছে।।৯৯৫।।

আপুন নামৰ মহিমা দেখিয়া হৰিৰ আনন্দ চড়ে।

যিটো নাম লয় হৰি তাৰ হয় ই পুনু বহস্য বৰে।।৯৯৬।।

হৰিগুণ নাম ভাৰিয়া পুৰুষে বহয় হৰিৰ পাশে।

হৰিৰ চৰণ হৃদয়ে ধৰিয়া কহয় মাধৱ দাসে।।৯৯৭।।

ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম

ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম

ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম!

ৰাম ৰাম এ হৰি ৰাম নিৰঞ্জন।।

৯৯৩। পা. মাৰণ মাৰে = মৰণা মাৰে

৯৯৪। পা. সকলে ধৰ্ম্মৰ উপৰে বসিয়া = সকল সুখৰ উপৰে বসিয়া

খেদ

ঘোষা।। এ ভাৱক ভাই ভজ ভগৱন্ত ভক্তিভাৱে।

ভগৱন্ত ভজিয়া পৰম গতি পাৰে।।৯৯৮।।

পদ ।। ভগৱন্ত নভজি চলয় যমঠাৱে।

ভগৱন্ত ভকতক শমনে নধাৱে।।৯৯৯।।

ভগৱন্ত ভজিয়া জনম বাহুড়াৱে।

আন যত সৰে মিছা ভক্তিৰ অভাৱে।।১০০০।।

জানিয়া ভজিয়ো ভাই ভগৱন্ত পাৰে।

এহু ৰস মাধৱ মুৰুখমতি গাৱে।।১০০১।।

।। সমাপ্ত।।